

ÚZDIK TÁRBIESHİ

№2(17) (2024 ж. Ақпан) шығарылымы

«ÚZDIK TÁRBIESHİ»

Республикалық ақпараттық педагогикалық ғылыми-әдістемелік журналы Нұр-Сұлтан қаласында Қазақстан Республикасының Ақпарат және Қоғамдық даму министрлігінің Ақпарат комитеті 2023 жылғы 12 маусымдағы Мерзімді баспасөз басылымын, ақпараттық агенттікті және желілік басылымды есепке қоюы туралы куәлігі № KZ92VPY00071802 берілген.

Таралу аумағы: Қазақстан аумағында

«ÚZDIK TÁRBIESHİ» журналы айына 4 рет жарық көреді.

Меншік иесі: “KEMENGER” ЖК

Редактор алқасы: Алшынов Ахметжан Әнуарбекұлы

Тел: + 7 771 125 23 03

Редактор алқасы: Баянды Ерлан

Тел: + 7 700 970 00 98

+ 7 771 181 23 03

Редактор алқасы: Есбергенов Айдын Ардақұлы

Тел: + 7 705 214 23 03

Корректор: Бердиярова Асель Жуманкуловна

Жауапты хатшы: Кәкіш Мерей Ертайқызы

Эл. почта: kemengerustaz.kz@mail.ru

Инстаграм: [kemengerustaz.kz](https://www.instagram.com/kemengerustaz.kz)

Қарағанды қаласындағы мекен-жайы: Қазыбек би
ауданы, Нұрсұлтан Назарбаев даңғылы 19. 100012
Журнал “KEMENGER” ЖК баспаханасында
басылды.

**МАҢҒЫСТАУ ОБЛЫСЫНЫҢ БІЛІМ БАСҚАРМАСЫНЫҢ
АҚТАУ ҚАЛАСЫ БОЙЫНША БІЛІМ БӨЛІМІ
«№59 С.Н.ШАПАҒАТОВ АТЫНДАҒЫ БӨБЕКЖАЙЫ»
ЖЕДЕЛ БАСҚАРУ ҚҰҚЫҒЫНДАҒЫ
МЕМЛЕКЕТТІК КОММУНАЛДЫҚ ҚАЗЫНАЛЫҚ КӘСІПОРНЫ**

Ақтау қаласы бойынша тұңғыш қазақ тілінде ашылған 30 жылдан аса тарихы бар №59 С.Н.Шапағатов бөбекжайы.

Балаларға ұлттық құндылықты дәріптей отырып тәрбие беретін біздің бөбекжай БҮЛДІРШІНДЕРІМІЗДІҢ ұлттық салт дәстүрге оның ішінде МАҢҒЫСТАУДА кеңінен тараған салт дәстүрлерді үйретуге дәріптейміз. Еліне адал қызмет ететін, дені сау ұлт болашан тәрбиелеу біздің мақсатымыз.

“Шапағаттың түлектері шарықтары сөзсіз”

Худайбергенова А.Ж. Бала тәрбиесіндегі ұлттық құндылықтың алатын орны	5
Ургешбаева К.Ж. Жаңашылдық - заман талабы	7
Әбілда А.И. Менің жүйрік тұлпарым	9
Отарбаева А.А. Қыс ғажайыптары	10
Абылова Е.Г. Тапқыр болсаң озып көр	13
Қалмағанетова А.Ж. Отбасындағы баланы психологиялық дамуға баулу	16
Сулейманова А.И. «Қош келдің өз Наурыз»	18
Кетебаева Г.Ш. Ғажайып ғарыш	22
Карашина А.Б. Күлегештің көңілді ойындары	24
Тоқтарбаева Қ.Ғ. Шуақты көктем	26
Сарсенова Р.М. Жедел жәрдем	27
Тұрақбаева М.А. Кел, жаңа жыл!	30
Шамадинова Н.Н. Күзгі орманға саяхат	34
Қуанышбаева Ш.С. Ойнайық та ойлайық	36
Муханбет С. Шалқан ертегісі	39
Балтабаева Ш.И. Жемістер мен көкөністер	41
Карабалаева Т.К. Көңілді құрылысшылар	43
Айбасова П.Т. Ойнайық та ойлайық	45
Сүйіндікова А.Ә. “Ойын арқылы балалардың сөздік қорларын дамыту жолы”	46
Қойшыбек А.М. «Көктемгі түрлі-түсті әсем гүлдер»	48
Рахметова А.О. «Су – тіршілік көзі.»	49
Ахметбекова А.Б. Балабақшада жобалау әдісінің маңыздылығы	52
Ахметжанова З.Ж. Роль воспитателя в работе с детьми с особыми образовательными потребностями	53
Исмакова Б.С. Мектепке дейінгі ұйымдарда оқытудың белсенді әдістерін қолдану	55
Кадашева Ш.А. «Балабақша – болашақ білімді ұрпақтың кепілі»	57
Абылкайрова П.С. Мектепке дейінгі балалардың тілін дамытуда ойын технологиясының маңызы	58
Серикбекова Ж.Н. Мектепке дейінгі жастағы балалардың сөйлеу тілін дамытудың өзекті мәселелері	60
Дүйсен А.Е. Балабақша оқушыларының сөйлеу тілін театрлық іс-әрекет арқылы дамыту	63
Сүлейменова Т.Ә. «Төрт түлік»	65
Рахимова Ш.Ш. Балаларды мектепке дайындауда заманауи тәсілдер қолданудағы тәрбиешінің рөлі	67
Мукушева К.А. Мектеп жасына дейінгі балаларға нейрожаттығуды қолдану әдісі	69
Исаева Д.А. Сенсорлық интеграцияның мектеп жасына дейінгі балалардың дамуына әсері	71
Нуршимова Г.Р. “Ерте жастағы балалармен жұмысты ұйымдастырудың ерекшеліктері”	73

**Маңғыстау облысының білім басқармасының Ақтау қаласы бойынша білім бөлімі
«№59 С.Н.Шапағатов атындағы бөбекжайы» жедел басқару құқығындағы МКҚК**

Директор

Худайбергенова Айгуль Жуламановна

БАЛА ТӘРБИЕСІНДЕГІ ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТЫҢ АЛАТЫН ОРНЫ

Қазіргі уақытта білім беру қарқынды дамып келеді, әр жолы жаңа технологиялармен байытылу үстінде. Педагогикалық процеске тиімді бағыттар мен жаңа әдістер мен тәсілдерді енгізу барысында инновациялық әдістер ерекше шабыт әкелді. Соған қарамастан, жаһандану дәуірінде әр мемлекет өзінің менталитетін, ұлттық ерекшеліктерін сақтауға тырысады. Біздің елімізді жаһанданудан уақыт өте келе қалыптасқан және жетілдірілген ұлттық құндылықтарымыз құтқарады. Қазақстан Республикасының Білім туралы Заңында: "Білім беру жүйесінің басты мақсаты-ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтар, практика мен ғылым жетістіктері негізінде жеке тұлғаны қалыптастыру, сапалы білім алу үшін жағдай жасау, жеке тұлғаның рухани, физикалық және шығармашылық мүмкіндіктерін дамыту, салауатты өмір салты үшін берік негіздерді қалыптастыру және адамгершілік, даралықты дамыту арқылы Көкжиек пен өзін-өзі тануды байыту" делінген. Осы міндеттерді іске асыру үшін оқытудың жаңа технологияларын енгізу және ең тиімді жолдарды пайдалану қажет, қоғамда өзін-өзі тәрбиелеу мен өзін-өзі жүзеге асыру деңгейін арттыру қажет. Біздің еліміздің әрбір азаматының білім алу құқығымен әр оқушының ұлттық құндылықтарға, ұлттық тәрбиенің ерекшеліктеріне деген құрметін тәрбиелеу, дамыту, қалыптастыру процестерін дидактикалық жағдайлармен қамтамасыз етудің жан-жақты қажеттілігі артып келеді.

Ұлттық құндылықтар-бұл біздің ұлттық дәстүрлеріміз бен әдет-ғұрыптарымыз, халқымыздың мәдениеті мен өнері. Ұлттық құндылықтарды жаңа ұрпақты тәрбиелеу мен оқыту ісіндегі озық технологиялармен байланыстыра отырып, әрбір жас адамда ұлттық патриотты, өзіне сенімді тұлғаны тәрбиелеу қажет. Қазақ ағартушысы М. Жұмабаев: "Тәрбиеші баланы оған тиесілі, ол үшін өмір сүретін ұлт рухында тәрбиелеуге міндетті", - деді, онда қазақ ғалымы Жүсіпбек Аймауытов: "Егер мектеп түлегі бүкіл әлемге, басқаларға және өз өміріне білімді адамның саналы көзқарасымен қарайтын болса адам-сол кезде білім берудің негізгі және маңызды мақсаты түсінікті болады", - деп атап өткен болатын. Балаларды тәрбиелеу және оқыту ісінде мұғалімнің кәсіби құзыреттілік, мінсіз кәсіби дайындық, іскерлік тәжірибеге қол жеткізу сияқты қасиеттеріне сүйену керек. Көптеген елдердің білім беру жүйесінде балаларды тәрбиелеу бағыттарының басым көпшілігі қатаң бақылауда.

Қазақстанның Еуропа мен Азия арасындағы геосаяси орналасуы, кеңестік кезеңдегі ана тілі мен ұлттық мәдениеттің жай-күйі, елдің көпмәдениетті және көпконфессиялы сипаты, ұрпақтарды тәрбиелеудегі халықтың рухани құндылықтары және ұлы ойшыл – педагогтардың ойлары-үздіксіз білім берудің ұлттық оқыту жүйесін құруды талап етеді. Қазақстан президентінің халыққа жолдауында: "Біз еліміздің барлық азаматтарында Отанға деген сүйіспеншілік сезімін, отансүйгіштік сезімін, сондай – ақ толыққанды тұлғаны қалыптастыру-біздің басты міндетіміз"деп жазылған. Тәрбиеші ұлттық құндылықтарға сүйене отырып, өз елінің патриотын тәрбиелей алады. Ұлттық құндылықтардың көмегімен оқыту-жас ұрпақты халықтық дәстүрлер мен әдет-ғұрыптарды құрметтеу рухында тәрбиелеу, мінезді, қоршаған ортамен қарым-қатынасты қалыптастыру. Тәуелсіз мемлекеттің жас ұрпағы ұлттық құндылықтар қасиеттерінің маңыздылығы мен ұлылығын түсінуі өте маңызды. Тәуелсіз Қазақстанға

Ұлттық құндылықтар арқылы тәрбиеленген азаматтар, ұлттық педагогика мен жалпыадамзаттық құндылықтардың рөлін түсінетін елдің патриоттары қажет. Мәдениетті, дәстүрді, дінді, тарихты, тілді, халықты, туған жерді, өз Отаны үшін өз білімі мен қабілеттерін құрбан етуге дайын мемлекетті құрметтейтін тұлғаны тәрбиелеу қажет. Мағжан Жұмабаев: "Тәрбиеші өзінің ұқсастығын емес, болашақ дәуірге лайықты тұлғаны құруы керек" деген сөздермен тәрбие принциптерін болашақ заманның талаптарымен байланыстырады. Қазақ халқын тәрбиелеу дәстүрлері басқа халықтардың дәстүрлерінен кем түспейді. Сонымен, өскелең ұрпақты баға жетпес халықтық дәстүрлер мен әдет-ғұрыптар рухында тәрбиелей отырып, біз оларға жеке тұлғаны, патриотты, азаматты қалыптастырудың маңызды негіздерін үйретуіміз керек.

Бала тәрбиесі қоғам дамуының маңызды аспектілерінің бірі болып табылады. Ұлттық құндылықтар баланың дүниетанымы мен жеке дамуын қалыптастыруда маңызды рөл атқарады. Ұлттық құндылықтар- белгілі бір ұлт немесе мәдениет үшін маңызды негізгі принциптер, дәстүрлер мен әдет-ғұрыптар. Олар көптеген ұрпақтар бойына қалыптасады және халықтың бірегейлігінің негізі болып табылады.

Балаларды ұлттық құндылықтарға сәйкес тәрбиелеудің бірқатар артықшылықтары бар. Біріншіден, бұл балаға қоғамдағы орнын түсінуге және өз халқының мәдениеті мен дәстүрлерін құрметтеуге көмектеседі. Өз тамырларын білу және құрметтеу өзін-өзі тану мен өзін-өзі тануды қалыптастыруға ықпал етеді. Екіншіден, ұлттық құндылықтар өмірде маңызды және құнды нәрсені түсінуге ықпал етеді. Өз мәдениетінің рухында тәрбиеленген бала мораль, этика, әділеттілік және құрмет құндылықтары туралы нақты түсінікке ие болады. Үшіншіден, ұлттық құндылықтар өз ұлты үшін патриотизм мен мақтаныштың қалыптасуына ықпал етеді. Алайда, балаларды ұлттық құндылықтарға сәйкес тәрбиелеу басқа мәдениеттер мен құндылықтарды жоққа шығаруды білдірмейтінін есте ұстаған жөн. Баланы әртүрлі дүниетанымдар мен мәдениеттерді құрметтеуге және түсінуге үйрету, сондай-ақ төзімділік пен жаңаға ашықтықты дамыту маңызды.

Ежелгі заманнан бері халықтық салт - дәстүрлерқазақ қоғамы мүшелері- нің «адам - отбасы - қоғам - табиғат» жүйесінде болудың рухани-адамгершілік заңдылықтарын анықтап, оны жүйелеп, сақтап, білім мен тәжірибе ретінде ұрпақтан ұрпаққа беріп, өмірге бейімдеп, ұлттық құндылықтар мен мұраттарды қалыптастырып отырған. Осындай өзіндік дәстүрлік жүйедеқалыптасқан бала тәрбиесі, қазіргі заманғы әлеуметтік-мәдени ортаның маңызды көпфункционалды құндылық парадигмасы ретінде, қоғамның нақты дамуындағы қажеттілік- теріне байланысты ұлттық болмысты қалыптастырудағы орны ерекше.

Басқада әлеуметтік-мәдени институттар секілді мерекелік салт-дәстүрлер мен әдет-ғұрыптарды жас ұрпақ тәрбиесіне әсер етудің күрделі формаларына жатқызуға болады. Кез келген адам балалық шақта мереке кезінде алған әсерін сақтайды. Мерекелер балаларға шығармашылық үшін кеңістік ашады, балалардың жан дүниесіндегі асыл жарқын сезімдерді тудырады, ұжымда өмір сүре білуге тәрбиелейді, ақыл-ойын дамытады, жеке тұлғаретінде рухани байытады. Мерекелік салт-дәстүрлік әрекеттердің балалар тәрбиелеудегі ерекше психологиялық құндылығы - бұл балалардың бойындағы бар жақсылықты сезінуге көмектесе алатындығында, өйткені мерекелеу процесінің өзі ол үшін жеке маңызды, жағымды эмоционалды сезім тәжірибе тудырады және балалар мен ересектер арасындағы өзара іс-қимыл жүйесін қалыптастырады. Оның ішінде мерекелердің тәрбиелік қызметі ұрпақтың салт-дәстүрден алшақтамай, алдыңғы буынның сенімі мен ой-идеяларын жоғалтпауын қамтамасыз етіледі. Негізінде тәрбиелік сипат мереке табиғатына тән нәрсе, сондықтан оны әрқашан үстем тап өкілдері қоғамдағы бірлікті, мемлекет ішіндегі ынтымақтастықты нығайтуға үнемі қолданып келгенін адамзат тарихынан байқаймыз. Қазақ халқының дәстүрлі, ұлттық және діни мерекелермен қатар, жаңа мерекелер де заманауи тәрбиелік сипатқа ие болуда.

Қорытындылай келсек, ұлттық құндылықтар балаларды тәрбиелеуде маңызды рөл атқарады, оларға үйлесімді және біртұтас тұлға болуға көмектеседі. Ұлттық құндылықтарға сәйкес тәрбиелеу тұрақты моральдық принциптерді қалыптастыруға, оның тамыры мен мәдениетін құрметтеуге, сондай-ақ өз ұлтына патриотизм мен мақтаныш сезімін қалыптастыруға ықпал етеді. Балаларды өз мәдениетін бағалауға және құрметтеуге, оның дәстүрлерін сақтауға және оларды келесі ұрпаққа беруге үйрету маңызды.

Маңғыстау облысының білім басқармасының Ақтау қаласы бойынша білім бөлімінің
«№59 С.Н.Шапағатов атындағы бөбекжайы» жедел басқару құқығындағы МКҚК

Әдіскер

Ургешбаева Казына Жылкыбаевна

ЖАҢАШЫЛДЫҚ - ЗАМАН ТАЛАБЫ

Мектепке дейінгі білім берудің мемлекеттік білім беру стандарттары педагогтерді балалардың дамуына қолайлы жағдайлар іздеуге, оқыту мен тәрбиелеудің тиімді әдістері мен құралдарын таңдауға бағыттайды. Мектепке дейінгі білім берудің мазмұны жаңа іс жүргізу дағдыларымен, қабілеттерін дамытумен, ақпаратпен жұмыс жасаумен, ғылым мен қоғамдық практика мәселелерін шығармашылық шешумен, педагогтарды инновациялық қызметке, шығармашылық ізденіске, зерттеу жұмысында кәсіби өзін-өзі жүзеге асыруға итермелейтін білім беру бағдарламаларын дараландыруға байытылған.

Ғалымдардың зерттеулері көрсеткендей, балабақшадағы заманауи білім беру процесі білім беру қызметінің инновациялық модельдеріне көшуді қажет етеді. Бұл мектепке дейінгі білім беру мекемелерінің педагогикалық жүйелеріне көптеген келісілген және үйлестірілген инновациялар енгізілуі керек дегенді білдіреді, соның арқасында мектеп жасына дейінгі балаларға арналған білім беру мекемелері балаларды тәрбиелеу мен дамытуда бұрынғыдан да жоғары нәтижелерге қол жеткізе алады.

Н. В. Микляеваның көзқарасы бойынша мектепке дейінгі білім беру мекемесінің инновациялық дамуының перспективалық бағыттары ретінде мыналарды анықтауға болады:

- мектепке дейінгі білім беру мекемесінде білім беру сапасын жақсартуға ықпал ететін дамытушы пәндік-кеңістіктік ортаны белсенді құру;
- жеке тұлғаға бағдарланған тәсілді қамтамасыз ету мақсатында балалардың балабақшада болуының барлық кезеңінде тәрбиеленушілерді зерделеу;
- мектепке дейінгі білім беру мекемесінің басқа әлеуметтік институттармен ынтымақтастығын кеңейту;
- ата-аналармен өзара іс-қимылды нығайту;
- мектепке дейінгі білім беру мекемесінің материалдық-техникалық базасын жетілдіру.

Заманауи білім берудің айрықша белгісінің бірі динамизм саналады. Білім беруді жаңғырту жағдайында белсендірілген мектепке дейінгі мекемелердің инновациялық қызметі оны ғылыми-әдістемелік қамтамасыз етуде жаңа көзқарастарды талап етеді.

Мектепке дейінгі ұйымдардағы эксперименттік-инновациялық даму үдерісін ғылыми-әдістемелік қамтамасыз етудің маңыздылығының артуы өзіндік артықшылықтарына ие:

- неғұрлым дараланған және икемді;
- өзіндік неғұрлым нәзік құрылымдары бар;
- педагог-тәрбиешілердің басқа білім беру субъектілерімен тұрақты өзара әрекеттесуін қамтамасыз етуді көздейді; салааралық әлеуметтік әріптестік;
- берілген траекторияны тұрақты бақылауды жүзеге асыру, бақылау және түзету процедураларын қолдану;
- педагог-тәрбиешінің кәсіби өсу динамикасын және оның даму жағдайларына икемді әрекетін ескеру қажеттілігі.

Көрсетілген артықшылықтар айқын және білім беру үдерісін, оның құндылықтары мен тенденцияларын өзгертудің қазіргі жағдайында мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының

эксперименталды және инновациялық даму процесін ғылыми-әдістемелік қамтамасыз ету шынымен қажет деген қорытынды жасауға мүмкіндік береді.

Ғылыми-әдістемелік қамтамасыз етудің құндылығы оның атқаратын қызметтерінің сапа критерийлері мен көрсеткіштері бойынша алуан түрлілігінде. Ол:

- мектепке дейінгі тәрбиені баланың дамуын арттыруға бағытталған дербес, құнды, дамып келе жатқан жүйе ретінде қарастыруға;
- диалог арқылы балалар мен ересектер арасындағы тең дәрежелі қарым-қатынас пен ынтымақтастықты жүзеге асыруға;
- инновация саласындағы практиктер мен теоретиктердің арасындағы байланысты дамытуға мүмкіндік береді.

Мектепке дейінгі мекемеде эксперименттік-инновациялық қызметтің сәтті өтуінің шарттарының бірі ғылыми-әдістемелік қамтамасыз етудің болуы болып табылады, оны инновацияны қолдаудың мотивациялық және ресурстық механизмі ретінде қарастыру керек.

Ғалымдардың көпшілігі ғылыми-әдістемелік ресурс құруды басшылар мен педагог-тәрбиешілердің біліктілігін арттыруға, оларды жаңа мәселелерді шешуге дайындауға, сайып келгенде, білім сапасын арттыруға бағытталған әдістемелік жұмыстарды ұйымдастырумен байланыстырады. Сонымен бірге, ғалымдар бұл құбылыстардың ғылыми құрамдас бөлігіне көбірек көңіл бөлуде, бұл тәрбиешілердің тек түйсік, тәжірибе, тұжырымдар негізінде емес, ғылыми жетістіктерге негізделген кәсіби мәселелерді шешуге дайын болуының маңыздылығын көрсетеді.

Балабақшамыздағы педагогикалық үдерісті жаңарту жолдарын таңдай отырып, біз мектепке дейінгі ұйым жұмысын жоғары деңгейде ұстауға, сонымен қатар ата-аналардың жоғары рейтингі мен сеніміне ие болуға тырысамыз.

Біздің жұмыс тәжірибемізге сүйене отырып, эксперименттік-инновациялық процестің орталық тұлғасы баланың қажеттіліктері мен қабілетіне сәйкес өз қызметін өзгертуге және қайта құруға қабілетті педагог-тәрбиеші деп қорытынды жасауға болады. Мотивациялық (қалаймын), теориялық (қолымнан келеді), технологиялық (істеймін) және результативті дайындықтардың үйлесімі мектепке дейінгі білім беру ұйымы педагогының инновациялық құзыреттілік жүйесін құрайды.

Ғылыми-әдістемелік қамтамасыз ету үздіксіз өздігінен оқу жүйесі арқылы уақыт талабы деңгейінде дамытушылық қызмет көрсете алатын педагог-тәрбиешілердің кәсіби, әлеуметтік және тұлғалық қасиеттері түрінде көрінетін балабақша ресурсына негізделеді.

Табыстылық пен нәтиженің маңызды шарты – команданың біліктілікті арттыруға дайындығы, оған:

- тәрбиешілердің ғылыми-зерттеу қызметіне қатысуы.
- уақытша шығармашылық ұжымдардағы тәрбиешілердің бірлескен қызметі;
- кәсіби мәселелерді шешуге жеке тәжірибені тарту арқылы қол жеткіземіз.

Балабақшамыздың педагог-тәрбиешілері шығармашылық топтардың қызметі аясында немесе жекелей оқу-әдістемелік құралдар мен әдістемелік ұсыныстар түрінде зерттеу материалдарын әзірлейді.

Қазіргі заманғы маманның кәсіби шеберлігінің негізгі көрсеткіші оның кәсіпті меңгеру, шеберлігін арттыру, педагогикалық қызметтің өзіндік шығармашылық стилін ашу жан-жақты өзін-өзі дамыту жолында ғана мүмкін болатынын түсінуі керек.

Қазіргі уақытта балабақшамыздың әдістемелік қызметі тәрбиешілерді қолдаудың ұйымдастырушылық-педагогикалық аспектілерін, тәрбиеші лауазымы бойынша әдістемелік нұсқауларды, тәрбиешілерді қолдаудың негізгі кезеңдерін қамтиды. Ал әр кезең тәрбиеші мен тәлімгердің (әдіскердің, сондай-ақ командалық репетитордың) іс-әрекетін дамытуға негізделеді.

Осылайша, педагог-тәрбиешінің басты міндеті – оның эксперименттік ұмтылысында барлық нәрсенің бастауы– баланың өзінің даралығымен, өлшеусіздігімен және қиялының шексіздігімен ерекшелетінін ұмытпауында. Жаңаның бәрі прогрессивті емес. Тек тиімдісі ғана қашан пайда болғанына қарамастан прогрессивті жүзеге асады.

Маңғыстау облысының білім басқармасының Ақтау қаласы бойынша білім бөлімінің
«№59 С.Н.Шапағатов атындағы бөбекжайы» жедел басқару құқығындағы МКҚК

Музыка жетекшісі

Әбілда Алтынай Исаханқызы

МЕНИҢ ЖҮЙРІК ТҰЛПАРЫМ

Білім беру саласы: «Шығармашылық»

Ұйымдастырылған оқу қызмет түрі: Музыка

Тақырыбы: «Менің жүйрік тұлпарым»

Мақсаты: Балаларды үй жануарлары туралы әндерді тыңдауға және айтуға үйрету; музыканың сипаты мен әннің сөздік мағынасын түсініп айта білу қабілетін қалыптастыру; музыка әуенімен ырғақты қимылдарды топпен бір мезгілде бастап, бір мезгілде аяқтау дағдысына жаттықтыру; дыбысты есту қабілеті мен музыкалық аспапты әуенге ілесе отырып, дыбысты дұрыс қайталай білу қабілетін жетілдіру; үй жануарлары жөнінде ұғымдарын кеңейту. Балалардың әнді тыңдай отырып, сипатын ажырата білу қабілетін дамыту; әннің сөздік мағынасын түсініп айта білу қабілетін қалыптастыру.

Қажетті құрал-жабдықтар, көрнекіліктер: электронды тақта, құлыншақтың суреті, аудио таспалар.

Іс-әрекет кезеңдері	Музыка жетекшісінің іс-әрекеті	Балалардың іс-әрекеті
Мотивациялық-козғаушылық:	С. Прокофьева «Марш» әуенмен музыка залына балалар көңілді келеді. Музыка жетекшісі: «Сәлемдесу сәті» Қайырлы күн балдырған Талабымен таң қылған Сәлемдесіп алайын Шашу шашып ән жырдан Сә-ле-мет-сіз-дер-ме ба-ла-лар До-ре-ми-фа-оль-оль-оль-оль (аспапта ойнап амандасу) Н.Оразбаева «Құлыншақ» әніне шеңбер бойлай балалар жүгіріп шабады. Шеңберге тұрып тыныс алу жаттығуын жасайды.	Балалар музыкамен шаттана жүреді, амандасады Тыныс алу жатығуын жасайды.
Ұйымдастыру іздестіру:	Орындарына жайғасып ән тыңдайды. Ән тыңдау: Бота Бейсенова «Тұлпарым». Балалар бұл әнде не туралы айтылып тұр? Ия дұрыс айтасындар балалар Ал ендеше балалар ән айтайық Ән айту үшін дауысымызды жатықтырып алайық. Дауыс жаттығуы: «Алтын күн» Құрастырған Т.Сарыбаева Жарқыра, жарқыра алтын күн, алақай, алақай, Ән салшы, тамаша балақай, балақай, балақай! Ән айту: «Құлыншақ» Музыкасын жазған: Қ.Шілдебаев Сөзін жазған: И.Сапарбаев Еркетайы даланың Мен – Құлыншақ боламын. Серігімін, досымын	Тұлпар, жылқы, құлыншақ Балалар дауыс жаттығуын жасайды. Әнді бар ынта жігерімен орындайды. Сөздерін қайлатап жаттайды

	<p>Өздеріңдей баланың.</p> <p>Әуенді ырғақты қимыл қозғалыс: «Кел билейік» Н.Оразбаева Балаларға әуенге ілесе отырып қимылды-қозғалыс жасап үйрету. 1-тақт. Жүп-жұбымен тұрып бір-біріне иіліп сәлемдеседі. Екі қолды ашып ұстап жұптасып айналып билеу. 2-тақт. Артқа бір қадам қол шапалақтау, Алға бір қадам аяқты топылдату. Қалған бөлігін келесі оқу іс – әрекетінде үйренеміз. Ойын: «Әуенді тыңдайық» Құрастырған: Н. Оразбаева Ойының шарты: Әуенді тыңдап қимылды -қозғалыс жасау. Құлыншақ болып шабамыз, Ұшақ болып ұшамыз. Көлікті айдаймыз, Теңізге барамыз. Шайтан арба тебеміз, Пойызға отырып орынға келеміз. Аспаппен танысу: Сылдырмақ</p>	<p>Биге қызыға қимыл жасап үйренеді.</p> <p>Әуенді тыңдап ойнайды.</p> <p>Сылдырмақпен танысады, қолдарына ұстайды, қолдарына ұстап әуенге қосып сылдыратады.</p>
<p>Қорытынды:</p>	<p>Балалар сендерге бүгінгі іс- әрекетіміз ұнады ма? Бүгін біз ән айттық? Қандай аспаппен таныстық? Қандай ән тыңдадық? Жарайсындар балалар бүгінге осы сау болыңыздар!</p>	<p>Ия «Құлыншақ» әні Сылдырмақ «Тұлпарым» Сау болыңыз!</p>

**Маңғыстау облысының білім басқармасының Ақтау қаласы бойынша білім бөлімінің
«№59 С.Н.Шапағатов атындағы бөбекжайы» жедел басқару құқығындағы МКҚК
Тәрбиеші
Отарбаева Ақмарал Абдуллақызы**

ҚЫС ҒАЖАЙЫПТАРЫ

Білім беру саласы: Коммуникация, шығармашылық

Сабақтың оқу қызметі: сөйлеуді дамыту, сурет салу, аппликация, эксперимент.

Сабақтың тақырыбы: «Қыс ғажайыптары»

Мақсаты: Балалардың қыс мезгілі туралы түсінігін кеңейту, сөздік қорын байыту мен қатар есте сақтау қабілеттерін арттыру. «ӨТШТ» технологиясын қолдана отырып, қыс мезгілінің ерекшеліктерін, қызығын, табиғат көрінісін әдемілеп беру. Берілген сұраққа нақты жауап беруге үйрету. Бейнелеу өнерінің дәстүрден тыс әдіс-тәсілдері арқылы балалардың қызығушылығын ояту. Ұсақ қол моторикасын, көркем тілдік, өзіндік орындау қабілеттерін дамыту. Балалардың эстетикалық сезімін, көркемдік талғамын оятып шығармашылық қиялын дамыту, ояту. Оқу іс –қызметінде ұжымдық бірлестікке тәрбиелеу.

Көрнекілігі: Қыс мезгілінің ерекшеліктерінің суреттері , бейне слайд, ПВА желім, күріш, тұз, табиғи шыбықтар, қалытқы, сода, көпіршік.

Ұйымдастырылған оқу –қызметінің әдіс-тәсілдері: Саяхаттау тәсілі, сұрақ –жауап, мадақтау, түсіндіру.

Инновациялық әдіс-тәсілдер: мнемо әдісі, бейнелеудің дәстүрден тыс әдістері, «ӨТШТ» технологиясы

Алдын ала жұмыс: Серуенде қыс мезгілінің ерекшеліктерін бақылау.

Іс-әрекет барысы:

Тәрбиеші: Балалар, бүгінгі арайлап атқан таңымыз қандай ғажап. Арайлы таңның аппақ қарын сендерге ұсына отырып, қыс мезгілінің өзіне тәр ерекшеліктерін есімізге түсірейікші. Олай болса, мына аппақ қарды сағат бағымымен бір-бірімізге ұсынып қыс мезгілінің ерекшеліктерін айтайық. (Балалар қарды бір-біріне береді) Қыс мезгілінде 3 ай бар, *желтоқсан, қаңтар, ақпан*. Қыс-жылдың суық мезгілі. Қыста ауа-райы суық болады. Қар жауады, қардың түсі ақ болады, қыста ауа таза болады, боран болады, ызғарлы, аязды болады. Аязды күні тереземізге аяз оюлар салады. Қыста адамдар қалың киінеді, қыста қызықты ойындар ойнаймыз, қардан әдемі аққала соғамыз, шанамен сырғанаймыз, қар атысып ойнаймыз, құстар жылы жаққа ұшып кетеді.

Тәрбиеші: Өте жақсы, балалар, қыс мезгілінің табиғаты өте тамаша. Балалар, осындай көрікті келбеті бар жыл мезгілін бір сөзбен қалай атаймыз?

Балалар: Қыс мезгілі

Тәрбиеші: Жарайсыңдар, балалар.

(Боранның дауысы шығып Қыс ханшайымы келеді)

Тәрбиеші: Ой, балалар қыс мезгілі қаһарына мініп жатырған сияқты.

Тәрбиеші: Сәлеметсіз бе, Қыс ханшайымы. Қош келдіңіз. (балалар амандасады) Қыс Ханшайымы: Соқ, соқ боран қаттырақ

Бүкіл әлемге қар жаусын

Алай- дүлей соқ боран

Барлық дүние шайқалсын.

Тыныштықты бұзатын

Кімдер бұлай ойнайтын.

Балаларды қаламаймын

Орманымды былғайтын.

-Сәлеметсіңдер ме, балалар. Ой, балалар айнала қандай әдемі аппақ қар, ақ мамыққа оранған теректер, әдемі ақ шырша ағашы. Ой, балалар тыңдаңдаршы құстардың сайраған әсем дауысы естіле ме?

Балалар: Жоқ, құстар жылы жаққа ұшып кеткен.

Тәрбиеші: Балалар мұқият назар салып тыңдаңдаршы, мына жақта әдемі сайраған құстардың дыбысы естіледі. Кәне, балалар зейін қойып тыңдайықшы.

(Аудио дыбыстан қарға, кептер, торғай дауысы шығады)

Тәрбиеші: Балалар қандай құстардың дауысы естіледі?

Балалар: Қарға, кептер, торғай.

Қыс ханшайымы: Дұрыс айтасыңдар, балалар. Қыста құстарда қыстап қалады. Қыс мезгілінде айналаның бәрі аппақ қарға оранады. Өзендерді, көлдерді мұз басады. Ол мына әсем табиғаттың өзі жасаған әдемі шеберлігі. Олай болса балалар мен сендердің білімдеріңді тексеру үшін тапсырмалар берейін.

Тәрбиеші: Қыс Ханшайымы, біздің балалар өте алғыр, білімді балалар.

Қыс ханшайымы: Олай болса менің алғашқы тапсырмамды тыңдаңдар.

1-тапсырма: Өлең оқу (Мнемо кестесі арқылы)

Тәрбиеші балаларға қыс мезгілі туралы өлең оқиды, өлеңнің сөздеріне сәйкес сендер алдарыңдағы суреттерден бейне көрсетесіңдер.

Авторы: Кәріпжан Нүсіпов

Суретші қыс

Қонақтайды бақтарға,

Ақ көбелек, ақ мамық.

Аунап таза ақ қарға,

Балалар жүр мақтанып.

Тазартып бар кір, шаңнан,

Қыс өнерін бастады.

Терезеге қыраудан,
Сурет салып тастады.

Қыс ханшайымы: Өте жақсы, балалар. Сендер қыс мезгілінің ерекшеліктерін біледі екенсіңдер. Менің тапсырмамды дұрыс орындадыңдар.

Тәрбиеші: Қыс ханшайымы менің балаларым сіздің берген тапсырмаңызды дұрыс орындады. Біздің балалардың білімін көрдіңіз. Қыс ханшайымы, біздің балалар эксперимент жасағанды ұнатады. Балалар, Қыс Ханшайымы қыс мезгілінде айналаның бәрі аппақ көрпеге оранып, аппақ қар жауғызады. Қыс ханшайымы бізде жасанды әдемі аппақ қар жасай аламыз. Солай ма, балалар?

Балалар: Иә

2-тапсырма: Қар жасау (ас содасы мен көпіршектен, ұжымдық жұмыс)

Балалар алдарына табақ беріледі. Табаққа ас содасы мен көпіршік салып, араластырып, жасанды қар жасайды,

Қыс ханшайымы:Рахмет, балалар. Білімді балалар екенсіңдер. Мұндай аппақ қар жасағанды бұрын көрмеппін. Жарайсыңдар, балалар.

Тәрбиеші: Балалар, Қыс Ханшайымы бізге өте риза болды. Балалар шаршаған шығармыз, көңілімізді бір көтеріп, сергіп алайық. Ортаға келіңдер.

Қыс ханшайымы: Балалар, менің досым Аққала манадан бері сендерге қарап тұр. Ендеше Аққала досымызда ортаға бізбен бірге ойнасын.

Тәрбиеші: Кел, Аққала бізбен бірге көңіліңді көтер.

Сергіту жаттығуы: «Аққала»

Тәрбиеші: Балалар көңілдерің көтеріліп, шаршағандарың басылды ма?

Балалар: Иә

Тәрбиеші: Балалар, біз қыс мезгілінде табиғат өте әдемі болады екен. Біз жаңа қыс мезгілінің тыныс тіршілігімен, қыстың әдемі бейнесімен, ғажайыптарымен таныстық. Ендеше балалар қыс мезгілінің бейнесін әртүрлі ғажайып заттар арқылы жасап, бейнелеп көрейік. Қыс Ханшайымы, ал сізбен бірге болыңыз. Балалардың жасаған әдемі жұмыстарын көріңіз.

3-тапсырма: Қысқы орман және қысқы ағаш, ғажайып қыс бейнесін жасау.

1-топ: күріштен қысқы орман бейнесін бейнелеп жасайды.

2-топ: тұздан ғажайып қыс бейнесін бейнелейді.

3-топ: табиғи шыбықтарға пва желімін жағып, қалытқы жапсыру арқылы жасайды.

Қыс Ханшайымы: Ой, балалар, қандай керемет. Сендер өте ақылды, білімді, суретші балалар екенсіңдер. Мен сендерге өте риза болдым. Балалар, көктем мезгіліде жақындап қалыпты. Олай болса, мен кетейін. Келесі жылы кездескенше, балалар. Сау болыңдар.

Тәрбиеші: Сау болыңыз. Өте жақсы, балалар сендер өздеріңе берілген тапсырмаларды өте таза, ұқыпты, мұқият орындадыңдар.

Сабақты қорытындылау:

Балалар біз қай мезгілдің қонағы болдық?

Балалар қыс мезгілі қандай болады?

Қыста қандай құстар қыстап қалады?

Қыс ханшайымы қандай тапсырма берді?

Қыс ханшайымына не жасап бердік?

Жасанды қарды қалай жасаймыз?

Тұздан қандай бейне жасадық? Күріштен қандай бейне жасадық?

Балалар бүгінгі оқу қызметіне барлығын өте жақсы қатыстыңдар, бүгінгі сабақ сендерге ұнады ма? Несімен ұнады?

Балаларды мақтау, мадақтау.

Барлығы бірге: Балдар тәтті баламыз,

Айтқан білді аламыз.

Ойынменен өседі,

Ойымыз бен санамыз.

Қол ұстасып тәріміз

Жарасып тұр сәніміз.

Көріскенше күн жақсы,

Сау болыңыз, бәріңіз.

Маңғыстау облысының білім басқармасының Ақтау қаласы бойынша білім бөлімінің
«№59 С.Н.Шапағатов атындағы бөбекжайы» жедел басқару құқығындағы МКҚК
Тәрбиеші
Абылова Елизавета Гуванчбеговна

ТАПҚЫР БОЛСАҢ ОЗЫП КӨР

Білім беру саласы: «Таным» «Қатынас» «Әлеумет»

ҰОҚ: ҚМҰҚ . Тіл дамыту. Жаратылыстану. Сауат ашу.

Тақырыбы: «Тапқыр болсаң озып көр»

Мақсаты: Балалар өткен сабақтарын еске түсіре отырып, сұрақтарға жауап береді. Топтарға бөліне отырып, жыл мезгілдерін, дыбыстар туралы әңгімелейді, 1 ден 10 ға дейін тура және кері санайды. Өткен әріптерді айтады, сөз құрай алады. Логикалық есептерді шығара алады. Тапсырмаларды орындайды.

Тәрбиеші: - Тапқыр болсаң озып көр интеллектуалды-танымдық ойынымызды бастауға рұхсат етіңіздер.

«Қараңғы қазақ көгіне

Өрмелеп шығып күн болам»,-деп аңсаған ағартушы педагог Сұлтан Махмұт Торайғыров өзінің қысқа ғұмырында ғылым мен білімді кейінгі жастарға насихаттады. Білімді адам еш нәрседен қорықпайды. Әр уақытта батыл, тартымды, білімді жастарымызды ортаға шақырамыз.

Арыстанда бір кісінің күші,

Жүз кісінің жүрегі бар.

Жолбарыста бір кісінің жүрегі,

Қырық кісінің күші бар, -дегендей сайыскерлерімізге арыстанның жүрегін, жолбарыстың күшін берсін демекпіз.

Командалармен таныс боламыз

1 топ «Сұңқар» тобы

Ұраны:«Сұңқар тобы самға

Биіктерге шыңға

Сайысқа біз дайынбыз

Жеңіске біз жетеміз»

2 топ «Тұлпар» тобы

Ұраны: Тұлпар тобы алға

Алға басып жүреміз

Талаптанып талпынып

Біз жеңіске жетеміз»

3 топ «Қыран» тобы

Ұраны: «Қандай сынақ болсадағы беріспе,

Өрқашада үміткерміз жеңіске!»

(балалар командамен келіп орындарына отырады)

Олай болса топтармен танысып болсақ ойынымызды бастаймыз

Тәрбиеші: олай болса сайысымызды бастаймыз.

Қарап тұрмай бәйгеге еріңіз

Шәкірттерге әділ шешім беріңіз

Жүзден жүйрік, мыңнан тұлпар шығарар

Бәйге, бәйге, бәйгені бір көріңіз, деп

I кезең. «Бәйге»

Балалар бәйге кезеңінің шарты алдымыздағы ұяшықтарды таңдау арқылы сұрақтарға жауап беру, жауап берген топтарға жұлдызша таратылады. Сұраққа бірінші жауап беретін топ қол соғу арқылы белгі береді. Видео қосылады, балаларға сұрақтар қойылады.

- Жыл мезгілдерін атап беріңдер.

Балалар: Жаз, күз, қыс, көктем

-Қазір жылдың көктем мезгілі, көктем мезгілінде үш ай бар наурыз,сәуір,мамыр

Бір аптада 7 күн, бір айда 30,31 күн бар

Тәрбиеші: жарайсындар

(көп сұраққа жауап берген топқа жұлдызшалар беріліп отырды)

II кезең. «Жорға»

Қойылған сұрақ, әріпке

Ойланып жауап іздейік

Уақытты текке өткізбей

Лезде шешіп тастайық.

(ұяшықтар таңдалады)

Жорға кезеңінің шарты әртүрлі әріптерді сиқырлы текшеге дұрыс орналастыру.

Буынға бөлу,дыбыстық талдау жасау,сөйлем құрастыру.

(Балалар орындайды.)

III кезең «Тіл өнер»

Сиқырлы текшені лақтыру арқылы, сөз ойла,буынға бөл және сөйлем құрастыр?

Берілген әр түрлі сөздерге байланысты жоқ әріпті тауып жазу.

Жуа

Банан

Ешкі

Ана

Бақа

Алма

Сергіту сәті:

Балалар текшемен әуен арқылы сергіту сәтін жасайды.

IV кезең. «Ойлан, тап»

Келесі логикалық есептерді шығаруын ұсынады:

-Табакта – үш алма,

Қолымда –екі алма.

Қосқанда барлығын,

Болады неше алма?

Балалардың жауабы:

-5 алма.

–Аспанда неше күн бар?

-1күн

-Бағдаршамның қанша көзі бар?

-3 көзі бар

Өрісте 5 қозы жайылып жүрді

3 қозы өзенге су ішуге кетіп қалды

Өрісте неше қозы қалды?

- 2 қозы қалды
 Табақта бес алмұрт
 Қандай жақсы жесе алмұрт
 Бесеуінде жеп қойдым
 Қалды сонда неше алмұрт?
 -0 қалады

V кезең «Дода»

-1 – 10 дейін тура және кері санау
 -көрші сандарды табу (ғажайып қорапшада)
 -Есептер шығару
 -1 ден 10 дейінгі сандарды тақтада ретімен қойып шығуды ұсынады.

-2, 5, 3, 4 сандарының көршісін табуды айтады
 Қалған балалардан тәрбиеші тура және кері санауды ұсынады.
 Тақтаға екі бала шығады:
 Бір бала – 1ден 10 дейінгі сандарды ретімен қойып шығады.
 Екі бала – санның көршісін табады.
 Асықтармен есептер шығару.
 Бірнеше есептердің жауабын, асықтарды санап қою арқылы шығарады.

Дәстүрден тыс Фонарикпен есептер шығару.

VI кезең «Кім жылдам?»

Жүргізуші мақал – мәтелдердің бастапқы сөйлемін оқиды, ал сигналдық картаны алғашқы көтерген бала жалғасын айтады. Әр дұрыс жауапқа 2 ұпайдан беріледі
 Жақсыдан үйрен...

Жері байдың...

Әдепті бала...

Оқу – білім бұлағы,....

Отансыз адам....

Еңбектің наны тәтті,...

Бір тал кессең,...

Жауынменен жер көгерер,..

Сонымен бүгінгі сайысымыздың мәресіне де жеттік.

Олай болса қай команда жеңіске жетті анықтайық.

Қоржындарындағы асықтарын әр команда санайды, қай командада көп асық жиналса сол команда жеңіске жетеді.

(Марапатталады.)

Жансын десең маңдайыңда шамшырақ,

Жауаптарын тапсын десең сан сұрақ.

Жүрек жүрсін намысыңды қамшылап,

Жаусын бетті маңдай терің тамшылап, деп бүгінгі сайысымызды аяқтағымыз келеді.

Ойынға қатысқан балаларға үлкен рахметімізді айтамыз. Үлкен жетістіктерден көрініңіздер!

Маңғыстау облысының білім басқармасының Ақтау қаласы бойынша білім бөлімінің
«№59 С.Н.Шапағатов атындағы бөбекжайы» жедел басқару құқығындағы МКҚК

Педагог-психолог

Қалмағанетова Айна Жолмұратқызы

ОТБАСЫНДАҒЫ БАЛАНЫ ПСИХОЛОГИЛЫҚ ДАМУҒА БАУЛУ

Адамның жеке басының алғашқы қалыптасуы отбасынан басталады. Оның ер жетіп өсуі, бойындағы алғашқы адамгершілік белгілер отбасынан қалыптасады, сондықтан да туған үйдің жылуы көкірегінде көп жылдар бойы сақталып, мәңгі есінде жүреді. Ақын сөзімен айтқанда: «Отбасы табиғат сыйлаған кереметтердің бірі». Сондықтан, отбасы өте қажетті, басқадай ешнәрсемен өзгеруге болмайтын баспалдақ. Отбасы сыйластық, жарастық орнаған орта. Отбасы бала тәрбиесінің алғашқы ұжымы. Отбасының басты қазығы, алтын тіреу дiңгегі-бала. Баланың тәрбиелі болып өсуіне берекелі отбасының әсері ұжымы. мол. Ата-ана бала тәрбиесінің қамқоршысы, өнегесі.

Дана халқымыз «Баланы жастан» деп текке айтпаған болар. Сондықтан да мектепке дейінгі балалардың ата- аналары өз бетінше білім алумен айналысып, жоғары деңгейдегі педагогикалық мәдениеті бар білімді ата-аналар болуға бар күш-жігерлерін жұмсаулары керек.

Ата-ананың отбасында баласымен қарым-қатынасының маңызы зор. Жұмыстан кейін үйге шаршап келсеңіз де, балаңыздың «ойнайықшы» деген өтінішін жерге тастамауға тырысыңыз. Өзіңіздің келісуіңізбен балаңызға қаншалықты қуаныш, рахаттану сыйлайтыныңызды ескеріңіз. Бұл ойын- дарда ата-ана баласының ұсынған ережесін сақтауы керек, яғни берілген рөлді ойнауы тиіс.

Ойын тек қана баланың ойыны емес, ойынның көмегімен баланың зейінін, есін, ойлауын, қиялын дамытуға болады. Ойнай отырып, бала жаңадан ұғым, дағды, қалып алады, қабілетін дамытады. Бала үшін бұның бәрі ойын барысында байқалмай жүріп жатады.

Ойындар қабылдауды дамыта отырып, заттардың түсі мен пішінін, көлемін анықтай алуын қалыптастырады. Мектепке барар кезде түстерді, оның қанықтылығын еркін айыра білуі, геометриялық пішіндерді (дөңгелек, шаршы, үшбұрыш, тіктөртбұрыш, сопақша), соған ұқсас заттарды 3 атай білуі көлем және көлемдері әртүрлі он бірдей заттарды (таяқшамен т.б.) азауы мен көбеюіне қарай және үш өлшеміне (ұзындығы, ені, биіктігі) қарай орналастыра білуі керек. Баланың зейінін дамытуға бағытталған ойындар белгілі бір кезге және сол кезде болып жатқан нәрсеге көңіл бөлуін қалыптастырады.

Егерде бұл қабілет болмаса бала кез келген немесе ең қарапайым тапсырманы орындай алмайды. Мектеп жасына дейінгі кезеңде зейіннің негізгі қасиеті: тұрақтылығы, ауысуы, бөлінуі қалыптасады. Зейіннің тұрақтылығы бір нәрсеге ұзақ уақыт көңіл бөлу қабілеті. Мектеп жасына дейінгі ересек кезеңде бала бір іс-әрекетпен бір жарым сағатқа дейін айналыса алады. Зейіннің ауысуы- бір іс-әрекеттен басқа іс-әрекетке жеңіл ауысу қабілеті. Зейіннің бөлінуі бірден екі және одан да көп заттармен әрекет жасай алуы. Мектеп жасына дейінгі кезеңнің аяғында бала 6-7 заттардың арасында зейінін бөлуді білуі керек. Бұл жаста біртіндеп еріксіз зейіннен ерікті зейінге көше бастайды. Еріксіз зейін бала үшін сол сәтте жаңа, өзгеше, қызықты болып көрінетін заттарға көңіл аудару. Ерікті зейін қызықты болмаса да берілген тапсырмаға көңіл қою.

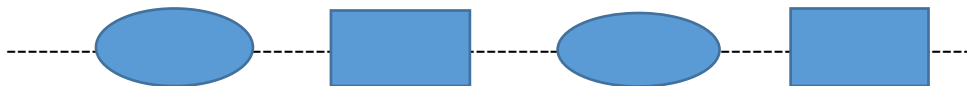
Есте зейін сияқты біртіндеп ерікті бола бастайды. Мектеп жасына дейінгі ересек кезеңде балалар алдына мақсат қоя біледі осы мақсатты орындауда есте сақтау процесін дамытатын тәсілдерді есінде сақтауға тырысады. Қоршаған ортаның әсерімен мида пайда болған бейнелер із-түссіз жоғалып кетпейді, көпке дейін сақталып тұрады.

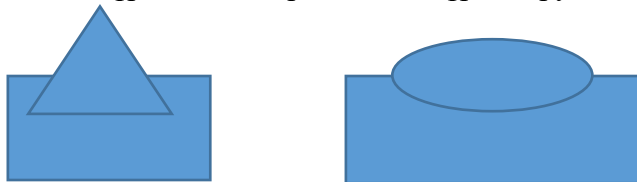
Баланың ойлау қабілетін дұрыс дамытуда негізгі үш формасын меңгеруді жүзеге асыру керек: көрнекі-әсерлі, көрнекі-бейнелі, логикалық. Көрнекі-әсерлі ойлау бұл әрекет кезінде ойлау. Бұл кіші мектеп жасына дейінгі бала- ларда әртүрлі заттармен, ойыншықтармен ойнау процесінде дамиды. Мектеп жасына дейінгі баланың ойлауының негізгі формасы көрнекі бейнелі қабылдау, яғни, заттардың ең маңыздысын айыра білуге мүмкіндік беретін, заттардың өзара және бөліктерінің арақатынасын көруге мүмкіндік беретін бейнелерді ұйымдастыру

Ата-ана баласымен кез келген ыңғайлы жерде ойнай беруге және күнделікті үйде қолданылып жүрген тұрмыстық құралдар мен заттарды қолдануға болады (ыдыстарды са нау, салыстыру, түр-түсі мен пішініне, көлеміне, кеңістікте орналасуына көңіл аудару).

«Суретті есінде сақта» кез-келген кескінді, бейнені сызып бір-екі минут балаға көрсетіңіз. Кейін сол бейнені есінде сақтағанын қайталап салып беруін сұраңыз.

Қарапайым құрылыс материалынан құрастыруға болады.

«Айна» зейінді дамытуға арналған ойын. Балаңызға сіздің айнаңыз болуға және сіздің қимылыңызды қайталауды ұсынасыз. Ол үшін бір-біріңізге карама-қарсы 1,0 - 1,5 метр қашықтықта тұрыңыз. Қандай да болсын қимыл жасайсыз, бала сол қимылды айнытпай қайталап салуы керек. Бала қайталап үйренгеннен кейін күрделендіруге болады және бет әлпетін өзгертіп қайталатуға көшуге болады.

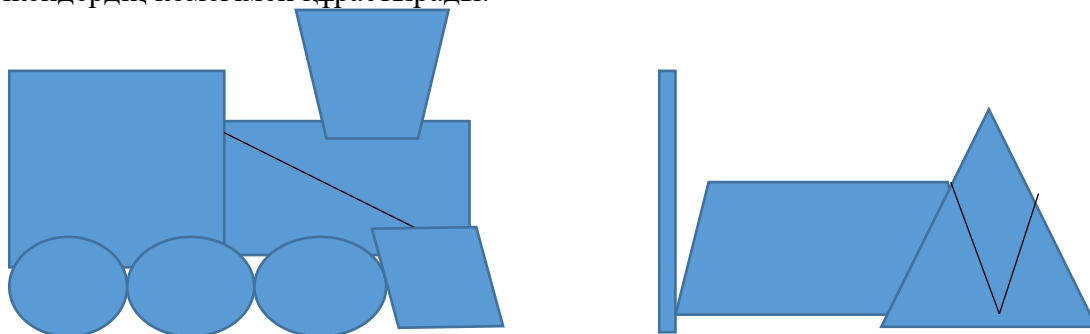
«Баскатырғыш» - қабылдауды дамытады және кеңістікті айыруға көмектеседі.

Бейнеленген үлгіге қарап, қиылған пішіндерді жинау. Тапсырманы үлкендердің көмегімен де орындауға болады.

«Пішіндер көрмесі» - кез келген үйде шырпы талдары табылады, яғни қоласты материал. Шырпы талдарынан әртүрлі пішіндер жасап үйренуге болады. Бұзып тастап қайталату, өз бетімен мазмұнды бейнелер жасау (уй, ма- шина, күрек, ұшақ т.б.).

Өзің жасап ал» - бұл жаттығу талдау және салысты- ру дағдысын қалыптастырады. Балаға картоннан бірнеше пі, геометриялық пішіндерден қиылған заттың бейнесі беріледі. Ел Бала өз бетімен немесе үлкендердің көмегімен құрастырады.

Баланың сөйлеу тілін дамытуда ата-ана үнемі баласы- мен суреттер арқылы, ертегілер, тақпақтар айту, сұрақтар қойып, жауап алу т.б. әдістерді қолдануына болады. «Екінші жартысын боя» зейіннің шоғырландырылуын дамытады. Бірнеше жартылай боялған суреттерді дайын- дап алу керек. Сосын бала суреттің қалған жартысын, бірінші жартысындай етіп бояу керек.

Маңғыстау облысының білім басқармасының Ақтау қаласы бойынша білім бөлімінің
«№59 С.Н.Шапағатов атындағы бөбекжайы» жедел басқару құқығындағы МКҚК
Жоғары санатты МАД тобының тәрбиешісі
Сулейманова Алтынай Издибаевна

«ҚОШ КЕЛДІҢ ӘЗ НАУРЫЗ»

Тақырыбы: «Қош келдің әз Наурыз»

Мақсаты: Қазақтың ұлттық мейрамы Наурызды тәрбиеленушілерге кеңінен насихаттай отырып, түсіндіру. Балаларға Наурыз мерекесін қалай атап өтетіндігін таныстыру, ұлттық салт-дәстүрлерді құрметтеп, оларды мақтан етуге тәрбиелеу. Балалардың мерекеге деген қызығушылығын арттыру.

Тәрбиеші:

Наурыз айы жүректерге нұр сепкен,
Маңдайымнан сүйіп жатыр нұр көктем
Жарығымен шуағымен Күн- Ана
Алып келдің жер бетіне нұр көктем!

Осыншама жақсылық,
Алып келдің Наурызым!

Төрлет бізге нұр болып,
Шуақ шашып нұр жүзің!

Ұлыстың ұлы күні құтты болсын!

Тәрбиеші: Армысыздар құрметті қонақтар. Күлімдеген шуақты көктеммен бірге қазақ даласына жаңа жыл келді. «Ұлыстың ұлы күні» Наурыз мерекесімен құттықтай отырып, дендеріңізге саулық, еңбектеріңізге табыс тілейміз. Ұлы мереке сіздерге бақыт, қуаныш, сыйласын.

Тәрбиеші: Балалар біз қандай мерекені тойлағалы отырмыз?

Балалар: Наурыз мерекесін тойлап жатырмыз.

Тәрбиеші: Балалар наурыз мерекесін қалай түсінесіңдер?

Балалар: Наурыз мерекесі қазақтың жаңа жылы. Адамдар бір-бірімен көріседі.

Тәрбиеші: Дұрыс айтасындар балалар, наурыз мерекесі біздің жаңа жылымыз. Барлық адамдар қол ұшын беріп көріседі. Наурыз мерекесінде дастарханға, өзіміздің ұлттық тағамдарымыз қойылады.

Балалар сендер қандай ұлттық тағамдарды білесіңдер?

Балалар: Шұбат, қазықарта, балқаймақ, ірімшік, құрт.

Тәрбиеші: Балалар жарайсындар, бәрекелді. Осындай мереке күні ауылға барып, әжелерімізді Ұлыстың ұлы күні наурыз мерекесімен құттықтап қайтайық. Тәрбиеші балалармен бірге ауылға музыка ырғағымен кіріп келеді. Онда көже ішіп отырған әже қонақтарды орындарынан тұрып қарсы алады.

Балалар: Сәлеметсізбе әже жылыңыз құтты болсын!

(балалар әжемен кезек-кезек көріседі)

Әже: Амансындарма ұлдарым, қыздарым қош келдіңдер. Ұлыстың ұлы күні наурыз мерекесі құтты болсын. Өркендерің өссін. Осы мерекеге немерелерім келет деп көже дайындап қойдым, көжеден дәм татындар.

Тәрбиеші: Әже, Наурыз көже өте дәмді екен. Оны қалай дайындадыңыз?

Әже: Қарақтарым, Наурыз көже Наурыз мерекесінің негізгі тамағы. Оған 7 түрлі тағам қосылады. Олар: қыстан қалған сүр, айран, сүт, тұз, құрт, тары, бидай. 7 саны киелі сан. Ал наурыз көже тоқтық белгісі.

Тәрбиеші: Әже біздің балалар сізге көрісе келе, өз өнерлерінде ала келді, солайма балалар?

Балалар: Ия

Тәрбиеші: Осы Ұлыстың ұлы күні наурыз мерекесіне арнап әнімізді қабыл алыңыз.

Ән: «Наурыз»

Әже: Ой бәрекелді балаларым өнерлерің үстем болсын.

Тәрбиеші: Әже, біздің балаларымыз көже туралы, тақпақ айтқылары келіп отыр, олай болса кезекті тақпақтарына берейік.

Тақпақтар:

Ерасыл:

Арпа,бидайА, тары бар

Қатық,малта, тағы бар

Ішілетін жейтінің

Бұл көжеде бәрі бар.

Маржан:

Бата беріп атамыз,

Бата беріп әжеміз

Тәтті болып жасалған

Көжежен дәм татамыз

Әже:

Қасиет еткен халқымыз,

Жаңғыртар дәстүр салтымыз

Сән салтымен ел көрікті

Салт дәстүрді сыйлау үлкен міндет.

Ертеден келе жатқан бірнеше салт дәстүрлеріміз бар, олар бесікке салу, тұсау кесу, шаш алу.

Ал балаларым мен сендерге бесікке салу рәсімін көрсетейін.

(әже бесікке салу рәсімін рет –ретімен көрсетеді)

Тәрбиеші: Біздің халқымыз осындай тамаша тәрбиелік мәні зор салт дәстүрге бай халық.Ал кезекті халқымыздың ,яғни мұсылман халықтарының төл мерекесі наурыз мерекесіне арналған тақпақтарымызды тарту етеміз.

Марьям:

Наурыз келді тамаша

Ән айтамыз таласа

Атам,әжем той тойлап

Қуанып жүр балаша

Би билейміз тамаша.

Маржан:

Бата беріп атамыз

Бата беріп әжеміз

Тәтті болып жасалған

Көжеден дәм татамыз. (Музыка әуенімен Қыдыр ата келеді)

Қыдыр ата: Армысыздар халайық, Ұлыстың ұлы күні құтты болсын!

Тәрбиеші: Қыдыр ата қош келдіңіз, төрлетіңіз біздің балалардың өнерін тамашалаңыз.

Балалар наурыз мерекесіне арнап қандай мақал-мәтел білеміз?

Ясина: Ақ мол болсын, қайда жүрсең жол болсын.

Димаш: Ұлыс оң болсын,ақ мол болсын.

Би: «Қара жорға»

Қыдыр ата: Ой бәрекелді балаларым жарайсыңдар, өнерлерің үстем болсын.

Тәрбиеші:

Қош келдіңіз

Ұлыс күні қазан толса

Ол жылы ақ мол болар

Ұлы кісіден бата алсаң

Сонда олжалы жол болар деп өзіңізден бата сұраймыз.

Қыдыр ата батасы:

Ұлысың оң болсын,

Ақ мол болсын.

Қайда жүрсең жол болсын!

Ұлыс бақты болсын,

Төрт түлік ақты болсын!

Ұлыс береке берсін,

Бәле жала жерге енсін!

(Қыдыр ата батасын беріп шығып кетед)

Тәрбиеші: Ал ұлыс оң болсын, ақ мол болсын-дей отыра, біз енді балабақшамызға рұқсат болса, қайтайық.

Әже: Ал балаларым тағы да жылдарың құтты болсын, аман болыңдар, сау болыңдар (балалар музыка әуенімен балабақшаға келеді).

Тәрбиеші: Балала бүгін қайда бардық?

Балалар: Әженің ауылына.

Тәрбиеші: Әженің ауылында қандай кже іштік? Ол неше түрлі тағамнан жасалады екен?

Балалар: Наурыз көже, ол 7 түрлі тағамнан жасалады.

Тәрбиеші: Балалар жарайсыңдар бүгінгі тақпақтарыңыз, билеріңіз, өте жақсы болды жарайсыңдар.

**Маңғыстау облысының білім басқармасының Ақтау қаласы бойынша білім бөлімінің
«№59 С.Н.Шапағатов атындағы бөбекжайы» жедел басқару құқығындағы МКҚК**

**Тәрбиеші
Зайтова Галия**

ҮЙ ЖАНУАРЛАРЫ

Ұйымдастырылған оқу іс-әрекетінің тақырыбы: Үй жануарлары.

Мақсаты: Балалардың үй жануарлары туралы түсініктерін тереңдету. Олардың төлдерін бір-бірінен ажырата білуге, зейін қойып тыңдауға үйрету. Жануарларды күтіп баптауға, қорғап қамқорлық жасауға тәрбиелей отырып, олардың пайдасы туралы айту. Сұрақ-жауап арқылы балалардың тілін дамыту. Алған білімдерін еске түсіріп, қайталау.

Көрнекілік: Жануарлардың және олардың төлдерінің суреттері, муляждар.

Балалардың көңіл күйлерін көтеріп, Ұйымдастырылған оқу іс- әрекетін бастау үшін балаларды орындарынан тұрғызып шаттық шеңберін айтқызу.

Айдай жарқырап,

Күндей жадырап.

Судай мөлдір таза көңілмен,

Бүгінгі күнімізді бастайық

Балалар топқа бөлініп, орындарына жайғасады.

-Бір жылда неше мезгіл бар?

-Төрт мезгіл. Жаз, күз, қыс, көктем

-Қазір қай мезгіл?

-Қыс мезгілі

-Қыс мезгілінде неше ай бар?

-Үш ай. Желтоқсан, қаңтар, ақпан

-Балалар тақтада ненің суреттері?

-Үй жануарлары

-Дұрыс айтасыздар. Балалар, осы сүйкімді жануарлар төрт түлікке жатады. Олар: түйе, жылқы, сиыр, қой, ешкі. Балалар осы жануарлар туралы ойындар ойнағыларың келеме?

-Ия

Дидактикалық ойын: «Төлдерін тап?»

Мақсаты: Балаларды төрт түлік малдың төлін таба білуге, олардың атын атай білуге үйрету. Төрт түлік малға қамқор бола білуге тәрбиелеу .

Шарты: Луллия шеңберіндегі жануарлардың қасына төлдерін орналастырады. Төлдерін қалай аталатынын айтады.

-Жарайсындар балалар, жануарлардың төлдерін тауып орналастырдыңдар.

Енді осы үй жануарлары туралы айтып беріңдерші.

Балалар:

- Қой-төрт түлік малдың бірі. Қой аша тұяқты жануар. Шөппен қоректенеді. Момын, адамдарға ет, сүт, жүн береді

- Сиыр-үй жануарларының ішіндегі ірі жануар.

Сиыр сүт қоректі жануар, шөппен қоректенеді, адамдарға ет, сүт береді. сиыр сүтінен: Айран, сүт, ірімшік, күрт, май, қатық жасайды.

- Түйе-үй жануарларының ішіндегі ең ірі жануар. Түйе шөппен қоректенеді. Адамдарға жүн, ет, сүт береді. Сүтіннен : ең пайдалы дәрілік қуаты бар шұбат жасайды. Ерте кезде адамдар көшіп, қону үшін көлік ретінде пайдаланған.

- Жылқы-үй жануарларының ішіндегі ірі жануар, шөппен қоректенеді. Адамдарға ет, сүт береді жылқының сүтіннен адам денсаулығына өте пайдалы сусын қымыз жасайды.

Дидактикалық ойын: «Үй жануарлары қандай дыбыс шығарады?»

Мақсаты:Дауысынан ажырата білуге үйрету.

Шарты:Бір балаға жануар суретін көрсетемін, бала сол жануардың дауысын салады,бір-біріне жасырып, қалған балалар қай жануар екенін табуы қажет.

-Жарайсындар балалар. Бұл жануарлардың бәрі үй жануары болғанымен олардың дауыстары әр түрлі екенін байқадыңдар.

Енді бойымызды жазып сергіп алайық.

Әуенді сергіту: «Көк трактор»

Дидактикалық ойын: «Қора құрастырамыз»

Мақсаты: Үй жануарларына құрастырғыштан қора құрастырып, қораға жануарларды орналастыру.

Шарты:Балалардың алдына құрастырғыш беріледі. Балалар құрастырғыштан қора құрастырып оған жануарларды орналастырады. Қорада қанша жануар бар екенін санайды.

-Жарайсындар балалар.Алдымыздағы қорада неше жануар бар санайықшы.

Ал енді балалар кімнің қорасында неше жанауар бар екен,салыстырайықшы. Сол жануарлар қай топта көп, қай топта аз жануар бар екен.

Жарайсындар балалар сендер үй жануарларын жақсы ажыратып, төлдерін біледі екенсіңдер, олардың дауыстарында танып, қора құрастырдыңдар.Сендер ақылды білімді екенсіңдер

Жарайсындар балалар, бүгінгі оқу іс әрекетімізге өте жақсы қатыстыңдар. Осымен бүгінгі оқу іс-әрекетіміз аяқталды.

Қош сау болыңыздар!

Маңғыстау облысының білім басқармасының Ақтау қаласы бойынша білім бөлімінің
«№59 С.Н.Шапағатов атындағы бөбекжайы» жедел басқару құқығындағы МКҚК

I санатты тәрбиеші
Кетебаева Гулаш Шаудирбаевна

ҒАЖАЙЫП ҒАРЫШ

Мақсаты: Балаларға Ғарыш және ғарышкерлер туралы толық түсінік беру, білімдерін одан әрі кеңейту. Сыйластыққа тәрбиелеу.

Көрнекілігі: интерактивті тақта, зымыран суреті, үн таспа.

Әдіс - тәсілдер: Жұмбақ шешу, тақпақтар, ойын, сұрақтар.

Шаттық шеңбер:

Сәлем саған жер анам,

Сәлем саған алтын күн.

Сәлеметсіздер ме апайлар,

Сіздерді көргеніме қуанам.

Тәрбиеші: Балалар кім айтады қазір жылдың қай мезгілі?

Балалардың жауабы

-Ал көктемнің қай айы?

-Сәуір айында қандай мерекелер бар?

Тәрбиеші: Бүгін балалар ғарышкерлердің мерекесі, 12 сәуір ғарышкерлер күні, биыл ғарышқа ұшқан күнге 54 жыл болды. Бүкіл халық бүгін мерекені тойлап жатыр. Балалар мен сендерге бір жұмбақ жасырғым келіп тұр.

Жерде болса тұрағым,

Марсқа ұшып тұрамын. (ғарышкер)

Ұшады қанатсыз,

Зырлайды аяқсыз (зымыран)

Тәрбиеші: Олай болса балалар ғарышқа ұшатын адамды кім дейміз?

Ғарышқа не үшін ұшады?

Иә, аспан әлемін, планетаны, жұлдыздарды зерттеу үшін ұшады.

Слайд: аспан әлемі

Ең бірінші болып ғарышқа кім ұшты:

Юрий Гагарин (*слайд*)

Ал өзіміздің қазақ ғарышкерлері кімдер?

Тоқтар Әубәкіров, Талғат Мұсабаев, Айдын Айымбетов (*слайд*).

Ал балалар ғарышқа не арқылы ұшады?

Тәрбиеші: Ал балалар сендер білесіңдерме? Ғарышқа қай жерден қай қаладан ұшатынын білесіңдерме?

Тәрбиеші: Ғарышқа біздің Қызылорда облысында орналасқан «Байқоңыр» ғарыш айлағынан ұшады.

- Зымыран қалай ұшады? (*слайд*)

Тәрбиеші: Балалар сендер қалай ойлайсыңдар ғарышкер ғарышта жүргенде зымыран ішінен шығады ма?

Балалар: Иә шығады, өйткені олар жұмыстарын жасайды, зерттейді, әр түрлі планетаны зерттеп ашық аспанда жүреді.

Слайд ғарыштағы сурет.

Тәрбиеші: Бірақ балалар аспанда ауа жоқ, өте ыстық, ал ғарышкерлерге скафандр деген киім көмектеседі, арнайы ауасы бар, ыстықтан қорғайтын киім.

Балалар ғарышкерлер ғарышта ұзақ жүреді, ал олар қалай тамақтанады, не жейді, от жағып пісіре ме?

Балалар: Жоқ оларға әдейі арналған зымыранмен тамақ әкелінеді, тамақ оларға жабық түрде, езілген түрде, тіс пастасының қорабы сияқты қорапта беріледі, шай, суда солай әкелінеді, соны сығып жейді.

Балалар сендер ғарышкер болғыларың келеме?

Тәрбиеші: Балалар ал ғарышкер ағаларыңа арнап кім тақпақ айтып береді?

Ильхам:

Көңілі – дария, ойы аспан,
Асқар шыңнан бойы асқан.
Ай, Күнімен аспанның
Әзілдескен, сырласқан
Ғарышкер болғым келеді.

Мейірбек:

Айналады ел бір сенен,
Есімінді білсе әлем.
Ғарышқа ұшқан қазақтың
Тұңғышына мың сәлем!

Айару:

Тоқтамайды осы аңыз,
Біз жолыңды тосамыз.
Тоқтар – ерлік, ерлікті
Күнде өлеңге қосамыз.

Исмаил:

Күнге күліп, күй тартқан,
Айға әнін тыңдатқан.
Бақыт жырын жырласа,
Таңшолпанын қуантқан
Ұшқыш болғым келеді.

Тәрбиеші: Білесіңдер ме ғарышкер болу үшін ең алдымен шынығу керек дейді, ендеше бәріміз орнымыздан тұрып жаттығу жасап алайық.

Әуен арқылы жаттығу жасату.

Тәрбиеші: Ал, екіншіден өте білімді болу керек екен, мен сендердің білімдеріңді тексеремін, ол үшін мынадай ойын ойнаймыз.

Ойын: «Ғарыш әлемі»

Ойын шарты: Мына жерде әртүрлі суреттер бар олар жәй суреттер емес, оларда бірнеше сұрақтар бар. Ғарыш әлемін жасау үшін бірнеше сұрақтарға жауап беруіміз керек.

1. Ғарышкер сөзіне сөйлем құрастыр.
2. Зымыран сөзін буынға бөл.
3. А дыбысы дауысты ма әлде дауыссыз ба?
4. Апта күндерін ата.
5. Бір жылда неше ай бар?
6. Ғарышкер киімін қалай атайды?
7. Ғарышкерлер ғарышқа қай қаладан ұшады?
8. Тұңғыш ғарышқа ұшқан қазақ ғарышкер кім?
9. Ғарышкерлер күнін қай күні атап өтеді?
10. Ғарышкерлер ғарышта нені зерттейді?

Мінекей ғарыш әлемін құрастырды, ғарыш әлемі дайын, денеміз шынықты, білімімізді тексердік, жарайсындар балалар!

Ән: «Мен ғарышкер боламын»

Тәрбиеші оқу іс - әрекетін қорытындылайды, балаларды мадақтайды.

Маңғыстау облысының білім басқармасының Ақтау қаласы бойынша білім бөлімінің
«№59 С.Н.Шапағатов атындағы бөбекжайы» жедел басқару құқығындағы МКҚК

Тәрбиеші

Карашина Акмарал Бугетбаевна

КҮЛЕГЕШТІҢ КӨҢІЛДІ ОЙЫНДАРЫ

Білім беру саласы: таным, шығармашылық

Тақырыбы: «Күлегештің көңілді ойындары»

Мақсаты: Балаларға жыл бойы өтілген оқу іс әрекеттеріне байланысты тапсырмаларды бере отырып, білім-білік дағдыларын сараптау. Ұқыптылыққа, өз ойын еркін жеткізе білуге үйрету. Ойын арқылы шапшаңдыққа, рөлге еніп ойнауға баулу.

Балалар әуенмен залға кіреді.

Шаттық шеңбер: Кел, балалар, тұрайық
Жарты шеңбер құрайық
Қол ұстасып бәріміз
Амандасып алайық
Сәлеметсіздер ме!

Тәрбиеші: Балалар, неше жыл мезгілі бар?

Балалар: Төрт жыл мезгілі бар.

Тәрбиеші: Қане атайықшы?

Балалар: Күз, қыс, көктем, жаз.

Тәрбиеші: Қазір жылдың қай мезгілі?

Балалар: Көктем мезгілі.

Тәрбиеші: Көктемнің неше айлары бар, қане атпайықшы?

Балалар: наурыз, сәуір, мамыр.

Тәрбиеші: Бүгінгі ауа райы қандай болып тұр?

Балалар: Күн жылы, Жаңбыр жауып тұрған жоқ.

Тәрбиеші: Балалар сендер қандай ертегілерді білесіңдер?

Балалар: «Бауырсақ», «Үйшік», «Жеті лақ», «Маша мен аю».

Балалар, сендер «Маша мен аю» ертегісін білесіңдер ғой, сол ертегідегі Маша сендерге видеомен сәлем жолдапты, қане көрейікші. Барлығымыз экранға қарайық! (Видео қосылады)

Тәрбиеші: Балалар Маша аулына шақырып жатыр, досы Күлегештің ойындарын ойнап, оның көңіл күйін көтеріп қайтайық. Машаның аулы перденің ар жағында. Алдымен пердені ашу керек, ол үшін бәріңіз жаңылтпаш айтуларың керексіңдер. (Балалар педагогтің айтқанын қайталайды. Перде ашылып, балалар қуанады.)

Тәрбиеші: Машаның аулына ұзын, жіңішке жолмен бару керек. Мына жерде екі жол бар екен қайсысы ұзын, қайсысы қысқа жол екен а? (Балалар ұзын жолмен Машаның үйіне барады. Үйдің жоғарғы жағында Маша, төменгі жағында аю отырады)

Тәрбиеші: Мынау Маша мен аю ғой, біреуі үлкен, бірі кішкентай екен. Маша қандай? Аю қандай? (Балалардың жауабы)

Тәрбиеші: Бірі жоғарыда, бірі төменде отыр екен. Маша қайда отыр, ал аю ше?

(Балалардың жауабы)

Тәрбиеші: Маша сендерге күлегеш досыммен ойнаңдар деген еді, ол қайда екен?

Жан жақтарыңа қараңдаршы, күлегешті байқап тұрған жоқсыңдар ма?

Балалар: Өне ол, ағаштың артында тығылып отыр!

Тәрбиеші: Мұнда биік және аласа ағаш тұр, күлегеш қай ағаштың артында отыр?

Балалар, күлегеш аласа ағаштың артында жасырынып отыр!

(Ағаштың артынан күлегеш шығып балалармен амандасады, қолында қақпағы бар шыны ыдысқа салынған көбелегі бар)

Күлегеш: Сәлем достарым, мен сендердің айтқандарыңды естіп отырмын, дұрыс таптыңдар, мен аласа ағаштың артына жасырындым! Мынаны қараңдаршы

Маша көбелекпен ойнағанды жақсы көретін еді, оны ыдысқа қамап қойыпты. Көбелекті қамап қойған дұрыс па, балалар?

(Балалардың жауабы)

Күлегеш: Олай болса көбелекті еркіне жібермес бұрын оған достарын тауып берейік. Сендер сурет салғанды жақсы көресіңдер ме?

Балалар: Иә!

Күлегеш: Олай болса орындыққа жайғасып, көбелектің суретін салайық. (Губкамен көбелек салады, шанышқымен гүл салады.)

Тәрбиеші: Жарайсыңдар балалар, көбелек енді жалғыз емес оның достары көп достарының қасына қосып жіберейік.

Күлегеш: Балалар, мен кішкене зерігіп кеттім, бойымызды сергітіп алайықшы!

Балалар сергіту сәтін орындайды.

Күлегеш: Ой, балалар, сендер мені қуанттыңдар, сендермен ойнағым келіп тұр, ойын ойнағыларың келе ме?

(Балалар қуана келіседі)

Күлегеш: Тақтайшада пішіндердің сызбасы салынған, сызбаға сәйкестендіріп пішіндерді орналастыру қажет. (2 бала шығып орындайды)

Күлегеш: Жарайсыңдар, пішіндерді дұрыс орналастырдыңдар. Менің тағы бір ойын ойнағым келіп тұрғаны. (Скотчка жапсырылған түрлі түсті доптарды алып түсіне сәйкес шелектерге салу керек. Мысалы көк шарды көк шелекке)

(Балалар ойынды ынтамен ойнайды)

Тәрбиеші: Балалар, сендерге Машаның аулына келіп ойнаған ойындар ұнады ма?

(Балалардың жауабы)

Күлегеш: Рахмет сендерге балалар, сендермен ойнап көңіл күйім көтеріліп қалды!

Сұрақ-жауап арқылы кері байланыс жасау.

Күлегеш балаларды ортаға шақырып, алғыс айтып, сыйлық береді. Шеңберде тұрған балалардың көзін жұмдырып, бір, екі, үш деп жоғарыдағы шарды жарады. Шардың ішінен тәттілер шашылып, балалар қуанып теріп алады.

Тәрбиеші: Ал, балалар, балабақшамызға да қайтатын уақыт болыпты, ендеше күлегешпен қоштасып, қысқа жолмен жүрейік. (Тәрбиеші балалармен залдан шығып кетеді).

Маңғыстау облысының білім басқармасының Ақтау қаласы бойынша білім бөлімінің
«№59 С.Н.Шапағатов атындағы бөбекжайы» жедел басқару құқығындағы МКҚК

Бейнелеу өнер маманы
Токтарбаева Құндыз Ғабитовна

ШУАҚТЫ КӨКТЕМ

Білім беру саласы: Шығармашылық.Сурет салу.

Тақырыбы: «Шуақты көктем» дәстүрден тыс сурет салу әдісі.

Әдіс тәсілдері: Түсіндіру;әңгімелеу;сұрақ-жауап;мадақтау.

Мақсаты: Ұйымдастырылған оқу қызметі: Сурет салу. Сурет салудың дәстүрден тыс тәсілі және бала шығармашылығын дамыту.Көктемгі табиғат өзгерістерімен танысу.

Дәстүрден тыс әдіс тәсілдер:Арт терапиясы саусақпен сурет салу әдісі,жіп әдісі,түтікше арқылы сурет салу,тұзбен сурет салу әдісі.

Көрнекіліктер: Тұз, жіп,түтікше,А4 ақ қағаздар,гуашь акварель бояулары,сүрткіш,жай қарандаш,қылқалам,көрнекілік суреттер.

Ұйымдастыру кезеңі: Балалар,қарандаршы біздерге қонақтар келіп қалыпты,олай болса қонақтармен амандасып алайық!Балалар жарты шеңберге түріп,шаттық шеңбер жасайды.

Армысың көк аспан!

Армысың жер Ана!

Армысың достарым!

Сәлеметсіздерме қонақтар.

Жаңа сабақ: Жарайсыңдар,балалар,қонақтармен амандасып болсақ,сурет салу ұйымдастырылған іс әрекетімізді бастайміз.

Балалар кәзір жылдың қай мезгілі?

Балалар:Көктем

Көктем мезгілінің ерекшелігін атап өтейікші!

Күн жылы болады,жаңбыр көп жауады,жерге жасыл шөптер шығады,әдемі гүлдер өседі,құстар ұшып келеді.Жарайсыңдар балалар,балалар менің қолымда қобдиша бар осының ішінде төрт түске боялған бақаншақтар бар қызыл, сары,жасыл,көк түстер бар сол түстермен төрт топқа бөлініп отырамызБалалар, біздің жаңа сабағымыз «Шуақты көктем».Біз төрт топқа бөлініп дәстүрден тыс сурет салу әдісімен сурет саламыз.

Балалармен өзіндік жұмыс:

Қызыл түсті балалар тұзбен көктем мезгілінің табиғаттың суретін салатын болады,ал сары түсті топтің балалары арт терапиясы саусақ әдісімен салынып тұрған торғайдың суретін боятын болады,ал көк түсті балалар жіп әдісімен гүлді қағаз бетіне бейнелеп шығатын болады,соңғы топ бізде жасыл түсті балалар түтікше арқылы көктемгі ағаштің суретін салатын болады.

Сергіту сәті:

Тұзу тұзу алақан

Оң қолымда қалам

Сол қолымда қайшы

Қаламмен сурет саламыз

Қайшымен сурет қиямыз.

Суретпен әңгімелеу:

Балалар көктем мезгілінің ерекшеліктерін айтады, көктемде алғаш ұшып келетін құсты әңгімелейді, көктем мезгілінде ағаштар гүлдеп бұршік ататынын ерекшеліктерін айтады, жер жасыл кілемге боялатынын жаңбыр көп жауатынын айтады, төрт топ өз ара өздерін салған суреттеріне баға береді.

Күтілетін нәтиже:

Балада көркем өнер туралы білім қалыптасады.

Шығармашылық дамиды.

Авторлық бағытта бейнелей біледі.

Балалардың іскерлік шығармашылық қабілеті дамып, эстетикалық талғамы артады. Сурет салу іс-әрекеттері арқылы бейнелеу өнеріне деген сүйіспеншілік оянады.

Қорытынды: Жарайсындар балалар, бүгінгі ұйымдастырылған ашық оқу іс-әрекетімізде жақсы қатысып отырдыңыздар. Суретті салып жақсы боядыңыздар. Осымен ашық іс-әрекетіміз аяқталды. Балаларды мақтау мадақтау.

**Маңғыстау облысының білім басқармасының Ақтау қаласы бойынша білім бөлімінің
«№59 С.Н.Шапағатов атындағы бөбекжайы» жедел басқару құқығындағы МКҚК
Мектепалды даярлық тобының тәрбиешісі
Сарсенова Райхан Муханбетовна**

ЖЕДЕЛ ЖӘРДЕМ

Білім беру саласы: «Коммуникация»

Ұйымдастырылған оқу іс әрекеті: Көркем әдебиет

Тақырыбы: «Жедел жәрдем»

Мақсаты: Балаларға жедел жәрдем, не үшін керектігін айтып, түсіндіру және қалай шақыру керектігін үйрету. Достыққа, адамгершілікке, бір-біріне көмектесуге тәрбиелеу.

Керекті құралдар: Көлік, телефон, жедел жәрдемнің құрал-жабдықтары, дәрі –дәрмектері.

Сабақтың барысы:

Тәрбиеші «жедел жәрдем» туралы түсіндіруі. Жедел жәрдем ерекше жауапкершілікті қажет ететін қызметтердің бірі. Өйткені көп жағдайларда санаулы минуттар ішінде адам өмірін сақтап қалу сияқты маңызды, әрі шешуші болуы керек. Осындай кездерде ақ халатты абзал жандардың білімділігі мен, біліктілігі басты, рөл атқарады. Мысалы: Өрт болған жағдайда, өрт шалған науқасқа «жедел жәрдем» көлігін шақыру үшін «103» телефонына хабарласу. Аты-жөнін, болған уақиғанын қай жерде екенін түсіндіріп, айту керек. Орталық «жедел жәрдем» стансасында диспетчер жұмыс жасайды. Олар «103» нөміріне келіп түскен қоңырауларды қабылдағаннан кейін, өтініш сараланады. Одан кейін «жедел жәрдем» көлігіне хабар беріледі. Ал мұндай бағдарлаушы қондырғы, әр бір жедел жәрдем көлігінде орнатылған. Көлік шақырған орынға 10 минутта келіп жетеді. Топ құрамында дәрігер мен 2 фельдшер бар. Дәрігерлер қызметіне жедел кірісіп кетеді. Тексеру барысында анықталғандай орташа жарақат алған. Алғашқы медициналық көмекті өз деңгейінде көрсетеді.

Сюжетті-рөлді ойын: «Жедел жәрдем»

Ойынның шарты: Отбасы мүшелері болады. Жедел көмек сұрағандарға жедел түрде көмек көрсетуіміз керек.

Балаларға барлығын түсіндіремін.

Тәрбиеші: Балалар мен сендерді жедел жәрдем ойын ойнауға шақырамын.

Мен сендерді рөлдерге бөлемін.

Жүргізуші: Жақсылық

Тіркеуші: Ғазиза

Дәрігер: Айдана

Медбике: Фариза

Науқас: Алхан

Ал енді отбасы мүшелеріне бөлемін.

Атасы-Әміржан

Әжесі- Жанерке

Әкесі-Әміре

Анасы-Медина

Ағасы-Али

Апасы-Айым

Ең кіші баласы-Муслимат

Көршісі-Абдулазиз

Таңертең ертемен анасы шай дайындап барлығы шай ішеді. Атасы-«мен бүгін қой бағып келейін» Анасы үйін жинап, Айым мен Алиді мектепке жібереді. Анасы әжесіне – «мен де мектепке жұмысқа кеттім».

Әкесі –«мен егістікке егін егіп келейін».

Ал үйде әжесі мен кіші баласы қалады. Бірде баласы әжесіне: - «Көршіммен далаға шығып ойын ойнайыншы?!»

Әжесі:-Бар балам, барағай! Ойнап келе ғой!

Әжесі: «онда мен үйде құрақ көрпеше тігіп отырайын». Бірде көршісі баласын үйге көтеріп алып келді.

Әжесі: не болды оған ?

Көршісі: ойнап жүріп құлап қалды.

Муслимат жылап жатыр

Әжесі:Жарығым- ау саған не болып қалды?

-Міне мына жерге жата ғой. Мен жедел жәрдем шақырайын 103 номерін теріп

-Алло жедел жәрдем бе екен?

Тіркеуші:- Ия тындап тұрмын

Әжесі: Менің балам ойнап жүріп құлап аяғын ауыртып, басалмай жылап жатыр.

Тіркеуші: Тұратын мекен жайыңызды айтыңыз?

Әжесі: 28 шағын аудан, 37 үй 3 пәтер.

Тіркеуші: Ауырып жатқан балаңыздың аты-жөні және туған жылын айтыңыз.

Әжесі: Жары Муслимат 04.05.2019 жылғы.

Тіркеуші: Жарайды кәзір біздің жедел жәрдем машинасы барады.

Әжесі: Рахмет айналайын!

Тіркеуші: Жедел жәрдем көлігіне хабар береді.

-Алло мені тындандар 28 шағын аудан 37 үйге барындар, кішкентай бала ойнап жүріп аяғын ауыртып алыпты.

Жүргізуші: Жарайды.

Жедел жәрдем көлігі 10 минутта келіп жетті

Дәрігер: Сәлеметсізбе!

Әжесі: Амансынсынба айналайын.

Дәрігер: Қызыметіне кірісті

-Қайжерін ауырып тұр, мына жерің бе?

Науқас: Міне мына аяғым қатты ауырып тұр.

Дәрігер: Медбикеке дәкені дайындап, «құтқарушы» мазды жағып дайында.

Дәрігер: Міне енді саған еш нәрсе етпейді. Мен қазір дәкемен таңып қоямын ал енді қалай ауырғаны басылды ма?

Науқас: Жақсы болып қалды. Ауырмайды.

Дәрігер: Балаңыздың аяғы қатты жарақаттанбаған. Уайымдаудың қажеті жоқ.

Әжесі: Рахмет айналайын, балам! Сауболыңдар

Дәрігер: Сау болыңыз.

Тәрбиеші: Жарайсыңдар балалар! Сендер ойынды жақсы ойнадыңдар. Ал енді жедел жәрдемшілер бізге тақпақ айтып береді. Кәне бәріміз бірге тыңдайық.

Жақсылық: «*Жедел жәрдем*»

Шақырдың ба? жетемін!

Жедел жәрдем етемін.

Күн жауын боп тұрса да,

Қарлы боран ұрса да,

«Жедел жәрдем» дегенің

Аямайды көмегің.

Ғазиза: «*Диспетчер*»

Мен еліме қызмет етемін

103 телефонына жауап беремін.

Өтініш берген адамдарға

«Жедел жәрдем көмегіне хабар беремін.

Айдана: «*Дәрігер*»

Сырқаттанған адамдарға,

Аға, апа, балаларға

Кім егісте, кім мектепте,

Асығамын тез жетпекке.

Жүйіткіп барам мен деймін,

Барлық дертті емдеймін.

Әміржан: «*Достарына*»

Дәрі-дәрмек қабылдар,

Балақайлар, дайындал.

Дәрігерден қорықпа,

Қорқынышты ол болып па?

Жанерке: «*Науқас*»

Әне, Айдана келеді,

Ауруды ол жеңеді!

Дәрігерден қашпасаң!

Көңілді, саусақ әрқашан!

Қорытынды: Жақсы қатысқан, балаларды, және барлығын мақтап, мадақтаймын.

Маңғыстау облысының білім басқармасының Ақтау қаласы бойынша білім бөлімінің
«№59 С.Н.Шапағатов атындағы бөбекжайы» жедел басқару құқығындағы МКҚК

Тәрбиеші

Туракбаева Майра Айсаявна

КЕЛ, ЖАҢА ЖЫЛ!

Ертеңгіліктің тақырыбы: «Кел жаңа жыл».

Ертеңгіліктің мақсаты: балаларға мерекелік көңіл күй сыйлау; достыққа, адамгершілікке тәрбиелеу; жаңа жыл мерекесі туралы түсінік беру, ойлау қабілеттерін дамыту.

Құрал-жабдықтар: Музыкалық аппаратура. Шырша, үйшік, кішкентай қарлар, ленталар.

Ертеңгіліктің барысы

КІРІСПЕ БӨЛІМ

Жаңа жыл мерекесіне сай әуен ойнап тұрады.

Залға педагог кіреді.

Ақ қарлы қыс: Даламызға қаламызға,
Жаңа жыл кіріп келеді.
Қонақтарға, балаларға,
Жалынды сәлем береді.
О қонақтар қараңдар,
Қызықтандар санаңдар.
Келеді бізге қонаққа,
Бақшадағы балалар.

(Балалар әдемі әуенмен залға кіреді)

Ақ қыс: Сәлеметсіңдер ме менің достарым. Мені таныған боларсыңдар мен ақ қарлы қыспын. Балалар сендер бүгінгі мерекеге өте әдемі болып киініп келіпсіңдер, бірақ сендердің араларында аяз ата жоқ қой. Олай болса мен мына сиқырлы сөзімді айтайын

Сақалы аппақ күмістей,
Тістері аппақ күріштей.
Қызыл ала шапаны,
Сағындым аяз атаны.

Қане балалар аяз атаны айқайлап шақырайықшы (3-рет аяз ата деп айқайлайды)

Аяз ата: Естіп тұрмын балалар, естіп тұрмын сендерге жете алмай жатырмын, қалың қардан жол жабылып қармен жағаласып келе жатырмын маған көмектесіңдер.

Ақ қыс: Балалар қане атаға көмектесейік. Аяз ата қалың қармен жағаласып жол жауылып, біздің мерекеге жете алмай жатыр екен. Қане ұл балалар шығындар, қатар-қатар тұрындар, би-билеп аяз атаға жол ашындар.

Би: «Кішкентай санталар» (Ер балалар)

(Мерекелік әуенмен Аяз ата ортаға шығады)

Аяз ата: Рахмет сендерге балалар менің мерекеге келуіме көмектестіңдер.

Саламатсыңдар ма балалар, қонақтар.

Құтты болсын балалар,
Келген жаңа жылдарың.

Алаңдамай өсіңдер,

Еркелеп ұл-қыздарым.

Бойларыңмен ойларың

Бірге өсіп қалыпты.

Ал мен кіммін айтыңдаршы?

Балалар: Аяз ата.

Аяз ата: Әрине таныдыңдар, мен бір жыл бойы сендерді сағынып осы кездесуді асыға күттім, олай болса балалар бәріміз орнымыздан тұрып мына әсем шыршамызды айналып ән салмаймыз ба?

Ән «Жаңа жыл»

Ақ қыс: Ата енді біздің балалардың жаңа жылға арнаған тақпақтарын тыңдаңыз.

Нұрхан: Бүгін біз көңілдіміз,

Жаңа жылды қарсы алып.

Мерекеге келгендерді,

Құттықтаймыз ән салып.

Сезім: Жаңа жылым мол болсын,

Басқан қадам оң болсын.

Төрле-төрле жаңа жыл,

Бізге құтты жыл болсын.

Д.Айзере: Тілеймін мен бар адамға,

Жаңа бақыт, жаңа жыр.

Ата, әже, папа, мама,

Құтты болсын жаңа жыл.

Айлин: Жаңа жылды қарсы алып,

Жасаймыз той жылда біз.

Жарқын-жарқын ән салып,

Жалғасады жылға жыл.

Рауан: Жаңа жыл, жаңа жыл,

Төгілсін жаңа нұр.

Сыйлығын сүйретіп,

Келеді міне жаңа жыл.

Данил: Жиналдықта топ бала,

Жасап алдық аққала,

Аққаланың қасында,

Аппақ емес мақтада.

Дәулетжан: Туған жерде күнде күліп,

Жайнаймызда ойнаймыз.

Жаңа жылда бірге жүріп,

Ән саламыз тойлаймыз.

Нұралы: Сақалы аппақ күмістей,

Тістері аппақ күріштей.

Нұр жайнаған ажары,

Сағындық аяз атаны.

(Осы сәтте көңіл күйі болмай Ақ қоян келеді)

Ақ қыс: Сәлеметсің бе Ақ қоян сенің келгенің жақсы болды. Неге көңіл күйің жоқ? Жаңа жыл мерекесін бізбен бірге тойла.

Ақ қоян: Ия менің көңіл күйім болмай тұр себебі сендер менің жылыммен қоштасып жаңа жылды қарсы аласыңдар. Мен өз жылымды қимай тұрмын.

Ақ қыс: Жоқ Ақ қоян сен мұнайма сенің жылың көңілді жайлы жақсы жыл болды. Мерекеде біздің балалармен Аяз атамен ән айтып би-билейік, ортаға кел Ақ қоян.

Ән: «Ақ қоян» (Шыршаны айналып, аяз атамен ақ қоянмен бірге билейді)

Ақ қоян: Ой қандай керемет балалар менің көңілімді көтердіңдер рахмет сендерге, мен мерекені тойлауға достарыма барайын сау болыңдар.

Аяз ата: Балалар мен сендермен көңілді ән салып би билеп қатты шаршадым, менің енді демалып отырғым келіп тұр.

Ақ қыс: Ия аяз ата демалып отырып балалардың тақпақтарын сізге арнаған әнін тыңдаңыз.

Әлтайыр: Ойыншықтарды мұншама,
Кім ілді екен шыршаға,
Алақай айнала түрленді,
Балақай би биле тұрма енді
Қазыбек: Шыршаға бардық,
Әсем ән салдық.
Аяз атадан,
Сыйлықтар алдық.
Ақназар: Тамаша, тамаша,
Шыршамыз тұр жараса.
Басында әсем жұлдызы,
Көз тоймайды қараса.
Сырғалым: Сылдырлаған моншағы,
Шыршамыздың мол шамы.
Жарқырайды, жайнайды.
Арайланды шыршамыз
Айналамыз баршамыз.
К.Раяна: Жап-жасыл шырша,
Бақшада төрде.
Шыршаны құрса,
Керемет көрме.
Асылым: Жаңа жыл, жаңа жыл,
Жаңа жылда, жаңа жыр.
Жасыл шырша жанында,
Билеп барлық бала жүр.
Е.Айзере: Әдемілеп біз ілген,
Ойыншықтары тізілген.
Қандай жақсы шыршамыз,
Ән шырқайық баршамыз.

Аяз ата: Өте жақсы балалар сендердің маған дайындап келген тақпақтарыңды тыңдап, демалып қалдым, бірақ балалар менің ақшақар қызым қайда жүр екен, мұнда да көрінбейді ғой, ақ қыс енді не істесек екен.

Ақ қыс: Білмедім ата ол қайда жүр екен.

Аяз ата: Ақ қыс қазір мен ақшақар қызымды іздеп келейін (Аяз ата шығып кетеді)
(Осы кезде шыршаны айналып ақшақар келеді)

Ақшақар: Ой мына аяз атаның беріп жіберген шыршасы қандай әдемі, қандай әсем мына жерге бір ойыншық іліп қояйын қандай керемет. Ой балалар сәлеметсіңдер ме?

Сәлеметсіздер ме қонақтар. Балалар сендер аяз атаны көрмедіңдер ме?

Балалар: Көрдік ол келіп кетті. Сізді іздеп кетті.

Ақшақар: Ой бірақ балалар қар қалың жауған біз ата екеуміз бір-бірімізді көрмей қалуымызда мүмкін.

Ақ қыс: Ақшақар сен саспа бүгін мереке біздің балалармен бірге көңіл көтер біздің әдемі қыздарымыздың биін тамашала.

Би: «Ақшақарлар» (қыздар биі)

(Музыкамен мыстан әже қызымен келеді)

Мыстан кемпір: - Ха-ха-ха мына жерде не болып жатыр, мұнда шырша қайдан келген.

Ақ Қыс: Шыршаның тұрған себебі біз жаңа жыл мерекесін мына балалармен бірге тойлап жатырмыз.

Мыстан кемпір: -А, мүмкін емес мен сендерге тойлатпаймын, мына шыршаны қолымдағы сыпыртқыммен бір ұрып құлатып тастаймын. Біз қызымыз екеуміз орманда тоңып жүрсек мына балалардың әп-әдемі болып киініп той тойлап жүргенін қарашы.

Мыстанның қызы: Уф, қарашы өздерін тәп-тәтті жеп қояйын ба сендерді. Мұнда неге келдіңдер?

Балалар: Жаңа жыл тойлауға.

Мыстанның қызы: Ә-Ә-Ә, Бізді суыққа тоңдырып, өздерің тойлап жатыр екенсіңдер ғой Ля-ля-ля-деп Мен мыстан әженің қызымын. Қазір мен сендерге көрсетемін. (Ақшақарды көреді) Ай мынау кім

өзі, әдемі болып киініп алыпты. Көйлегі қандай әдемі. Әже мына қыздың көйлегін қарашы, көйлегінді маған берші. Әй сенің балмұздақ жегің келеді ме?

Ақшақар: Ия мен балмұздақты өте жақсы көремін

Мыстан: Жүр онда біз саған үлкен балмұздақ алып береміз жүр жүр (қамап қояды).

Аяз ата: Ақшақар, ақшақар қызым қайдасың? Балалар сендер ақшақарды көрмедіңдер ме?

Балалар: Көрдік анау үйдің ішінде, мыстан әжей қызы екеуі тығып қойды.

Ақшақар: Аяз ата мені құтқар. Мені қамап қойды.

Аяз ата: Қазір қазір қызым мына жерді құлыптап қойыпты ғой, мен оны қалай ашам?

Ақшақар: Ата мына құлыптар егер балалар мына екі жұмбақты дұрыс шешсе ашылады

Аяз ата: Балалар жұмбақ білеміз бе? Ақшақарға көмектесеміз бе? Қызым балалар көмектеседі айта ғой жұмбағыңды.

Ақшақар: 1-ші жұмбақ Жалт-жұлт етеді,
Ұстасаң еріп кетеді.

Балалар: Жұмбақтың шешуі қар.

Ақшақар: 2-ші жұмбақ Жазда да, қыста да,
Өзгермейтін бір түсте. Ол не балалар?

Балалар: Ол шырша. (Құлыптар ашылады. Аяз ата мен ақшақар бір-бірін құшақтайды)

Ақшақар: Балалар сендерге рахмет. Маған көмектестіңдер. Жұмбақты да дұрыс шештіңдер.

Ақ қыс: Дұрыс айтасың Ақшақар біздің балалар өте тапқыр, әрі епті көңілді. Кел біздің балалармен әдемі ән айтайық.

Ән: «Ақшақар»

(Осы кезде мыстан қызы екеуі аяз атаға қар лақтырады)

Аяз ата: Ой бұл кім болды?

Мыстан: Аяз ата бізде мына балалар сияқты кішкентай сүп-сүйкімді болғымыз келеді. Сіз сиқыршысыз ғой бізде мерекені осы балалармен бірге тойлағымыз келеді. Біз енді тентек болмаймыз. Бізді кешіріңізші ата.

Аяз ата: Балалар мыстан әжемен қызын кешіреміз бе? Оларды өзімізге дос қыламыз ба?

Ақ қыс: Қане олай болса Аяз ата біздің балалармен қосылып оркестірде ән айтып көрсін көрейік.

Оркестр: Аспаптармен

Аяз ата: Сендер енді жақсы болып келесіңдер міне сендерге алма, бұл жай алма емес сиқырлы алма мынадай әдемі балалармен әдемі болып мерекені тойлау үшін сендер мына алманы үйлеріңе барып жеп, әдемі болып келіңдер.

Ақ қыс: Айта берсек таусылмас,
Жаңа жылда, жаңа жыр.
Кел оданда, халайық,
Ойын ойнайық жаңа бір.

Ойын: «Мұз сияқты қатыңдар»

Аяз ата: Ал балалар келіңдер енді жаңа жылды қарсы алайық.

(әдемі әуенмен жаңа жыл Ұлу келеді)

Аяз ата: Ал қош келдің жаңа жыл келген қадамыңа нұр жаусын. Енді жыл бойы мына балаларым, халқым саған аманат. Жақсы жыл бол. Әр шаңырақта, балалардың жүздері шаттыққа толы болып, елімізде тыныштық заман болсын. Жарайсыңдар балаларым! Мені бүгін бір қуантып, алыс жерден шаршап келгенде көңілімді көтердіңдер. Барлықтарың да ақылды, білімді де өнерлі екенсіңдер. Сендерге мына жаңа жылдарыңа сыйлық ала келдім. Біздің сыйлығымызға риза болыңдар. Ал енді біз жолға шығайық. Басқа да балалардың өнерін тамашалайық. Ал, балаларым, сендер өсе беріңдер, өркендей беріңдер. Аспандарың ашық болсын! Қош болыңдар! (Қолдарын бұлғап шығып кетеді).

Ақ қыс: Біз тілейміз, жаңа жылдық шаттықты, Біз тілейміз, жаңа жылдық бақытты. – дей отырып, Бүгінгі «Кел, жаңа жыл» атты ертеңгілігімізді аяқтаймыз. Көріп тамашалағандарыңызға көп-көп рахмет сау болыңыздар.

**Маңғыстау облысының білім басқармасының Ақтау қаласы бойынша білім бөлімінің
«№59 С.Н.Шапағатов атындағы бөбекжайы» жедел басқару құқығындағы МКҚК
Дене шынықтыру нұсқаушысы
Шамадинова Нуржамал Нурмуратовна**

КУЗГІ ОРМАНҒА САЯХАТ

Білім беру саласы: «Денсаулық»

Ұйымдастырылған оқу іс әрекеті: «Денешынықтыру»

Тақырыбы: «Күзгі орманға саяхат»

Мақсаты: Жүру мен жүгіру де тәрбиешінің белгісі бойынша тоқтауды гимнастикалық орындықтың үстімен жүргенде тепе-теңдікті сақтауды үйрету, тіреу ауданы кіші жермен жүргенде тепе-теңдікті сақтауға жаттықтыру, кедергілерден өткенде, байқап жүруді, ұжымшылдыққа тәрбиелеу.

Қажетті құралдар: Ұнтаспа, степ платформа, гимнастикалық ұзын орындық, үйшік, ағаштар, алма ағашы, себет, күз көрінісі, жапырақтар, аю, түлкі кейіпкері, бөшке бал.

-Балалармен бірге айтады

Қайырлы таң адамдар

Мейірімді – жараңдар.

Біз бастаймыз ойынды,

Бақылаңдар қараңдар!

-Балалар біз бүгін орманға саяхатқа барамыз. Орманда түрлі қызықтар бар. Алдымызда соқпақ жол тұр, сонымен жүрейік.

-Соқпақ жол тар сондықтан бізге бір қатарға тұру керек.

Бір қатарға тұрады,

-жүреді, жүгіреді,

-аяқтың ұшымен жүру,

- өкшемен жүру,

-бағытты өзгертіп жүру, жануарлардың жүрісінде жүреді.

-демалу ,демшығару

Екі қатарғатұрады.

Балалар,күзгі орманға бармас бұрын бойымызға күш жинап жаттығып алайық.

Жалпы жетілдіру жаттығуларын жасайды, (степ платформамен).

1.Б.қ. тік жүру степплатформа еденде, қол белде, басты оңға солға бұру,

Б.қ.келу. 4-5рет.

2.Б.қ. степплатформа еденде, қол белде оң аяқты степплатформаға тигізу,

Б.қ. келу,сол аяқты степ степплатформаға тигізу, Б.қ келу4-5рет.

3.Б.қ. степплатформа еденде, қол белде, оң аяқ степ степплатформада, оң аяқты бұғу, сол аяқ степплатформада сол аяқты бұғу. Б.қ.келу.3-4р

4.Б.қ. қол белде, степ степплатформада тұрып, аяқты жартылай бұғу, қолды жанымызға созу, Б. қ келу. 3- 4- рет.

5.Б.қ.Тік тұру, қол белде степплатформада қос аяқпен тұру, алға жанымызға бұрылу. Б.қ келу, 3-4рет.

6.Б.қ.Степплатформа да тізені бүгіп отырады, қол белде, оң қолды жоғары көтеру, Б. қ .келу, сол қолды жоғары көтеру Б.қ келу.3-4рет.

Бір қатарға тұрады.

Алдымызда соқпақ жол тұр. Бұл жолдан байқап жүруіміз керек.

Негізгі қимыл-қозғалыс түрлері.

Денешынықтыру нұсқаушысы:, залдың ұзын бойымен еденде тұрған кедергі тақтадан қос аяқпен секіреді, жаттығудың қалай жасалатынын түсіндіреді.

1. Еденге қойылған гимнастикалық орындықтың үстімен жүру (2-3 рет)

2.Еденде тұрған кедергі тақтадан қос аяқпен секіреді.

Дш. нұсқаушысы:, Балалар өте епті екенсіңдер, біз соқпақ жол мен және көпірден өттік, күзгі орманға да жеттік. Орманда бәрінен қорқатын және қатты жүгіретін аңдар бар. Осы кезде шыршаның жанынан аю шыға келеді,

Аю:Орманға балалар қонаққа келгенбе?

-Балалар, Сәлеметсізбе!

Аю :-балалармен амандасады.

Дш. нұсқаушысы:, біздің балалар орманға саяхатқа келді, балалармен бірге саяхаттап ойнап келесіңбе?

Аю: -Жоқ!, міне1-2 күннен қыста келіп қалады, мен қысқы ұйқыға кетуім керек, бірақ мен бір бөшке балды таба алмай жүрмін. Орман ішінен бөшкені тауып алып ұйқыға кетейін,есінейді, ұйқым келіп тұр,

Дш.нұсқаушысы:, Аю досым,сен бізін балалармен бірге жаттығу жаса, сонда ұйқың ашылатын шығар.

-Балалар, аюмен бірге серігіп жаттығайық!

Дш. нұсқаушысы:, Балалар қазір жылдың қай мезгілі?

Балалар: Күз.

Дш. нұсқаушысы:, Ендеше күз құбылысына жаттығу жасайық!

Сергіту сәті:

Жел соқты,

Жаңбыр басталды,

Жаңбыр жауып жатыр,

Жаңбыр тез-тез жауып жатыр

Найзағай болды.

Дш. нұсқаушысы:, Аю досым ендеше бізбен бірге саяхатқажүр.

Аю: Жоқ маған бөшкені тауып беріндерші!

Балалар, бөшкені іздеп тауып береді.

Аю: Рақмет сендерге, ал мен ұйқыға кетейін.

Сау болыңдар!

Дш. нұсқаушысы: Саяхатымызды жалғастырайық!

Жеміс жинап жүрген түлкіні көреді.

Дш. нұсқаушысы: Балалар, Түлкімен амандасайық!

Балалар: -Сәлеметсізбе!

Түлкі: -Сәлем балалар! Мен сендермен ойын ойнағым келіп тұр. Менің қолымда себетте алмалар бар,түсіне қарай мына себеттерге жинайықшы!

«Жеміс жинаймыз»қимылды ойын.

Түлкі: Балалар жақсы келдіңдер, мен мына жемістерді түсіне қарап бөліп жинап жатыр едім, сендер түстеріне қарай бөліп жинап беріндерші.

Балалар: Түлкімен бірге жемістерді бөліп жинайды.

Түлкі: Балалар сендер епті, шапшаң екенсіңдер, сендерге рақмет, менің жемістерімді жинап бердіңдер. Орманда көп жемістер өседі, мына себет толы алманы сендерге сыйға беремін, алмада керемет көп дәрумендер бар.

Балалар, Түлкіге рақмет айтады, Түлкімен қош айтысады.

Дш. нұсқаушысы: Балалар, бізде түлкіге көмектесіп шаршадық қой ендеше жаттығу жасап демалып алайық жарайма?

Балалар, сендер жерден жапырақ теріп алып келіндерші!

Балалар жапырақ теріп алып келеді.

Дш. нұсқаушысы: Жапырақты сабағынан ұстап тұрып аузымыздан демімізді шығарып үріп ұшырамыз қанеки осыны жасайық, жапырақтарды үрлеп ұшырады.

Балалар, біздің топқа оралатын уақытымыз да болды. Енді келген соқпақ жолымызбен кері қайтайық. Міне ормандағы саяхатымызда аяқталды. Балалар саяхаттан келеді.

Дш. нұсқаушысы:Балалар,біз қайда бардық?,Орманда не көрдік?Ойын ұнадыма?

Балалар сұрақтарға жауап береді.
 Шеңберге тұрады.
 Қол ұстасып тұрайық,
 Шеңберге біз тұрайық.
 Көріскенше күн жақсы.
 Сау саламат болайық!
Дш. нұсқаушысы: Сау болыңдар!

**Маңғыстау облысының білім басқармасының Ақтау қаласы бойынша білім бөлімінің
 «№59 С.Н.Шапағатов атындағы бөбекжайы» жедел басқару құқығындағы МКҚК
 Тәрбиеші
 Қуанышбаева Шолпан Сатыбалдықызы**

ОЙНАЙЫҚ ТА ОЙЛАЙЫҚ

Білім беру саласы: «Таным»

Ұйымдастырылған оқу іс-әрекеті: «Қарапайым математикалық ұғымдарын қалыптастыру»

Тақырыбы: «Ойнайық та ойлайық»

ҰЙЫМДАСТЫРЫЛҒАН ІС-ӘРЕКЕТТІҢ МАҚСАТЫ

Балалардың ұғымындағы геометриялық пішіндер туралы түсініктерін тиянақтау; дөңгелек, шаршы және үшбұрыш пішіндерінің қасиеттерін пысықтау; Балаларды геометриялық пішіндердің қасиеттерін түстеріне қарамай ажыратуға жаттықтыру; қолдың ұсақ моторикасын, елестету, ойлау қабілетін дамыту.

СӨЗДІК ЖҰМЫС

Балаларға дамытушы жаттығуларда «Менде үшбұрыш (дөңгелек, шаршы) бар», «шаршы бұрышы бар», «пішіндер бірдей», «пішіндердің түстері бірдей» сөз тіркестерін айтқызу арқылы сөйлеу қабілетін жетілдіру.

ӘДІС-ТӘСІЛДЕР

- Аудио жазбаны тыңдау, дамытушы жаттығу, сергіту сәті, іс-тәжірибе жаттығуы, мақтау, пысықтау.
1. Көрнекілік материалдар. Сикырлы дорба мен геометриялық пішіндердің макеттері (дөңгелек, үшбұрыш, шаршы). Көрнекіліктер үшін панно. Көрсеткіш. Геометриялық пішіндердің карточка-таңбалауыштары (көлемдері бірдей, негізгі үш түске боялған). Көлемдері көрнекілікке сай. Орташа қарқынмен орындалатын ырғақты әуенжазба.
  2. Үлестірмелі материалдар. Көлемі баланың алақанына сыятын геометриялық пішіндердің карточка-таңбалауыштары (көлемі бірдей, негізгі төрт түсті). Әр балаға тіке сызықпен екіге бөлінген сол және оң жаққа бөлінген карточка. Табақшада үш-үштен салынған көк түсті үшбұрыш, дөңгелек, шаршы пішіндерінің кескіндері жатады.

ҰЙЫМДАСТЫРЫЛҒАН ІС-ӘРЕКЕТТІҢ БАРЫСЫ

1. КІРІСПЕ БӨЛІМ

Сәлеметсіздерме балалар!

-Сәлеметсізбе!

Балалар, қазір жылдың қай мезгілі?

-Қыс мезгілі

-Қыс мезгіліндегі табиғаттағы өзгерістерді атаңдаршы?

-Өте жақсы жарайсыңдар!

Педагог:

- Балалар, бүгін бізде ерекше күн. Біз ғажайыптар әлеміне барамыз, ненің әдемі екенін көреміз.

1.2. «Ғажайып қоржын» зерттеу жаттығуы.

Балаларға қоржын көрсетіледі.

- Балалар, мына ғажайып қоржында көп сарқыт бар.

Педагог қоржынды сәл сілкіп көреді. Ішіне түрлі түсті әркелкі материалдан (пластиктен, ағаштан) жасалған пішіндер салынған.

- Ол қандай сарқыт? Көрейікші.

- Балалар, бұл сиқырлы қоржын. Бізге қоржынға қолды салып, ішіндегі бір затты қолмен ұстап, бедерін сипап біліп, атауын айту қажет. Затты қоржыннан шығарып көрсек, жауаптың дұрыс не бұрыс екенін білуге болады.

- Кімнің ойнағысы келеді?

Белсенділік танытқан балалардың бірін шақыруға болады.

- Жарқын, қолыңды қоржынға сал. Бір затты таптың ба? Ол қандай зат болуы мүмкін? Мүмкін, геометриялық пішін шығар? Қандай пішін екен?

Баланың сауалы тыңдалады. Егер жауап табылмаса, қосымша сұрақтар қойылады.

- Заттың бұрыштары бар ма? Ұстағанда домалай ма?

Затты шығарғаннан кейін, балалардың бәрі жауапты қайталайды. Пішін табылғаннан кейін панноға жапсырылады. Затты сипап сезу үшін қоржынға бір зат қана салынады. Сонда баланың зейіні басқа пішінге ауыспайды.

- Жарайсыңдар, балалар! Барлық пішінді таптыңдар.

Педагог үш пішінді панноға тізіп, балаларға тиісті сұрақтарды қояды.

- Балалар, мына заттарды тағы да атайық. Дөңгелек, үшбұрыш, шаршы. Барлығы да геометриялық пішіндер. Жарайсыңдар!

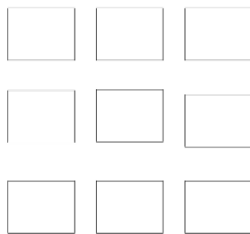
- Балалар, геометриялық пішіндердің ғажайыптар әлемінде көптеген ойын түрі бар. Ойнайықшы. Дайынсыңдар ма? Тамаша!

2. НЕГІЗГІ БӨЛІМ

2.1. Үстел басында іс-тәжірибе жаттығуы. «Геометриялық пішіндерді бөліп жина».

Балалардың әрқайсына ортасынан тік сызықпен оң және сол жаққа бөлінген карточка беріледі.

Табақшаларда үшеуден үшбұрыш, дөңгелек, шаршы пішіндерінің қызыл, сары, көк түсті кескіндері жатады.

- Балалар, карточкалар мен табақшаларды өздеріңе қарай жақындатып, мені мұқият тыңдаңдар.

- Көркем, табақшада не жатыр? Иә. Геометриялық пішіндер жатыр. Жарайсың!

2.3.2.

- Балалар, бір үшбұрышты алып, үш бұрыш тұрған жаққа салыңдар. Ахмад, үшбұрыштың түсі қандай? Жақсы!

- Көп дөңгелекті алып салыңдар. Мирас, дөңгелектер қандай түсті? Жақсы!

- Айару, пішіндердің қайсы көп? (Бірдей.) Жарайсың!

- Қарақат, көк пішінді санашы? (Дөңгелек біреу.) Жарайсың!

Балаларға пішіндерді табақшаға қайта жинатып тағы бір тапсырманы орындатуға болады. Балалар мұндай тапсырмаларды шапшаң орындауға дағдыланған болуы тиіс.

Жаттығу орындалғаннан кейін пішіндерді орындарына жинату, үстел үстін тазалықта ұстау - педагогтің сабақ үстіндегі маңызды міндеттерінің бірі.

- Жарайсындар, балалар!

2.2. Сергіту сәті. «Геометриялық пішіндер қалашықтары».

Педагог жаттығудың алдында үш пішіннің әрқайсын бөлменің үш жағына көрінетіндей етіп жапсырып қояды. Балаларды жаттығу шарттарымен таныстырғанда айтылып жатқан геометриялық пішінді нұсқап көрсетеді.

Педагог:

- Балалар, бүгін «Геометриялық пішіндер қалашықтарына» қонаққа барамыз. Бірақ әр қалашықтағы үйлердің пішіндері әртүрлі. Мысалы, «Үшбұрыш» қалашығында (көрсету) үшбұрышты үйлер, «Шаршы» қалашығында (көрсету) шаршы пішінді үйлер, «Дөңгелек» қалашығында (көрсету) дөңгелек пішінді үйлер болады.

- Сендердің қолдарыңда осы пішіндердің бірі бар. Мен мына сылдырмақ арқылы белгі бергенде өздеріндегідей пішінді қай жерден көрсендер, сол жерге барып жиналасындар. Ендеше, балалар, бастайық!

Орташа қарқынмен орындалатын ырғақты әуенжазба қосылады.

Музыка басталса да, ең алдымен, балалар педагогтің беретін белгісіне қарайды.

Бұрыштарға қарай өту қиын болмас үшін, педагог балалардың қимыл-қозғалыстарының бағытын реттейді. Өзгеше пішін ұстаған баланың назарын өзіне және қажет пішіннің бейнесіне аударып көрсеткен соң, бала өз орнына қайтарылады. Педагог әр «қалашыққа» жиналған балалардан сұрайды: «Балалар, сендер қандай қалашықтасындар?».

Уақыт жеткілікті болса, балалар педагог ұстаған табақшаға таңбалауыштарды салып араластырғаннан кейін тағы басқа таңбалауыштарды (алдыңғысынан басқа) ойынды әрі қарай жалғастырады.

2.3. Баулармен ойын

Ойын шарты: Балаларға баулар таратылады және пішіндер беріледі. Бұл ойынды ойнау арқылы сенсомоторлық бағдарлауы, ұсақ моторикасы, жазықтықта бағдарлауы, «жоғары», «төмен», «оң», «сол» ұғымдарын игерулеріне жәрдемдеседі, тілді дамытады, зейіннің тұрақтандырады, қол белсендігін, икемділігін арттырып, қолды босаңсытады.

3. ҚОРЫТЫНДЫ

Ұйымдастырылған іс-әрекетті пысықтау, балаларды мақтау.

Педагог:

- Балалар, бүгін біз не істедік? Иә. Пішіндермен ойнадық. Жаксы!

- Инжу, бүгін қандай пішіндермен ойнадың? (Үшбұрыш, шаршы, дөңгелек.) Жарайсың!

- Балалар, ойын ғана ойнадық па? Пішіндерді карточкаларға қалай орналастырдық? Жаксы.

- Баумен қандай пішіндер жасадық. Үш бұрыш, шаршы. Жарайсың, Аяна!

- Балалар, маған бүгін сендердің шапшаң, ұғымтал, көңілді болғандарың ұнады. Жарайсындар!

Ұйымдастырылған іс-әрекет аяқталды, сау болындар!

Маңғыстау облысының білім басқармасының Ақтау қаласы бойынша білім бөлімі
«№59 С.Н.Шапағатов атындағы бөбекжайы» жедел басқару құқығындағы МКҚК

Логопед
Муханбет Салтанат

ШАЛҚАН ЕРТЕГІСІ

Сабақтың түрі: логопед	Қатысушы балалар: Мергенбай Ерасыл, Маскарова Жанна
Сабақтың тақырыбы:	Шалқан ертегісі .(логопедиялық түзете-дамыту жұмыстарында әдіс-тәсілдері қолдану)
Сабақ мақсаты:	-арнайы корекциялық түзету-дамыту жаттығуларын орындау. - тақырып бойынша білім-бірлік дағдыларын бекіту, сөздік қорын молайту, ауызекі сөйлеу тілін дамыту а) білімділікті: Ш-С дыбыстарын ажырату және танысу. Тыныс алу жаттығу Ш-С дыбысын дұрыс айту. Тіл жаттығулары , және тыныс алу жаттығуларын жасату арқылы сөйлеу кезіндегі дұрыс тыныс алуын қалыптастыру. ә) түзету-дамытушылық мақсаты:ойлау, есте сақтау, көкеністі тану, түстерді ажырату үйрену және үй жануарларын тану. Ұсақ қол моторикасын дамыту. б) шалқан ертегісіне түсіну.
Міндеттер:	Ш-С дыбыстарын дұрыс айтқызу, жеке жұмыс түзету дамыту тапсырмалар орындату. Ертегі әдіс бойынша.
Күтілетін нәтиже:	Дыбыстарды дұрыс айту, есте сақтау, көру қабілетті, ойлау қабілеттері, зейіндері дамиды, сөздік қорлары молайды , ертегіге қызығушылықтары ояту.
Сабақтың көрнекіліктері:	фетрден кітапша, тыныс алу құралы, айна, доп, заманауи саусақ жаттығу түрі неирожаттығу.

Сабақтың барысы:

Себепті қызығушылығын ояту кезеңдері	Логопед іс-әрекеті	Тапсырма, балалардың іс-әрекеті
	<p>1. Ұйымдастыру бөлімі! Сәлемдесу «Шаттық шеңбері» Балалармен амандасу. «Күнге сәлем» Қуан, шаттан, алақай, Қуанатын күн келді. Қайырлы күн баршаға! Күліп шықты күн бүгін! Балалар, бүгін бізде ерекше күн. Біздерге қонақтар келіп отыр . Әдептілік бойынша барша қонақтарымызбен амандасып алайық, балалар жақында бізде қандай мереке болды? -Жаңа жыл мерекесі. -Балалар бізде кәзір қандай жыл мезгілі? -Ия дұрыс (қыс) Қыс мезгілінде біздер қандай кейіпкерледі таниймыз (аяз ата, ақшақар, аққала)</p>	<p>Балалар басын иіп сәлемдеседі. Шаттық шеңбері</p>

	<p>Аққаланын даусы шығады, Аққала кіріп келеді. -Балаларлар сәлеметсіздерме. Менің сіздерге дайындаған сыйлығым бар, бірақ сыйлығымды алу үшін жұмбағымды шеш. Балалар сендер жауабын мұқият тындап ойланындар. Сырты қызыл , іші - ақ, Қалады ерте пісіп – ақ -Балалар Шалқан ертегісі деп айтады. -Дұрыс бұл Шалқан -Балалар Шалқан сөзінде ең бірінші дыбысы қандай ? Ш – дыбысы , дұрыс. -Ал осы Шалқан ертегісі біз қонақтарымызға айтып берейік бұл бізде жәй ертегі емес тапсырмалары бар ертегі.</p>	
	<p>Негізгі бөлім! -Шалқан ертегісі! Біз бүгін шалқан ертегісіне саяхат жасаймыз. Ерте ерте ертеде бірлігі жарасқан отбасы болыты. Атай шалқан егеді. Шалқан үлкен болып өседі. Күзде атасы шалқанды жапырағынан ұстап тартып көрді. Бірақ шалқан жұлынбады. 1) Атайға айтып кетейікші шалқан сөзінде бірінші әріпіміз қандай? -«Ш» әріп ,ол дыбыссыз әріп. Енді осы «Ш- С» дыбысына .Атайға шалқанды жұлып алуға көмектесу үшін біз артикуляциялық жаттығуларды орындайық. Логопед балаларға жаттығу суретін корсетеді. А)<u>саңырауқұлақ</u> Сипаттамасы: ауызды кең ашып тілді таңдайға жапсыра ұстап тұрып төменгі жақты басып ауызды кең ашып ұстау . Б)<u>сылақшы</u> Сипаттамасы: ауызды жартылай ашып, тілмен таңдайды баяу сипау. В)<u>сағат</u> Сипаттамасы: тілді жіңішкертіп ұстап оңға, солға жайлап қозғау керек осылай санап отырып 15-20 рет қайталау керек. 2) Атай көмекке Әжені шақырады. Әже көмекке келу үшін біздерШ-С дыбысын анықайтамыз. Фонематикалық қабылдауға арналған іс әрекет Ш-С дыбысымыз қандай ?</p>	
	<p>Ш -дыбысымыз дыбыссыз. С-дыбысын дыбыссыз. Келесі іс әрекетімізды дыбыстарды нақтылап кетейік, «Ша», «Шо», «ШУ» дыбысын орнымыздан тұрып балалармен доппен орындаймыз. Ша-ша-ша жерде жатыр алаша. Су-су-су ағып жатыр таза су. Уш-уш-уш бойға жина күш. Ас-ас-ас қаттығой мына тас. Ыс-ыс-ыс қонақтарға мың алғыс. Әжесі немере қызын шақырады, немере қызы көмекке келу үшін саусақ жаттығуын жасаймыз. б) Саусақ жаттығу 1,2,3,4,5 <i>Біз аланға шықтық тез Құстарғада жем шаштық Төбеден біз зырғанап Қарда жаттық быз аунап Қар болып қайттық біз үйге Сорпа ыштық жылы үйде Баттық тәтә үйқыға Жумсақ мамық тосекте .</i> Өте жақсы жарайсындар балалар , Немере қызы күшікті шақырады. Күшік көмекке келу үшін біздер дидактикалық ойын ойнаймыз күшік не жақсы көреді ? Муляжды табу ,атау, сөздерді буынға бөлу кү-шік сүй-ек Күшігі көмекке мысықты шақырады</p>	

	<p>Мысық көмекке келу үшін тыныс алу жаттығуын жасаймыз Ш дыбысын жел әдісімен анық айтып бұлтарды аламызда, ұлпақарларымызды үрлеп түсіреміз.</p> <p>Мысық көмекке тышқанды шақырады. Тышқан нейро жаттығуын саусақпенен ірімшікке дейін жүргізіп жасайды.</p> <p>Осылай бәрі қосылып шалқанды жұлып алды.</p>	
Қорытынды.	<p>Жарайсындар балалар! Барлық тапсырмаларды дұрыс орындадыңыздар. Біз қазақ тілінде таза, анық сөлейлеміз осымен логопедиялық ертенгілігіміз аяқталды.</p> <p>Біздің бүгінгі ертегіміз ұнадыма? Сіздер бүгінгі ертегіден не үйрендіңіздер?</p>	

**Маңғыстау облысының білім басқармасының Ақтау қаласы бойынша білім бөлімі
«№59 С.Н.Шапағатов атындағы бөбекжайы» жедел басқару құқығындағы МКҚК
Тәрбиеші
Балтабаева Шырайлымай Иванқызы**

ЖЕМІСТЕР МЕН КӨКӨНІСТЕР

Білім беру саласы: Таным

Ұйымдастырылған оқу іс әрекеті: Қоршаған ортамен таныстыру.

Тақырыбы: «Жемістер мен көкөністер»

Мақсаты: Қыс туралы білімдерін толықтыру, көкөністер мен жемістерді сипаттай білуге үйрету. Байланыстырып сөйлеу тілін, көркемдік талғамын дамыту, сөздік қорын молайту. Адамдар еңбегін құрметтеуге тәрбиелеу. Байланыстырып сөйлеу қабілетін, эстетикалық талғамын дамыту.

Көрнекілігі: көкөністер мен жемістер суреті, муляждар.

Әдіс-тәсілдері: көрсету, түсіндіру, сұрақ- жауап, ойын, сергіту сәті, мадақтау.

Балалар, бүгін ерекше күн, себебі бізге көптеген қонақтар келіп отыр, қанеки амандасайық.

Шаттық шеңбері:

Үлкенге де сіз,

Кішіге де сіз,

Барлық жанды құрметтеп

Бас иеміз біз.

- Балалар тәрбиешімен бірге шаттық шеңберін орындайды.

- Балалар қазір жылдың қай мезгілі?

-Қыс мезгілі

- Қыс мезгілінде неше ай бар?

-Қыс мезгілінде үш ай бар

- Ай аттарын айтайықшы?

-Желтоқсан, Қаңтар, Ақпан

-Қыс айының ерекшелігін айтайықшы?

-Балалардың жауаптары

Мен сендерге жұмбақ жасырамын. Жұмбақтың шешуі бүгінгі оқу іс әрекетіміздің тақырыбы болмақ.

Дайынсындар ма?

1. Бұтақта ілініп тұрамын,
 Піскенде себетке құладым. \жеміс\
 2. Үлкендігі алмадай,
 Сырты жанған қызыл от.
 Ішін ашып қарасаң,
 Майда майда қызыл шоқ. \анар\
 3. Үстіне тігіп көк шатыр,
 Астында қызыл дәу жатыр. \қызылша\
 4. Қалың киім ұнатады,
 Шешіндірсең жылатады. \пияз\
 Сонымен, балалар бүгінгі оқу іс әрекетіміздің тақбрыбы жемістер мен көкөністер жайлы әңгімелейміз.

Жемістер бақшада яғни ағашта, ал көкөністер бақта өседі. Жемістер мен көкөністерді қарайтын адамды бағбан дейміз.

Жемістерге: алма, алмұрт, жүзім, шабдалы, өрік, шие.

Көкөністерге: картоп, қызылша, пияз, сәбіз, қияр, қызанақ т. б. жатады.

Олар дәрумендерге өте бай. Сіздердің денсаулықтарың жақсы болу үшін жеген пайдалы. Сонымен қатар оларға уақытымен су құйып, баптап тұрумыз керек.

Тосын сәт: Бағбан кіріп келеді:

Мен, бағбанмын, бағбанмын,

Бақшамды мен баптаймын.

-Салеметсің бе, бағбан!

Сіз қайдан келіп қалдыңыз?

Балалармен амандасады.

Балалар мен сендердің білімдеріңді тексеру үшін сендерге ойын әкелдім. Менімен ойын ойнайсындарма?

Ойын: «Сыйқырлы қап»

Олай болса менің сыйқырлы қабымның ішінде жемістер мен көкөністер бар, сендер солардың дәмін, түсін, пішінін айту керексіңдер.

Ойын: «Жартысын тап»

Шарты: Көкөністер мен жемістердің жартысын табу.

-балалар іске кіріседі

-бағбан, жарайсындар балалар, рахмет сендерге. Сау болыңыздар.

Сергіту сәті:

Бақшаға біз барайық,

Алма теріп алайық.

Теріп-теріп алайық,

Себеттерге салайық.

Балалар сендер көкөністермен жемістердің дәмдерін ажырата аласындарма?

-ия

Дидактикалық ойын: «Дәміне қарай ажырат»

Шарты: Балалардың көздері жұмулы күйінде тәтті-дәмді, ащы-тұщы екенін ажыратып айтып береді.

Олай болса сендерге қорытындылау мақсатында жұмбақ жасырайын.

1. Бойын жерге жасырған

Бұрышы бар жасылдан. (сәбіз)

2. Іші толған шәрбәт

Дәмі қандай әйбат

Үзесін бірден жүзін

Оның аты..... (жүзім)

Балалар бүгінгі оқу қызметі ұнадыма?

-ия

Жарайсындар балалар олай болса бүгінгі оқу қызметін аяқтаймыз, келген қонақтармен қоштасайық.

Барлықтарыңыз жақсы қатыстыңыздар.

Маңғыстау облысының білім басқармасының Ақтау қаласы бойынша білім бөлімі
«№59 С.Н.Шапағатов атындағы бөбекжайы» жедел басқару құқығындағы МКҚК

Дене шынықтыру нұсқаушысы
Карабалаева Тилектес Катарбаевна

КӨҢІЛДІ ҚҰРЫЛЫСШЫЛАР

Білім беру саласы: «Денсаулық»

Ұйымдастырылған оқу-ісі әрекеті «Дене шынықтыру»

Тақырыбы: Көңілді құрылысшылар.

Мақсаты: Заттардың арасымен жүру мен жүгіруге, жүру мен жүгіруде қозғалыс бағытын өзгертуге, қос аяқтап секіруге жаттықтыру; ұжымдылыққа тәрбиелеу; тепе-теңдік сақтау дағдыларын бекіту.

Қажетті құралдар: топтағы балалардың санына қарай текшелер, қимылды ойын үшін екі доға, екі гимнастикалық ұзын орындық.

Іс-әрекет кезеңдері	Педагогтың іс-әрекеті	Балалардың іс-әрекеті
Мотивациялық-қозғаушылық	<p>Еденде айнала текшелер жатады. -Сәлеметсіздерме балалар! -Балалар, қалай ойлайсындар, текшелердің көмегімен не істеуге болады? -Онда, біз сендермен құрылысшылар болуымызға болады. Педагог: -Бізге қонаққа біреу келген сиқты. (Осы кезде құрылысшы кіріп келеді) Құрылысшы боламын Қолға қалақ аламын Биік етіп өзіме, Үйді салып аламын. -Сәлеметсіздерме балалар! Педагог: -Сәлеметсізбе құрылысшы ағай!</p>	<p>Сәлемдеседі. Құрылысшы келеді.</p>
Іздену-ұйымдастырушы.	<p>Педагог: -Бүгін біз тек құрастырамыз. Күшті және дені сау болу үшін текшелер мен жаттығулар жасаймыз. Бір қатарға тұруды ұсынады. Қозғалыс бағытын өзгертіп, бір қатармен жүру мен жүгіруді ұйымдастыру. Текшелердің арасымен жүруге және жүгіруге белгі береді. -жай жүру, -қол белде, аяқтың ұшымен жүру, -қол желкеде, аяқтың өкшесімен жүру, -қол белде, жартылай отырып қаз болып жүру, -қол белде, қос аяқтап секіріп жүру, -қолды жанымызда, құс болып ұшу, -қол белде, бағытты өзгертіп жүреді, -қозғалыс бағытын өзгертіп бір қатармен жүреді. (текшелерді бір-бірден алып өтеді) Екі қатарға бөлінеді. Жалпы дамыту жаттығуларын жасайды. (текшелермен) 1. Б.Қ. текше оң қолда, қолды жанымызға созу, жоғары созу аяқтың ұшын көтеру, жанымызға созу б.қ. келу (4-5 рет)</p>	<p>Сәлемдеседі. Жүру мен жүгіру кезектестіріледі. Жай жүреді Аяқтың ұшымен жүреді, өкшемен жүреді Қаз болып жүреді Қос аяқтап секіреді Құс болып ұшады</p>

<p>Рефлексті-коррекциялаушы</p>	<p>2. Б.Қ. текше оң қолда, қол кеуде тұсында, жартылай отырып қолды жанымызға созу б.қ. келу (4-5 рет)</p> <p>3. Б.қ. текше оң қолда, қол кеуде тұсында, қолды жұмып қолды оңға-солға айналдыру б.қ. келу (4-5 рет)</p> <p>4. Б.қ. текше еденде, қол белде алға-артқа текшеден аттап өту б.қ. келу (4-5 рет)</p> <p>5. Б.қ. қол белде текшені айналып оңға-солға секіру б.қ. келу (4-5 рет)</p> <p>Дем алу, дем шығару жаттығулары. Педагог: -Балалар құрылысшылар биіктен қорықпай тепе-теңдік сақтай білуі керек. Біз бүгін құрылысшымен бірге негізгі қозғалыс түрлерін түсіндіріп сендерге көрсетеміз және жаттығуды бірге орындаймыз.</p> <p>1. Тепе-теңдік – гимнастикалық ұзын орындықтардың үстіне 2 адым сайын қойылған текшелерден аттап жүру (2-3 рет). Бас пен денені тік ұстауды ескерту.</p> <p>2. Қос аяқтап секіріп алға жылжу, арақашықтығы 0,5 м бір қатарға қойылған текшелерден өту. Тәрбиеші екі гимнастикалық ұзын орындықты бір-біріне параллель қояды да әрқайсысының үстіне бірнеше текшеден қояды. Еденде ұзын орындықтан 1 м қашықтықта бір қатарға 5-6 текше қояды. Құрылысшының көмегімен жаттығудың дұрыс жасалуын көрсетеді. Жаттығуды екі қатармен бірге барлығы жасайды.</p> <p>Педагог: -Балалар енді біз бір қатармен жүріп шеңбер жасап тұрайық және серігіп алайық. Сергіту сәті: Қарлығаштар қанатын Самғап-самғап ұшады Қояны мен көжегі Ытқып-ытқып жүреді.</p> <p>Саппен жүріп екі қатарға бөлінеді. Педагог: -Балалар енді біз қимылды ойын ойнайық. Қимылды ойын үй құрастырайық. Педагог: -Сіз бізге құралдарыңызды ала келген едіңіз Құрылысшы: -Иә, мен балаларға үй құрастыруға текшелер және үшбұрыштар алып келген едім. Ендеше ойын ойнайық. (үй құрастырып ойын ойнайды). Құрылысшы: -Балалар мені басқа балаларда күтіп отыр, ендеше мен сол жерге барайын. Сау болыңдар! Педагог: -Біздің құрылысшылар бүгін жақсы жұмыс істеді. Олар өздерінің күштерін және ептіліктерін қалай шыңдады екен? Дем алу дем шығару жаттығулары жасайды. Шеңберге тұрады. Қол ұстасып тұрайық Шеңберді біз құрайық Көріскенше күн жақсы Сау саламат болайық! Қорытынды.</p>	<p>Бағыт өзгертіп жүреді Бір қатармен жүреді</p> <p>Екі қатарға бөлінеді. Ж.Ж.Ж. жасайды. (текшелермен)</p> <p>Дем алу дем шығару</p> <p>Текшелерді аттап гимнастикалық ұзын орындықтың үстімен жүреді. Бір-біріне кедергі жасамауға және арқаларын тік ұстауға тырысады. Текшелерден аттап, қос аяқтап алға жылжи секіреді.</p> <p>Жаттығуды бірге орындайды</p> <p>Сергіту жаттығуын жасайды.</p> <p>Екі қатарға бөлінеді.</p> <p>Ойынды ойнайды.</p> <p>Құрылысшымен қоштасады.</p> <p>Негізгі қозғалыс түрлерін атайды</p> <p>Дем алу дем шығару жаттығулары Шеңберге тұрады.</p>
--	--	---

Күтілетін нәтиже

Білуі: ағзаға дене жаттығуларының пайдалы екенін.

Меңгеруі: тепе-теңдік дағдыларын.

Жасай алауы: заттардың арасымен қозғалыс бағытын өзгертіп жүру мен жүгіруді, текшелермен жаттығу жасауды.

Маңғыстау облысының білім басқармасының Ақтау қаласы бойынша білім бөлімінің
«№59 С.Н.Шапағатов атындағы бөбекжайы» жедел басқару құқығындағы МКҚК
Тәрбиеші
Айбасова Перуза Темірбайқызы

ОЙНАЙЫҚ ТА ОЙЛАЙЫҚ!

Білім беру саласы: «Таным»

Ұйымдастырылған оқу іс-әрекеті: «Құрастыру»

Тақырыбы: «Ойнайық та ойлайық»

Мақсаты:

Ұлттық мәдениет пен қазақ қалқының салт-дәстүрі, әдет-ғұрпының тәрбиелік мәні туралы біледі, балалардың бойына ұлттық құндылықтар мен рухани адамгершілік қасиеттерді қалыптастырады.

Әдіс-тәсілдер

Түсіндіру, баяндау, суреттер көрсету; кері байланыс, мазмұны бойынша әңгімелесу, пысықтау.

Құрал-жабдықтар

2. Үлестірмелі материалдар.

Ою – өрнектер, асықтар, түрлі түсті қағаздар, ағаш үй, ойынға керекті құралдар.

Ұйымдастырылған іс-әрекеттің барысы

Балалар қарандашы менің қолымда қобдиша сандық бар. Осының ішінде қошқар мүйіз және асықтар бар. Қошқар мүйізді әжелеріміз қойдың жүнінен әр түрлі түстерге бояп оюлар шығарады. Олардан киіз басып шығарған.

Балалар мен сендерге қызықты ойын алып келдім. Бұл ойынымызда қошқар мүйіз пішінінің бейнесін шығаратын боламыз. Алдымызда қағазда қошқар мүйіз бейнеленген осы суретке түрлі түсті жүндер арқылы қошқар мүйіз бейнесін шығаратын боламыз.

Балалар қолымызды сүртіп, ою өрнектерімізді кептіріп қояйық.

Балалар бұл не?

Асық.

Ата әжелеріміз немерелеріне асықты жинаған. Асықты төрт түлік малдан алады. Балалар төрт түлік үй жануарларынан алады. Үй жануарларын атап берейікші.

Балалар: Қой, сиыр, ешкі, түйе, жылқы.

Балалар қане, асық туралы мақал мәтелді кім біледі.

Асық ойнаған азар,

Доп ойнаған тозар.

Аш болсаң да асықты мүжіме.

Келесі ойынға бару үшін, сандықтағы карточкаларды алып, кілемшенің үстіндегі асықтарды санап өтіп, екі топқа бөлінеді.

Қызыл асық ұстаған балалар ұлттық бұйымдар орналасқан үстелге барады.

Шарты: Ұлттық бұйымдардың орнынын табу.

Көк асық ұстаған балалар ұлттық тағам орналасқан үстелге барады.

Шарты: Ұлттық тағамдардың жартысын табу.

Сергіту сәті

Күй: «Ата толғау»

Балалар орнымызға келіп, Саусақтар ойының ойнайық.

Шарты: Алдарында асықтардың суреті бар осы асықтарды саусақтармен сәйкестендіру керек.

Қорытынды

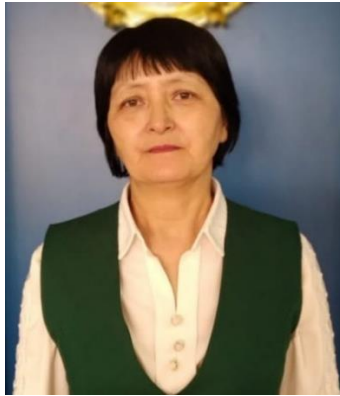
Балалар сандықтың ішінде не бар екен?

Жүнмен қандай ою өрнек жасадық?

Қандай тағамдар мен бұйымдарды білдіңдер?

Сандарды саусағымызбен санап көрсетейікші?

**Ақтөбе облысы, Шалқар ауданы
"Сарықамыс негізгі орта мектебі" КММ
Шағын орталық тобының тәрбиешісі
Сүйіндікова Айгүл Әбдуалиқызы**

“ОЙЫН АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ СӨЗДІК ҚОРЛАРЫН ДАМУ ЖОЛЫ”

Ойын баланың алдынан өмір есігін ашып, оның танымдық қабілетін дамытады, ойынсыз ақыл-ойдың қалыпты дамуы жоқ және болуы мүмкін емес

В. А. Сухомлинский

Сөйлеу-табиғаттың ұлы сыйы, соның арқасында адамдар бір-бірімен кең қарым-қатынас жасай алады. Сөйлеу адамдарды өз қызметінде біріктіреді, бір-бірін түсінуге көмектеседі, көзқарастар мен сенімдерді қалыптастырады. Сөйлеу адамға әлемді тануда үлкен қызмет етеді. Алайда, табиғат адамға сөйлеудің пайда болуы мен қалыптасуына өте аз уақыт бөледі – ерте және мектепке дейінгі жас. Дәл осы кезеңде ауызша сөйлеуді дамыту үшін қолайлы жағдайлар жасалады, жазбаша сөйлеу формаларына (оқу және жазу), содан кейін баланың сөйлеу және тілдік дамуына негіз қалады. Қазіргі мектепке дейінгі білім беруде сөйлеу балаларды тәрбиелеу мен оқытудың негіздерінің бірі, адамдармен қарым-қатынас жасау қабілеті және жалпы интеллектуалды даму ретінде қарастырылады. Үлкен мектепке дейінгі жаста баланы мектепте оқуға дайындау маңызды міндет болып табылады, сондықтан осы кезеңде мектеп жасына дейінгі баланы көргендерін дәйекті және дәйекті түрде жеткізуге, сөздер мен сөз тіркестерін дұрыс айтуға үйрету керек.

Өкінішке орай, мектепке баратын балалардың көпшілігінде үйлесімді сөйлеу дағдылары жеткіліксіз. Бүгінгі таңда жақсы сөйлейтін мектеп жасына дейінгі бала өте сирек кездесетін құбылыс. Балалардың сөйлеуінде көптеген проблемалар бар:

- Қарапайым сөйлемдерден тұратын бір буынды сөйлеу.
- Сөйлеудің кедейлігі. Сөздік қоры жеткіліксіз.
- Әдеби емес сөздер мен сөз тіркестерін қолдану.
- Нашар диалогтық сөйлеу: сұрақты сауатты және қол жетімді түрде тұжырымдай алмау, қысқа немесе егжей-тегжейлі жауап құру.
- Монолог құра алмау: мысалы, ұсынылған тақырып бойынша сипаттамалық әңгіме, мәтінді өз сөзіңізбен қайталау.
- Өз талаптарын негіздей алмау.

- Сөйлеу мәдениеті дағдыларының болмауы: интонацияны қолдана алмау, дауыс пен сөйлеу қарқынын реттеу және т. б.

- Нашар дикция.

Мектепке дейінгі мекемедегі балалардың сөйлеуін дамыту деңгейі балалардың сөйлеуін дамыту бойынша жүргізілетін іс-шараларға байланысты. Егер топта балалардың ата-аналарымен бірге сөйлеуін дамыту бойынша жұмыс жүйесі құрылса, онда мектеп жасына дейінгі балалардың сөйлеу тілінің даму деңгейі артады, сөздік байытылады және кеңейеді, балалардың сөйлеу дыбыстық мәдениеті және монологиялық және диалогтық сөйлеу қабілеті жақсарады. Мен үшін тәрбиеші ретінде балаларға күнделікті әлемді білуге, дамуға, өсуге көмектесу үшін қандай әдістемелік педагогикалық құралдар жиынтығын қолдану керектігін анықтау өте маңызды. Сол себепті мен, балалардың сөздік қорын кеңейтуде дидактикалық ойындар қолданмын.

К. Д. Ушинский мектеп жасына дейінгі балалардың ерекшеліктерін ескере отырып: «Бала табиғатты, көрнекілікті аса қажетсінеді. Балаға өзіне белгісіз бес сөзді жалаң үйрете бастасаңыз, көп уақытты зая кетіріп, босқа қиналасыз. Ал, енді жиырма сөзді суреттермен байланыстыра үйретсеңіз, бала оны тез арада үйреніп алады, сіз балаға қарапайым ғана ойыңызды қанша түсіндірсеңіз де, тез ұқпасы анық, дәл сол ойды қиын суреттер арқылы жеткізсеңіз, ол сізді тез түсінеді», - деген екен.

Мектеп жасына дейінгі баланы тәрбиелейтін, дамытып-шыңдайтын ол-ойын. Дидактикалық ойындар 3-ке бөлінеді:

- Заттық дидактикалық ойындар
- Үстел үстінде ойналатын дидактикалық ойындар
- Сөздік дидактикалық ойындар

Аталмыш ойындар балабақшадан сәбилер тобынан бастау алады. Бұл топтағы балаларға жеңілдеу сатылардан бастап ойын түрлері ойнатылады. Балалар ойыншықтарды қолымен ұстап, сипап сезіп, көзімен көріп ойнайды. Түр-түсіне қарап, сүйікті ойыншықтарын анықтайды, және де жалыққанша сол ойыншықтың иесі болғанды қалайды. Ал, жоғарғы топтарда дидактикалық ойындар керісінше күрделеніп жүргізіледі. Ойын шарттары мен көрнекіліктерін пайдалану арқылы ойын әрекетін дамытамыз. Дидактикалық ойынның кез-келген түрі баланың ойлау, қабылдау, есте сақтау, зейінін арттыру, өзін-өзі бақылау, салыстыру сынды әрекеттерін қалыптастырады. Ол үшін ойнататын ойын түрлері үнемі үздіксіз жаңаланып, қызықтырылып отыруы тиіс. Мектеп жасына дейінгі балалардың сөйлеуін дамытуда мен ТРИЗ ойын технологиясын ерекше орынға қоямын. Сөйлеуді дамыту мәселелерін шешуде осы технологияның элементтерін қолдану. "Иә-жоқ", "Жақсы – жаман", "Не істей алады?", "Керісінше", "Не болды – не болды" және т.б. ойындар.

Балалардың үйлесімді сөйлеуін дамыту схемалары. Сөздік қорын байыту, балаларға әңгімелер құрастыруға үйрету, көркем әдебиетті қайталау, жұмбақтарды болжау және жұмбақтар жасау, өлеңдерді жаттау үшін мен мнемотехника әдісін қолданамын.

Ертегі құрастыру. Барлық балалар ертегілерді тыңдағанды ұнатады. Егер ол көрсетіліммен айтылса, онда ертегі олар үшін одан да қызықты болады. Мысалы: балалардың "Бауырсақ" ертегісін айтуы, "Ертегілер салаты" сияқты әртүрлі ертегі ойындарын жалғастыруға қатысуы.

Осылайша, ойын әрекеттерінің көмегімен сөйлеуді дамыту үлкен нәтиже береді деген қорытынды жасауға болады. Барлық балалардың осы процеске қатысуға деген ұмтылысы байқалады, ол ақыл-ой белсенділігін белсендіреді, балалардың сөздік қорын байытады, бақылау, басты нәрсені бөліп көрсету, ақпаратты нақтылау, заттарды, белгілер мен құбылыстарды салыстыру, жинақталған білімді жүйелеу қабілетін дамытады.

Маңғыстау облысының білім басқармасының Ақтау қаласы бойынша білім бөлімінің
«№59 С.Н.Шапағатов атындағы бөбекжайы» жедел басқару құқығындағы МКҚК
Тәрбиеші
Қойшыбек Айгерім Мухаммединқызы

«КӨКТЕМГІ ТҮРЛІ-ТҮСТІ ӘСЕМ ГҮЛДЕР»

Әдіс тәсілдері: Сурет салудың дәстүрден тыс тәсілдері: бастыру, саусақпен сурет салу, нүктелер арқылы сурет салу. Түсіндіру, әңгімелеу, сұрақ-жауап, мадақтау.

Мақсаты: түрлі түсті гүлдерді салу дағдыларын және дәстүрлі емес сурет салу техникасына қызығушылығын қалыптастыру. Бейнелі ойлауын, үлгі бойынша және өз ойынша сурет салу дағдыларын дамыту. Ұқыптылығын, эстетикалық талғамын, шығармашылық қызметке қызығушылығын тәрбиелеу.

Көрнекіліктер: бедерлі қағаз, түрлі түсті қарындаштар, ыдыс паралон салынған, бояу сіңірілген, гуашь бояу, қылқаламдар, суы төгілмейтін стақан, мата қолсүрткіш.

Ұйымдастыру кезеңі:

Тәрбиеші балаларды ортада орналасқан гүлдер бағына шақырады. Балалардан:

-Қазір жылдың қай мезгілі?

-Көктем мезгілі.

-Гүлдерді жақсы көресіңдерме?

-Қандай гүлдерді жақсы көресіңдер?

-Қандай гүлдерді білесіңдер?

-Олар әр түрлі түсті бола ала ма?

Балалар тәрбиешінің қойған сұрақтарына жауап береді. Өздеріне ұнаған гүлдерді таңдап алып түстеріне қарай топтық жұмыс жасау үшін топқа бөлінеді.

Балалармен топтық жұмыс:

1-топ: Гүлдерінің бейнесін мақталы таяқшамен нүктелер арқылы сурет салу.

2-топ: Гүлдердің бейнесін картон қалдығынан гуашь бояуын пайдалана отырып бастырып салу.

3-топ: таңдаған гүлдерін гуашь бояуды пайдалана отырып, дәстүрден тыс саусақпен сурет салу әдісімен берілген жануарды бояп береді.

4-топ: таңдаған гүлдерінің кескінін паралон губкаларының көмегімен дақ графикасы арқылы аяқтап көрсетеді.

Күтілетін нәтиже:

Дәстүрлі емес сурет салу техникасына қызығушылық танытады. Шығармашылығы дамиды. Эстетикалық талғамы артады.

Қорытынды: тәрбиеші балаларды қызықты жұмыстары үшін мақтайды. Балаларда түрлі-түсті гүлдер пайда болады.

- Ненің суретін салдыңдар, айтыңдаршы? Балалар өз жұмыстары туралы айтады.

Кімге гүлдерді бейнелеу ұнаса үш мәрте шапалақ ұрыңдар. Тәрбиеші балаларға ең әдемі жұмыстарды таңдап, атауды өз таңдауын түсіндіруді ұсынады.

Маңғыстау облысы, Қарақия ауданы, Мұнайшы ауылы
«Балауса» бөбекжайы
Тәрбиеші, педагог-модератор
Рахметова Акрыс Оспановна

«СУ – ТІРШІЛІК КӨЗІ»

Білім беру саласы: «Таным», «Қатынас»

Ұйымдастырылған оқу іс-әрекеттері: Жаратылыстану

Тақырыбы: «Су – тіршілік көзі.»

Мақсаты: Балалар су туралы түсінік алады және судың қажеттілігін, оның адамның, құстың, жануарлар мен өсімдіктердің тіршілігіндегі маңызы туралы түсінеді.

Судың табиғатта баға жетпес сый екенін айтады, түсініктері қалыптастырып дамиды. Суды үнемдеп пайдалануды және судың барлық ерекшеліктері туралы сипаттайды.

Қазіргі кезде адамзат ауасын жұтып, суын ішіп отырған табиғат-ананы қорғап, аялауға, суды ластамауды үйренеді.

Көрнекі құралдар: су, қант, тұз, қасық, сүт, гуашь бояулары, әр түрлі суреттер, түтікше, , стақан, қар, мұз.

Сөздік жұмыс: с-з дауыссыз дыбыстырын анық айтады. судың қасиеті, түссіз, дәмсіз, иіссіз, қатты, сұйық, бу.

Тәрбиешінің іс-әрекеті

Шаттық шеңбері:

Мейірімділік жүрекпен,
Ақ пейілді тілекпен,
Амандасып алайық.
Бір жадырап қалайық,
Қонақтарға ізетпен,
Бас иіп, қарсы алайық.

- Тамаша!!

Ал, балалар қазыр жылдың қай мезгілі?

- Қыста неше ай бар?

- Қандай үш ай?

- Қазір қандай ай?

-Қыс мезгілінде қандай өзгерістер болады?

-Қардан не жасаймыз?

- Керемет. Балалар.

Ал енді балалар барлығымыз орындарымызға жайғасып отырайық. Бүгінгі оқу іс-әрекетіміздің тақырыбын ашу үшін, мен сендерге жұмбақ жасырғым келіп тұр, ал сендер мұқият тыңдаңдар:

Жұмбақ:

Дәмі де жоқ, түсі жоқ

Пайдаланбас кісі жоқ.

**Мөп-мөлдiр сұйық зат,
Шөлiндi қандырыр.**

Ол не?

Дұрыс балалар, әрине су. Ал ендеше бүгiнгi

Оқу iс-әрекетiмiздiң тақырыбы «**Су тiршiлiк көзi**» деп аталады.

Су туралы түсiнiк беру.

Су- табиғаттағы тiршiлiктiң бiрi көзi болып табылады. Сусыз тiршiлiк жоқ. Су жер астында да болады.

Бiздiң денемiзде де су бар.

Судың адам өмiрiндегi маңыздылығына баға жетпейдi, сусыз тамақ пiспейдi, тазалық та болмайды.

Ендеше, барлығымыз назарымызды экранға аударамыз.

Жер шарын көрсетiп ,жер шарының көп бөлiгiн су алып жатқаны туралы түсiнiк беру.

Адам ағзасының да көп бөлiгi судан тұратынын түсiндiрiп және табиғат пен құстардың да сусыз өмiр сүре алмайтынын айту.

-Су бiзге не үшiн қажет?

-Дұрыс айтасындар сусыз өмiр жоқ екен және су тiршiлiк көзi екен.

-Ендеше балалар мен сендермен суға тәжiрибе жұмысын жүргiзгiм келiп отыр, менiмен зерiтхана орталығына барып тәжiрибе жұмысын жүргiзуге дайынсындар ма?

- Қалай ойлайсындар, мұз, қарды жылы жерге әкелсек не болады?

Олай болса алдымыздағы зерiттеу орталықтарына бөлiнемiз балалар. Бұл орталықтардан судың түрлi қасиеттерiн бiлетiн боламыз.

Тәжiрибелер.

I. Ал судың иiсi бар ма, иiскеп көрiндершi?

Судың иiсi, дәмi жоқ

(Балалар суды иiскеп және түтiкше арқылы дәмiн татып көредi, судың иiсiнiң жоқ екенiн және дәмiнiң жоқ екенiн айтады. Су құйылған ыдыстарға ванилин, лимон тұз, қант араластырып суды балаларға қайта дәмiн қарайды. . Суды iшiп көрiндер дәмi қандай болды екен?

Дұрыс суға бiз не қоссақ, сол заттың дәмiн сеземiз, ал судың дәмi жоқ екен

Балалар екi ыдыстағы судың айырмашылықтарын айтады).

II. Судың түсi бар ма?

«Суда түсi жоқ»

Бiз қазiр судың түсi бар ма, жоқ па соны тексеремiз.

«Су — мөлдiр»

Егер де бояу қосып жiберсек, оның түсi өзгередi. Оны да тәжiрибе арқылы дәлелдейiк. Стакандағы суға гуашь бояуларын қосайық. Сонымен қатар суды мен сүтт iсалыстырып көрейiк, су бар стақанға қасық салайық, қасық көрiнедiме? Иә көрiнедi, ал сүт құйылған стақанға қасық салсақ ол көрiнедiме? Жоқ көрiнбейдi, сондықтан судың түсi жоқ, ол – мөлдiрекен.(стақандарға суы құйып түрлi –түстi бояулар салып араластырамыз)

Әрине судың түсi жоқ, суға қандай бояу қоссақ ол сондай түске боялады.

III. Судың пiшiнi бар ма?

«Судың пiшiнi жоқ»

Осыны да біз тексерейік, алдарында ыдысқа су құйылған. Сол суды қандай ыдысқа құйсақ сол пішінде болады.

Білесіңдер ме судың үш қасиеті бар – сұйық, қатты, бу.

Стақандағы суды тоназытқышқа қойсақ, ол мұз болып қатып қалады. Ал мұзды жылы жерге қойсақ, ол еріп суға айналады. Суды шәйнекке құйып қайнатсақ, қақпағынан бу шығады, яғни бу болып ұшады.

Мен сендердің қолдарына мұз беремін, ұстап көріңдерші не болады екен?(балаларға мұз беру, ол ери бастайды.)

Мұзбен не болады? Иә дұрыс айтасыңдар ол ери бастайды, себебі біздің қолымыз жылы.

Жарайсыңдар балалар, тәжірибе жұмысымыз осымен аяқталды.

-Ендеше орындарымызға орналасайық.

-Балалар сендер шаршаған боларсыңдар, ендеше ойымызды жинап, бір сергіп алайық.

Сергіту сәті:

Атамның алып күрегін,

Ауланың қарын күредім.

Әжеме мен құдықтан,

Су әкеліп беремін.

Еденді де жуамын,

Шаң - тозанды қуамын!

Педагог жетекшілігімен жүргізілетін дидактикалық ойын: «Зейінді бол»

Ойын шарты: Мен сендерге берілген бейнені шапшаң ашып қайта жабам, сол көрген бейненің не екенін шапшаңдық танытып атап шығасыңдар Ішінде с және з әріпі бар сздерді анық айтып, қайталаймыз..

Педагог жетекшілігімен жүргізілетін дидактикалық ойын: «Пішіндерді қос және ата»

Ойын шарты: Ұяшықтағы пішіндерді жанында орналасқан пішінге қосу арқылы теңін табу және түстерін атау.

Өте жақсы балалар, ал енді барлығымыз орнымызға отырайық, міне бүгін біз сендермен су туралы көп мәлімет алдық. Ал енді осы сұрақтарға жауап беріңдерші:

Судың иісі, дәмі, түсі бар ма?

Судың қандай қасиеттері бар?

Қандай тәжірибе жасадық?

Сусыз өмір сүруге бола ма?

Суды күнделікті өмірде қалай пайдаланамыз?

Қандай ойын ойнадық?

Бүгінгі оқу іс-әрекеті сендерге ұнады ма?

Жарайсыңдар балалар бүгінгі оқу қызметіне белсене қатысқандарыңыз үшін сендерге алғысымды білдіремін. Ал енді келген қонақтармен қоштасайық!

Күтілетін нәтиже:

Біледі: Су-түссіз, бояу қосқанда өзгереді.

Игереді: Су-дәмсіз, бірақ қант қосқанда дәмі өзгереді.

Менгереді: Судың пішіні болмайды.

«Қостанай облысы білім басқармасының Қостанай қаласы білім бөлімінің
«№ 11 бөбекжайы» коммуналдық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Тәрбиеші

Ахметбекова Ажар Больтириковна

БАЛАБАҚШАДА ЖОБАЛАУ ӘДІСІНІҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Жобалау әдісін пайдалану мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартының талаптарын жүзеге асыруға деген қадам болып саналады. Негізгі мақсат — балабақша педагогтарының жобалау іс – әрекетін қалыптастыруға мүмкіндік туғызу, кәсіптік күзiреттiлiгiнiң деңгейiн көтеру және балабақшаның білім процесiнiң нәтижесiн көтеру.

Жобалау әдісі – инновациялық педагогикалық технология. Педагогикалық жоба ол педагогтардың арнайы ұйымдастырған, балалардың өздігінен шешім қабылдауын және де өз таңдауы мен еңбегінің, шығармашылығының нәтижесіне өзін жауапты ететін іс-әрекеттер тобы. Арнайы білімді қажет ететін айқын мәселелерге ынталандыру және жоба іс-әрекеті арқылы мәселенің шешімін қамтитын білімнің іс-жүзінде пайдалануы.

Жоба технологиясының ерекшелігі – баланың алдағы іс-әрекетті жобалай алуы мен оның субъекті бола білуі.

Жоба – ол баланың мақсатқа жетуде қоршаған ортасын кезеңді процестер мен алдын-ала жоспарланған тәжірибелік іс-әрекет арқылы қабылдайтын педагогикалық әдіс.

Жобалау әдісінің қатысушылар құрамы (балалар, ата-аналар, тәрбиешілер)

Балабақша тәжірибесінде жүзеге асырылу мерзімі:

қысқа мерзімді (1-2 апта);

орташа мерзімді (1-3 ай);

ұзақ мерзімді (оқу жылы бойы);

Жоба түрлері:

Зерттеушілік — шығармашылық;

Рөлдік, ойын түрінде;

Ақпараттау – тәжірибелік — бағдарлау;

Шығармашылық.

Жобаның педагогикалық маңыздылығы:

Жобалау қызметінің үрдісі бойынша педагог тек дайын білімді беру емес, балалардың танымдық қызметін ұйымдастырушы рөлін атқарады. Жобалау қызметі белсенді, шығармашыл педагог қабілім беру салаларының мазмұнын тиімді ықпалдастыра отырып, әртүрлі, қызықты, толық мазмұнды қызметтер арқылы мақсат – міндеттерді ойдағыдай шешуге мүмкіндік береді. Жобалау әдісі тәрбиеленуші балалардың ата – аналарымен ынтымақты жұмыс жасау тиімділігіне және оларды балабақша өміріне тарту мүмкіндігін де оңынан шешеді. Балабақшадағы жобалау қызметінің ерекшелі - гінің мәні, балабақша баласы өзінің мәселесін, ойларын өз бетімен тұжырымдай алмайды, сондықтан балабақшаның тәрбиелеу мен оқыту үрдісіндегі жобалау қызметі балалардың, педагогтардың, ата-аналардың қатысуымен ынтымақтастық түрде өтеді.

Мектепке дейінгі жастағы бала жобалау қызметінің ұйымдастырушысы, авторы бола алмайды, баланың қызығушылығын түсінетін үлкендердің көмегін қажет етеді. Қойылған мақсат – міндеттердің шешілуіне байланысты үлкендер балаға құрал – жабдықтар және мақсатқа жету тәсілдерін табуға көмектеседі. Үлкендердің көмегіне сүйене отырып, балалар өз мәселелерінің шешімін ата-аналарына

сұрақ қою арқылы, танымдық әдебиет кітаптарды оқу, бақылау жасау арқылы ізденіп табады. Олар бірігіп шығармашылық қызметпен: сурет салады, шеберлік қолөнерімен айналысады.

№ 11 бөбекжайымызда жылдың басынан келесі жобалар іске асуда: «Көліктер», «Табиғи заттардан сабын жасау», «Су - тіршілік көзі», «Ағаштар неге сарғаяды?», «Жануарлар әлемі», «Кемпірқосақ», «Түстер патшалығы», «Төбеме көтерем көк туымды», «Түрлі-түсті көкөністер мен жемістер», «Мен кішкентай дизайнермін», «Ғажайып түстер», «Сиқырлы түстер», “Түстер әлеміне саяхат”, «Түрлі-түсті апталар».

Карандинская область, г.Темиртау

КГУ «Специальная школа-интернат №8» управления образования Карагандинской области

Специальность воспитатель 1 категории

Ахметжанова Зульфия Жолдыкановна

РОЛЬ ВОСПИТАТЕЛЯ В РАБОТЕ С ДЕТЬМИ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

В современном обществе воспитатель в школе-интернате играет ключевую роль в формировании личности детей с особыми образовательными потребностями (ООП). Воспитатель не только обеспечивает заботу и безопасность учеников, но и активно участвует в их социализации, обучении, развитии и воспитании. Воспитатель в школе-интернате является не просто педагогом, но и психологом, социальным работником и наставником. Его задачи включают в себя создание благоприятной атмосферы для обучения и воспитания, поддержку детей в их индивидуальном развитии, помощь в преодолении трудностей и формировании навыков самостоятельности.

Одной из главных задач воспитателя является формирование у детей с ООП позитивного отношения к учебе и саморазвитию. Это достигается через организацию интересных и доступных занятий, поддержку в учебе и поощрение достижений.

Воспитатель также играет важную роль в социализации детей с особыми образовательными потребностями, помогая им развивать навыки общения, учиться сотрудничать с другими, решать конфликты и принимать правильные решения. Кроме того, воспитатель в школе-интернате является надежным опорным пунктом для детей, которые могут испытывать стресс или эмоциональные трудности. Он создает доверительные отношения с учениками, слушает их проблемы и помогает найти решения.

Воспитатели, работающие с этой категорией детей, играют ключевую роль в их развитии, обучении и воспитании. В данной статье рассмотрим особенности работы воспитателя с детьми с ООП и методы, которые помогают им эффективно выполнять свою миссию.

Воспитательная работа в таких учреждениях имеет свои особенности и требует специального подхода и знаний.

Особенности воспитательной работы в школе-интернате с детьми с умственными отклонениями.

Дети с особыми образовательными потребностями требуют особого внимания и подхода со стороны педагогов и специалистов в области образования и воспитания. Воспитательная работа с этой категорией детей имеет свои уникальные особенности, которые требуют специальных знаний, терпения и индивидуализированного подхода.

- **Понимание индивидуальных потребностей**

Каждый ребенок с умственными отклонениями уникален и имеет свои индивидуальные потребности. Поэтому воспитатель должен иметь глубокое понимание особенностей каждого ребенка и адаптировать свои методики и подходы под эти потребности. Это может включать в себя использование различных образовательных и воспитательных методик, а также индивидуализированных программ развития и воспитания.

- **Специализированный подход**

Воспитательная работа с детьми с умственными отклонениями требует специализированного подхода, учитывающего их особенности развития и возможности. Это включает в себя использование специальных образовательных программ, технологий и методик, направленных на максимальное развитие интеллектуальных и социальных навыков каждого ребенка.

- **Поддержка и содействие со стороны специалистов**

Воспитательная работа с детьми с умственными отклонениями часто требует сотрудничества с психологами, логопедами, дефектологами и другими специалистами. Это помогает создать комплексную поддержку и помощь каждому ребенку в их обучении и развитии.

- **Создание поддерживающей среды**

Важным аспектом воспитательной работы с детьми с умственными отклонениями является создание поддерживающей среды, в которой они могут чувствовать себя комфортно и уверенно. Это включает в себя не только организацию специальных образовательных и воспитательных мероприятий, но и работу с окружающей средой и формирование позитивного отношения к жизни.

Эффективные методы воспитательной работы с детьми с ООП

Ребенок с особыми образовательными потребностями представляет собой вызов для педагогов и родителей, требующий особых методов воспитательной работы. Важно индивидуализировать подход, учитывая особенности каждого ребенка. Вот несколько эффективных методов:

- **Индивидуализированное обучение:** Разрабатывайте учебные планы, учитывая уровень способностей каждого ребенка. Это позволит создать комфортное окружение для обучения и воспитания.

- **Визуализация и конкретизация:** Используйте визуальные средства и конкретные примеры для более ясного понимания материала. Иллюстрации, картинки и модели могут сделать обучение более доступным.

- **Развитие социальных навыков:** Уделите внимание развитию навыков общения и социализации. Групповые занятия, ролевые игры и совместные проекты помогут детям лучше взаимодействовать с окружающим миром.

- **Положительное подкрепление:** Используйте положительное подкрепление для мотивации. Поощряйте усилия и достижения, создавая позитивный опыт обучения.

- **Использование технологий:** Внедряйте образовательные технологии, такие как интерактивные программы и обучающие приложения. Они могут быть эффективным средством для улучшения усвоения материала.

- **Партнерство с родителями:** Сотрудничество с родителями играет ключевую роль. Регулярные обсуждения и обмен опытом между родителями и педагогами способствуют лучшему пониманию потребностей ребенка.

- **Поддержка психолога и специалистов:** Обеспечьте доступ к психологической и медицинской поддержке. Команда специалистов может разрабатывать индивидуальные программы и предоставлять необходимую помощь.

Эти методы воспитательной работы с детьми с умственной отсталостью сосредотачиваются на индивидуализации, позитивном подходе и сотрудничестве, чтобы создать благоприятную среду для их развития.

Работа в школе-интернате с детьми, сталкивающимися с ограниченными возможностями, требует особого понимания и внимания со стороны воспитателей. В их руках лежит не только образование, но и воспитание, направленное на формирование личности и успешную интеграцию в общество.

Воспитатели в школе-интернате являются не только педагогами, но и надежными опорами, строителями доверительных отношений и поддерживающими руководителями. Их роль в создании поддерживающей среды, где каждый ребенок ощущает свою ценность и уникальность, неоценима. Способность индивидуального подхода, понимание особенностей каждого ребенка, развитие терпимости

и эмпатии – вот ключевые составляющие успешной воспитательной работы в школе-интернате. Важно помнить, что они формируют не только умы, но и сердца детей, открывая перед ними пути к саморазвитию и самопониманию. Таким образом, воспитатель в школе-интернате – это наставник, готовый предоставить детям с ограниченными возможностями возможность раскрыть свой потенциал. Их роль стратегически важна для формирования гармоничного общества, где каждый человек, независимо от своих особенностей, чувствует себя принятым и любимым.

Список литературы:

- 1.Иванова, Н. П. «Педагогическая деятельность в школе-интернате: особенности, проблемы, перспективы». Москва: Просвещение, 2018.
- 2.Петров, А. С. «Воспитательная работа в школе-интернате с детьми с ограниченными возможностями». Санкт-Петербург: Питер, 2019.
- 3.Козлова, Е. И. «Организация образовательного процесса в интернатной школе для детей с учетом всех образовательных потребностей». Москва: Академия, 2020.
- 4.Сидорова, О. В. «Психолого-педагогическая поддержка детей с ООП в условиях школы-интерната». СПб: Лань, 2017.
- 5.Григорьева, М. А. «Профессиональная подготовка воспитателей к работе с детьми с ООП в школе-интернате». Москва: Педагогика, 2016.

**«Қостанай облысы білім басқармасының Қостанай қаласы білім бөлімінің
«№ 11 бөбекжайы» коммуналдық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны
Тәрбиеші
Исмакова Бағытгуль Сакеновна**

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАРДА ОҚЫТУДЫҢ БЕЛСЕНДІ ӘДІСТЕРІН ҚОЛДАНУ

Бүгінгі ақпараттық индустрияның қарқынды даму жағдайында маңызды әлеуеттің бірі білім ресурсының беріктігі болып табылады. Сондықтан да білім беру жүйесінің жаңа парадигмаға ауысуы заңды. Мемлекетіміздің әлем қауымдастығынан орын алуы, экономика және әлеуметтік әлеуетінің жоғарылауы, халықаралық деңгейдегі интеграциялық байланыстың дамуы, білім саласының модернизациялануы осы көрсеткіштердің дәлелі болып табылады. Сондықтан да мектепке дейінгі білім беру ұйымдары заманауи өзгеруді қажет етеді.

Мектепке дейінгі білім беру – бұл жалпы мәдени, ұлттық құндылықтар негізінде балалардың үйлесімді дамуы, баланы жалпы орта білім берудің бастауыш сатысына дайындау, қоғамдық өмірге белсенді қатысу үшін қажетті жағдайлар жасау, олардың қажеттіліктерін қанағаттандыру мақсатында құрылатын білім беру ұйымы.

Мектепке дейінгі білім берудің мақсаты – баланың іс-әрекеті үшін кеңістік құру және оның жеке дамуын, қолайлы әлеуметтенуін қамтамасыз ету. Балабақша – балаларды қоғамда өмір сүруге үйрететін алғашқы әлеуметтік институт болып табылады. Дәл осы жерде баланың қоршаған адамдармен дербес байланысы жүзеге асады, ол қарым-қатынас жасауды және өзара әрекеттесуді үйренеді.

Мектепке дейінгі білім беру жүйесі бүгінгі күні қоғам мен отбасының қажеттіліктеріне бағдарланған және баланың жас және жеке даму ерекшеліктерін ескере отырып, білім беру қызметтерінің әртүрлі спектрін көрсететін, мектепке дейінгі білім беру мекемелерінің көпфункционалды вариативтік желісі болып табылады. Сондықтан да мектепке дейінгі білім беру ұйымдарында белсенді инновациялық әдістерді қолдану маңызды.

Мектепке дейінгі білім беру ұйымдарында әртүрлі инновациялық әдістер қолданылады. Педагогтер өздерінің шығармашылық әрекеттерінде баланың дағдысын жан-жақты дамыту үшін заманауи технологиялар мен әдістерді қолданады. «Денсаулық», «Қатынас», «Таным», «Шығармашылық», «Әлеумет» атты білім беру бағыттарында осы әдістер жиі пайдаланылады. Заманауи технологиялар мен әдістерді пайдалану балалардың қызығушылығын оятады. Мысалы, «Шығармашылық» білім беру бағыты бойынша балалардың шығармашылық әрекетін ұйымдастыру барысында белсенді әдістерді қолдануға болады. Атап айтсақ, миға шабуыл, диалог, топтық шығармашылық жұмыс, пазл, синквейн т.б. Сонымен қатар Монтессори әдістемесі балалардың еркін ойлауына мүмкіндік береді. Монтессори әдістемесі балалардың еркін ойлауына, креативті шешімдер қабылдауына негіз болады. «Өзіңді тануға көмектес» — Монтессори әдістемесінің негізгі қағидасы болып табылады. Монтессори әдістемесінің тағы бір бағыты сенсорлық моториканы дамыту. Сенсорлық моториканың дамуы баланы сезуге, тануға, қабылдауға, түйсінуге, ұғынуға үйретеді.

Оқытудың белсенді әдістері баланың бойында төмендегі құзыреттіліктерін қалыптастырады. Атап айтқанда:

- Балаға гуманистік тұрғыда қарау;
- Оқыту мен тәрбиенің бірлігі;
- Баланың танымдық әрекетін қалыптастыру;
- Баланың эмоционалды көңіл-күйін дамыту

Баланың табиғат туралы түсінігін қалыптастыруда саяхат сабағының маңызы зор. Табиғат құбылысындағы өзгерістерді бақылау, шағын эксперимент жасау, тірі және өлі организмнің ерекшеліктерін айқындау, табиғат пен адам арасындағы байланысты ұғыну, табиғаттан алатын қоректердің маңызын түсіну т.б. іс-әрекеттер баланың зерттеушілік дағдысын қалыптастырады. Табиғатта болатын өзгерістер, табиғат құбылыстары (көктем, жаз, күз және қысқы мезгілдердегі маусымдық өзгерістер, туған жердің табиғаты, табиғатты қорғау т.б.) мәселелерді зерттеу баланың қызығушылықтарын дамытады.

Мектепке дейінгі білім берудің педагогикалық үрдісінде жиі қолданылатын әдістердің бірі - ойын.

Ойын – мектепке дейінгі жастағы бала қызметінің жетекші түрі, тиімді әдісі және балалардың сөйлеу белсенділігін ынталандыратын оқыту мен тәрбиелеудің бір түрі.

Тілді дамыту отбасында, балабақшада және мектепте әртүрлі пәндердің интерграциялық байланысы негізінде жүзеге асады. Сөйлеу тілі мен сөздік қоры молая бастаған сайын бала айналадағы адамдармен, құрдастарымен белсенді түрде сөздік қатынас жасайды.

Баланың тілін дамытуда ойынның маңызы ерекше. Баланың қоршаған ортаны тануы, еңбекке қатынасы, психологиялық ерекшеліктері ойын үстінде қалыптасады.

Қорытындылай келе, қазіргі заман жаңашылдық, жаңа көзқарас, жаңалықтар заманы. Заман талабына сай тәрбие саласына енгізілген жаңа бағыттағы тың үрдістерді тәрбиеші меңгеріп қана қоймай, оны тәжірибеде орынды қолдана отырып, өз білімін, іскерлігін үнемі жетілдіріп отыруы қажет. Белсенді әдістерді сабақта тиімді қолдану, баланың танымдық белсенділігін арттыруға, өз бетінше білім алуға, шығармашылығын қалыптастыруға ықпал етеді. Бала өз ой-пікірін еркін, ашық айтады, бір-бірін тыңдауға үйренеді, ұжымда ынтымақтастық атмосфера қалыптасады.

**«Қостанай облысы білім басқармасының Қостанай қаласы білім бөлімінің
«№ 11 бөбекжайы» коммуналдық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны
Тәрбиеші, педагог-сарапшы
Кадашева Шолпан Алпысбаевна**

«БАЛАБАҚША – БОЛАШАҚ БІЛІМДІ ҰРПАҚТЫҢ КЕШЛІ»

«Ел боламын десең, бесігінді түзе» — деп ұлы жазушы Мұхтар Әуезов айтқандай тәрбие тал бесіктен басталуы тиіс тек отбасында ғана емес, балабақшада тіл үйреніп, халқымыздың салт-дәстүрін бойына сіңіріп, құнарлы бай әдебиетімізден нәр алып өскен баланың болашағы қашанда жарқын болары сөзсіз.

Жас ұрпақтың негізі бұрын мектепте қаланады десек, енді оның балабақша қабырғасында қаланатынына көзіміз әлдеқашан жетті. Балабақша «Білім туралы» Қазақстан Республикасы заңының, Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттары бойынша өз мақсат, міндеттерін орындап келеді.

Ал балабақшаның тарихы және аталуы қалай пайда болғаны ой толғандырады.

Мектепке дейінгі тәрбие негізін салушылардың бірі: А. Меңжанова, Б. Баймұратова, Н. Құлжанова, М. Жұмабаевтардың бала тәрбиесіне қосқан үлесі зор.

Осы арқау болып отырған тақырыпқа тоқталатын болсақ, балабақша тек бүлдіршіндердің келіп-кететін мекені болмау керек. Ал, ата-ана үшін балабақша өз жағдайларын жасап, баламыз жұмыс жасауға кедергі болмасын деген ниетте балаларын кешке дейін апарып тастайтын орын болмау керек. Осындай көзқарастар қалыптаспас үшін балабақша жұмысының, ұжым ауызбіршілігінің мықты болуы абзал.

Бүлдіршін бақшаға-достарымды көрем, үйде еш ойналмайтын қызық ойындар ойнаймын, ешкім білмейтін тек тәрбиешім ғана білетін қызықты ертегілерді тыңдаймын, әндер үйренемін деп, қызығып келетін шуақты мекеніне айналуы керек. Ал, бала жүрегінде осындай орын алып, балабақшаға демалыс күндері де сәби жүректерін алып ұштырып тұратын деңгейге дейін жеткізетін ол әрине-балалардың бағбаны-тәрбиешілер болып саналады. Ал ондай тәрбиешілер біздің балабақшада бар деп нақты айталамын.

Балабақшамыз қазіргі таңдағы өзекті мәселелердің бірі табиғатты қорғау, балалардың экологиялық мәдениетін еселеуге, қоршаған ортаға деген құрметін қалыптастыруға тікелей байланысты. Осыған сәйкес қазіргі уақытта білім беру мекемелерінде балаларға экологиялық тәрбие беру — оқу-тәрбие үрдісіндегі әлеуметтік мән-маңызы зор, құнды бағыттардың бірі экологиялық тәрбие бағыты бойынша жұмыстанып мақсат, міндеттерін орындауда.

Тәрбиеші – Бала — Ата-ана болып экологиялық тәрбиеде үш бағыт бойынша жұмыстанып қазіргі таңда көптеген жетістіктерге жеттік. Тәрбиешілермен тәрбиеленушілер аудандық, облыстық, республикалық сайыстарда жүлделі орындарға ие болды.

Осындай жұмыс нәтижелері арқасында Ата-аналар балаларының жетістіктеріне қуанып балабақша өміріне белсенді араласып өз тараптарынан балабақшаның көркейе түсуі үшін, өз ұсыныстарын білдірді.

Қорытындылай келе болашақта балабақшамыздағы жылыжайда өсірілген көкөністерімізді балалардың тамақтану рационына қосып, әдемі гүлзарлар мен су бұрқауының жанында, биік –биік теректердің саясында орналасқан ойын алаңдарында кішкентай бүлдіршіндерімізбен бірге демалатынымызға сеніміміз мол.

Салыстырмалы түрде сөйлейтін болсақ, кімнің пікірімен бөліссек те бақшаға барған баламен, бақшаға бармаған баланың арасындағы айырмашылық жер мен көктей. Қай жағынан болмасын – адамдармен қарым-қатынас жасағанда да, сөйлеу мәнерлерінде де, өз ойларын жеткізе білуде де тағысын сол сияқты көптеген құбылыстарда да айырмашылықты байқап жатамыз. Сондықтан да бақша-тек балаға бас көз болып қарайтын, осы еңбектері үшін мемлекеттен жалақы алатын адамдардың жұмыс орны деп қарамау керек. Керісінше, бақша менің балама білмегенді үйретіп, жақсыны беріп, жаманнан жирендіретін, білімді де білікті мамандардың ордасы деп білуі керек. «Адам табиғатқа тәуелді болса, табиғат та оған тәуелді» демекші алға қойған мақсатымыздың дұрыс және нәтижелі болуы біздің қолымызда.

Балабақшамыздың осындай жұмыстардың нәтижесінде болашақта білімді ұрпақ тәрбиеленетіне кепіл сенемін.

**Абай облысы білім басқармасы Семей қаласы білім бөлімінің
"№32 жалпы орта білім беретін мектеп" коммуналдық мемлекеттік мекемесі
Мектепалды даярлық сыныбының тәрбиешісі, педагог-сарапшы
Абылкаирова Пания Сейтовна**

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ТІЛІН ДАМУДА ОЙЫН ТЕХНОЛОГИЯСЫНЫҢ МАҢЫЗЫ

Бүгінгі таңда сөйлеуді дамыту мәселесі өте өзекті. Біз әртүрлі сөйлеу бұзылыстары бар балалардың көп санын байқаймыз. Осы таңда баланың дұрыс, үйлесімді сөйлеуіне ерте жастан бастап көп назар бөлген жөн. Себебі сөйлеу, оның барлық алуан түрлілігінде, қарым-қатынастың қажетті құрамдас бөлігі болып табылады.

Мектепке дейінгі ұйымдардың тәрбиеленушілерінің сөйлеу әрекетін жетілдірудің маңызды шарты-сөйлеу қарым-қатынасына белсенді қатысуға деген ұмтылыстың пайда болуына ықпал ететін эмоционалды жағымды жағдай жасау. Ойын тіпті қарым-қатынассыз және шектеулі балалардың сөйлеу қарым-қатынасына еніп, ашылатын жағдайларды жасауға көмектеседі. .

Сөйлеуді дамытуды белсендіру балаларды ойын іс-әрекетіне тартуға көмектеседі. Баланың сөйлеуі кезең-кезеңмен қалыптасады және әр жас кезеңінде баланың сөйлеу дамуының өзіндік міндеттері шешіледі. Балалардың сөйлеуін дамыту сабақтарында лингвистикалық ойындар олардың барлық алуан түрлерінде қолданылады, өйткені олар баланың сөйлеу әрекетінің әртүрлі аспектілерін қалыптастыруға ықпал етеді. Олардың арқасында баланың сөйлеу және қарым-қатынас мәдениеті қалыптасады: интонациялық-динамикалық экспрессивтілік, оның темпоритмикалық қасиеттері, әр сөздің айтылуының анықтығы, сөздегі екпіннің дұрыстығы, сауаттылық, анықтық, басқалар түсінуі үшін өз ойын дұрыс тұжырымдау қабілеті қалыптасады; диалогтік және монологиялық сөйлеу дамиды; сөздік қоры байытылады; жазбаша сөздердің алғышарттары қалыптасады. сөйлеу және ең бастысы, мұндай ойындарға қатысу баланың сөйлеу белсенділігін ынталандырады.

Мектепалды білім берудегі ойын әрекеті балаларды тәрбиелеу мен оқытудың негізгі құралдарының бірі ретінде қарастырылады, әр баланың физикалық, ақыл-ой, адамгершілік және эстетикалық дамуына ықпал етеді. Ойын барысында мектеп жасына дейінгі балалардың іс-әрекеттерін дамыту және сапалы басқару арқылы бүкіл ағзаның іс-әрекетінің тиімділігі артады.

Ойын әрекеті мектеп жасына дейінгі балалардың бір-бірімен қарым-қатынасы мен өзара әрекеттесуінің коммуникативті дағдыларын үйретуге ықпал етеді, құрдастарымен ынтымақтастық орнатуға, бірлескен іс-әрекеттерді қамтамасыз етуге, байланыс орнатуға үйретеді. Ойын әрекеті:

- мектеп жасына дейінгі балалардағы ерікті тәуелсіз мінез-құлық;
- мотивациялық және қажеттілік салалары;
- жаңа себептер мен мақсаттардың көрінісін дамытады.

Баланың ойын әрекеті әртүрлі:

- қажетті әлеуметтік дағдыларды дамытатын ойындар;
- оқыту (дидактикалық) ойындары;
- сөйлеуді дамытатын ойындар (логопедиялық);

- жеке және эмоционалды дамуға ықпал ететін психологиялық бағытталған ойындар.

Тәрбиешінің белгілі бір ойын жағдайларын жасау арқылы маман әртүрлі жағдайларда балалардың мінез-құлқын талдап, баланың дамуындағы әртүрлі бұзушылықтарды анықтай алады. Ойын шарттарын қою арқылы тәрбиеші ойын процесінің белгілі бір аспектілерін бақылайды және баланың осы жағдайлардағы тәуелсіз шешімін бақылайды.

Әр түрлі ойын технологияларын қолдана отырып, балалардың сөйлеуін дамыту бойынша жұмыстың бірнеше бағыттары бар.

1. Сөздік қорын кеңейту: сөздердің мағынасын түсіну және оларды жағдайға сәйкес қолдану.
2. Сөйлеудің дыбыстық мәдениетін тәрбиелеу.
3. Үйлесімді сөйлеуді дамыту (диалогтік және монологиялық).
4. Көркем сөзге деген сүйіспеншілік пен қызығушылықты тәрбиелеу.

Практикалық тәжірибе мектеп жасына дейінгі балаларда сөйлеуді дамытуда қолданылатын келесі ойын технологияларының тиімділігін дәлелдейді.

1. Сюжеттік-рөлдік ойындар. Мұндай ойындар барысында бала әртүрлі рөлдерді (мысалы, шаштараз, аспаз, сатушы рөлдері) сынап көреді, басқа балалармен келіссөздер жүргізуді үйренеді, ережелерді түсіндіреді.

Рөлдік ойын балалардың сөйлеуін дамытуға ықпал етуі үшін тәрбиеші мүмкіндігінше көп қатысушыларды тартуы керек, балаларға диалог құруға көмектесуі керек, ал қиын жағдайда сұрақтар қоюы керек.

2. Театр ойындары. Бұл түрдегі ойындар баланың көркемдік қабілеттерін дамытуға, интонациялық дағдыларды қалыптастыруға, сондай-ақ сөйлеудің қажетті тембрі мен қарқынын таңдауға көмектеседі.

3. Мәтіндермен ашық ойындар. Тәрбиеші өлең жолдарын айтады, сонымен қатар ойын іс-әрекетімен бірге жүретін әрекеттерді көрсетеді. Балалардың міндеті-тәрбиешінің мәтін жолдары мен қажетті қозғалыстарын қайталау. Мәтіндермен ашық ойындар балаларды бір-бірін мұқият тыңдауға, іс-әрекеттер мен сөздерді үйлестіруге, қажетті интонацияны таңдауға үйретеді.

4. Дидактикалық ойындар. Осы ойындар барысында балалар өздерінің сөздік қорын кеңейте отырып, сыртқы әлеммен танысады. Тәрбиешінің "Қандай құрал екенін тап", "Кім осылай дейді" сияқты дидактикалық ойындарды қолдануы балалардың фонемалық есту қабілетін дамытуға ықпал етеді. Практикада қолданылатын дидактикалық ойындарға:

- Саяхат ойындары. Олар балаларды қоршаған шындық объектілерімен таныстыруға көмектеседі, олардың тілдің номинативті функциясын игеруіне ықпал етеді. Мысалы, "Гүл бақшасына саяхат" ойыны барысында балалар гүлдердің аттарын, олардың бөліктерін, өсу жағдайларын және т. б. біледі.

- Тапсырма ойындары-заттармен, ойыншықтармен, ауызша тапсырмалармен әрекеттер. Осы ойын барысында бала өз іс-әрекеттерін айтады, белгілі бір алгоритм қалыптастырады, осылайша үйлесімді әңгіме құрады.

- Саусақ ойындары. Балаларға арналған тақпақтармен және әндермен сүйемелденетін саусақ ойындары балалардың сөйлеуін эмоционалды, анық және ырғақты етуге көмектеседі.

Оқу процесінде ойын технологияларын қолдана отырып, ересек адам мейірімділікке, эмоционалды қолдау көрсетуге, қуанышты жағдай жасауға, баланың кез-келген өнертабысы мен қиялын ынталандыруға қабілетті болуы керек. Тек осы жағдайларда ойын балаларға және ересектермен ынтымақтастық атмосферасына пайдалы болады.

Осылайша, ойын технологияларын қолдану жұмысты қызықты және әр түрлі ұйымдастыруға көмектеседі, оқу барысында балалардың қызығушылығын сақтауға көмектеседі, бағдарламалық материалды толық көлемде есте сақтау, түсіну және игеру жылдамдығына әсер етеді.

Алматы қаласы, Әуезов ауданы
«Қонжықтар» балабақшасы» жауапкерлігі шектеулі серіктестігі
Тәрбиеші
Серикбекова Жаксыгуль Нурановна

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ЖАСТАҒЫ БАЛАЛАРДЫҢ СӨЙЛЕУ ТІЛІН ДАМУДАҒЫ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Мнемотехниканы — дамыту сабақтарында қолдану

Мнемотехника – дегеніміз не? Мнемотехника — тіл дамытуда тиімді есте сақтау, оны дұрыс жеткізе білудегі әдіс пен тәсілдер жүйесі.

Балаларды жан — жақты дамыту, олардың барлық кемістіктерін жөндеу, мектепке дайындаудағы балабақша алдындағы басты мақсат. Сөйлеу — бас мидың бірнеше бөлігінің бірігіп жұмыс істеу нәтижесі. Артикуляция мүшелері тек мидан келген бұйрықты орындаушылар. Балалардың тілін дамытуда келесі кедергілердің бары ешкімге де құпия емес:

- сөздік қорының кемдігі;
- сөйлемдегі сөз тіркестерін дұрыс таба алмауы;
- дыбыстау кемшілігі;
- берілген тақырыпқа сюжеттік немесе сипаттау әңгіме құра алмауы;
- өз ойын дұрыс жеткізе алмауы.

Бұл себепте балаға қалай көмек беруге болады? Өз ойын жеткілікті айтуға, байланысты, ретімен, грамматикалық дұрыс сөйлеуге қалай көмек береміз?

Ол үшін біз мнемотехника әдіс тәсілдерін қолданамыз. Ақпарат көздерінен жан жақты ізденіс арқылы біраз мағлұмат алдым.

Қазіргі кезде мектеп жасына дейінгі балалардың тілін дамытуда мнемотехниканы қолдану өзекті болып тұр. Бұл мақсатты іске асыру үшін, баланың тілін дамытуға әртүрлі тәсілдер мен әдістерді қолдану қажет. Қойылған мақсатты нәтижелі етуге қолданылатын тәсілдер:

- Көрнекіліктер, дидактикалық ойындар; суреттер; буындық кестелер; тірек-сызба; үлгілер т.б/
- «ЖИНАҚТАУШЫ»-сөйлеу материалдарын безендіру.
- жаңылтпаштар, такпақтар, жұмбақтар, саусақ гимнастикасы, тыныс алу жаттығулары, т.б.

Мнемотехника — оңай жолдан қиынына қарай құрылады. Жұмысты ең оңай мнемоквадраттан бастап, жай ғана мнеможолдарға өтіп, сосын мнемокестеге өту қажет.

Мнемокестенің мазмұны — ол графикалық немесе жартылай графикалық ертегі кейіпкерінің бейнесінің, табиғат құбылысының кейбір іс-әрекетінің, басты мазмұнды әңгіменің сюжеті.

Ең бастысы – көрнекілік, тірек-сызба, бейнелеген суретіміз балаға түсінікті болуды жеткізу.

Схема — мнемокесте балалардың тілін дамытудағы дидактикалық құрал болып табылады. Оны біз қолданатын кезіміз:

- Сөздік қорын байыту үшін
- Әңгіме құруға үйретуге

Балабақша жасында көрнекілік — бейнелік есте сақтау және есту, суретін көру арқылы баланың есінде нақты қалады. Соның бірі мнемотехника. Мнемотехника — балалардың қоршаған орта, табиғат туралы білімін кеңейтуге, әңгіменің барысын тиімді есте сақтауға, әңгімені айтып беруге және тіл дамытудағы іс-әрекеттерінің жүйесі.

Көркем әдебиетті мазмұндауда, жұмбақ жасыру және шешуде, өлең жаттауда құрылған схема балаларға өз бетінше заттың ерекшеліктерін байқауға, олардың айтылу кезегін белгілеуге көмектеседі. Балалардың сөздік қорын байытады.

Мнемокестені қолдану 3 этаптан тұрады:

Кестені қарап, онда не бейнеленгенін бақылау.

Мәліметтерді кодтандыру, белгі /символды/бір бейнемен сәйкестендіру.

Колдандырылғаннан кейін әңгіме немесе ертегіні әңгімелеуге көшеді.

Бұл суреттерді салу үшін суретші қабілетін білу керек емес: әрбір тәрбиеші символдық бейнелеуді жасай алады.

Өз тәжірибем бойынша көп қиындыққа кезіктім.

Әңгіме мазмұны көбінде бірдей болатын. Айырмашылығы тек сөйлем санында немесе толықтығында.

Бірінші әңгімелер тек қана сөз тіркестерден тұратын: бастауыш-баяндауыш болып. /мысық жатыр, басқасы ұйықтап жатыр/, қайталау сөздерден /сосын, кейін/, сөйлем арасындағы ұзақ үзілістерден. Бастысы — бала өзі әңгіме құрамайды, алдындағы әңгімені қайталайды. Жалығып отырған балаларға жиі ескерту беріп отырдым. Ол тек 30 — 40 секундқа жететін. 4 — 5 баланы ғана сұрап үлгеретінмін, қалғандары немқұрайлы тыңдаушы болатын. Айтарым, бұданда қызықсыз сабақ менде болмаған. Бірақ, осындай сабақ жүргізілуі және оң нәтиже беруі тиіс. Өйткені, бала мектепте сурет бойынша әңгімелей алу керек. Сурет бойынша әңгіме құру үшін сөз байлығын кеңейту керек. Жұмысты бірінші мнемоквадраттан құраймыз, сосын мнеможолға көшеміз, мнемокестеде не бейнелеуге болады?

Негізі, мнемокесте — ол графикалық немесе жартылай графикалық ертегі кейіпкерлерінің немесе табиғат құбылысының суреті, болмаса өзіне белгілі заттың бейнесі.

Кіші және орта балабақша жасындағы балаларға түрлі — түсті мнемокесте беру керек, өйткені балалардың есінде тек бөлшек бейнелер ғана есте қалады: шырша — жасыл, жидек — қызыл. Кейіннен суретті кішкене қиындатып немесе басқа суретпен ауыстырылады.

Мысалы: түлкі — тоқсары геометриялық пішіннен тұрады. (үшбұрыш, шеңбер) аю — үлкен қоңыр шеңбер, т.б.

Ересектер тобының балаларына схеманы бір түсті етіп жасаған дұрыс, өйткені зейінің символикалық бейненің түсіне бөлмеу үшін.

Дайын модельдік схемалар барлық кезде мазмұнына сай болмайды, сондықтан оны балалармен толтырып отырамыз.

Балалармен бірге «Қыс», «Жаз», «Күз», «Көктем» блогтары бойынша мнемокесте жасадық.

Осы схемалар монолог құрудағы көрнекілік жоспар болып табылады.

Әңгіме барысын,

Әңгіменің айтылу кезеңін.

Әңгіменің лексико — грамматикалық толықтауын құруға көмектеседі.

Модель жасау тәсілін қолдану- есте сақтау процессін және мазмұнын ұғынуға көмектеседі. Бұл салада көру, есту анализаторлары жұмыс істейді. Балалар суретті тез еске түсіріп, сонынан сөздерін еске түсіреді.

Мнемокесте қолданылған дамыту сабақтардың нәтижесінде, балалар әңгіме, ертегі, тақпақтарды оңай құрастырып, жаттап алады.

Мнемотехника тиымдылығын сабақ барысында қолданылатын тұстарын көрсетейін:

Мақсаты: Созылмалы түрде «ү» дыбысын айту.

Көктем мезгілінің ерекшеліктерімен таныстыруды жалғастыру.

Тіл байлығын дамыту.

Бояу түстері туралы білімін бекіту.

Дидактикалық құралдар: мнемокесте «Көктем», үстел — кеме жіберуге. Кемелер — оригами тәсілімен.

Уақыт болды, пойыз жылжыды!

Балаларды бір — біріне тіркестіріп жүргізе, «чух – чух — чух, ү – ү -ү, ш – ш — ш» дыбыстауын қадағалаймын.

Қазір біз кемелерді суға жібереміз.

/балалар кемелерді суға жібереді./

Нәтиже: Көктемде шалшықтарға қағаз кеме жіберіп ойнаймыз.

Көктемдегі киім өзгерістерін айтындаршы.

- жұқа киінеміз.

- тоң кимейміз.т.б.

д/о «көктемде неше ай бар? атаңдар»

келесі ойын, балалар, «Сөз ойлап тап»

/көктем, көк, көкшіл, көктемгі/

Тағы бір ойын «Сөйлемді дұрыс жайғастыр»

Ысыйды күн көктемде.

Шығады ағашта жапырақтар.

Ағады жылғалардан су.

Жер ашады , гүлдер көгереди.

Байланыстырылған сөйлем құру. /сурет бойынша/

« Қарға сияқты қарқылдай аласыңдар ма?»

Фонетикалық жаттығу:

- бала қарға бәсен дауыспен: қарқ-қарқ-қарқ.

- ана қарға орташа дауыспен : қарқ-қарқ-қарқ.

- әке қарға қатты дауыспен: қарқ-қарқ-қарқ.

Құстар туралы жұмбақ жасырам, сендер жауабын тауып, олардың ішінен ұшып келетін құстарды бөліңдер.

Келесі тапсырма «көктем сөзінде неше буын, неше дыбыс бар?»

Сергіту сәті:

Кәне, қанат жазайық,

Қарлығаш боп ұшайық.

Ұшып-ұшып алайық,

Орнымызға қонайық.

Қарлығаш боп ұшайық,

Біз бүгін көктем туралы көп әңгімелестік, енді мен сендерге көктем туралы әңгіме оқып берейін./рефлексия/

Эмоция арқылы әңгімені талқылау.

Мнемокесте арқылы әңгіме құру.

Бірақ, жалғыз мнемо кестемен шектелуге болмайды. Бұл тек, басты тиымды жұмыс, өйткені мнемокестені қолдану балалардың көру, есту, есте сақтау қабілеттерін дамытады. Мнемокесте қолдана отырып, үстел ойындары, сөздік ойындарды пайдалану керек. Сонда ғана баланың тілі дұрыс және жеткілікті дамиды.

Жұбайлардың мәселеріне ата-аналардың араласу құқығы әсерін қарастыру. Кей жұбайлар өз тәуелсіздігін ата-аналармен қарым-қатынасын тоқтату арқылы шешуге тырысады. Мұның нәтиже бермеуі тәуелсіздікке туыстармен эмоциялық байланыстарды сақтау арқылы жетуі қажет. Бұл өмір цикліндегі кезеңнің маңызды мақсаты ата-ана бөлу мәселелерін реттеу.

Абай облысы, Семей қаласы
ЖСШ “Мини-Центр” Асыл-Жібек” балабақшасы
Тәрбиеші
Дүйсен Айгүл Ержанқызы

БАЛАБАҚША ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ СӨЙЛЕУ ТІЛІН ТЕАТРЛЫҚ ІС-ӘРЕКЕТ АРҚЫЛЫ ДАМУЫ

Әдетте адамның жеке тұлғалық қасиеттері бес жасқа дейін қалыптасады екен. Сондықтан да баланың жан-жақты қалыптасуы үшін мектеп жасына дейінгі бүлдіршіндердің бойына ҰОӨҚ жақсы, жағымды қасиеттерді сіңіре білу керек. Бала әр нәрсеге құмар, қызыққыш, ол өзінің айналасында болып жатқан өзгерістерді, тамаша құбылыстарды сезінуге тырысады. Сол себепті де мектепке дейінгі баланы тәрбиелеу мен дамыту ісіне байланысты мақсаттарды шешуде театр ерекше рөл атқарады.

Балабақшадағы театрлық іс-әрекет бірқатар әдістерді қолдану арқылы көрінетіндіктен, балалардың үйлесімді сөйлеуін дамытумен тығыз байланысты. Баланың сөйлеуін дамыту, оның ана тілін меңгеруі мектепке дейінгі балалық шақта ең қажетті меңгерудің, балалардың дамуының жалпы негізі болып табылады. Атап айтқанда, әдеби шығармалармен танысу, түрлі сезімдерді жеткізуге арналған этюдтар, сөйлеу жаттығулары, интонациялық экспрессивтілік бойынша жұмыс, көркем шығармаларды иллюстрациялау үшін әртүрлі театрландырылған қуыршақтарды пайдалану немесе рөлдерге бөліп ойнау, көркем шығармаларды (өлеңдер, әңгімелер, ертегілер) сахналау. Балалардың театрлық іс-әрекетіне дайындық, әдетте, бірнеше кезеңнен өтеді: тақырыппен таныстыру, эмоционалдық көңіл-күйді қалыптастыру, театрлық іс-әрекет (тәрбиеші мен әр баланың шығармашылық әлеуетін, эмоционалдық қорытынды, театр қызметінің жетістігін көрсетіп, жүзеге асыруға мүмкіндігі бар әртүрлі формаларда жүзеге асады).

Мектепке дейінгі жаста бала мен ересек адам арасында эмоционалды байланыс пен іскерлік ынтымақтастық, қатарластарымен бірлескен іс-әрекетке эмоционалды түрде қатысу орнайды. Мұнда тілдік құралдарды (сөздерді, сөз тіркестерін) түсінудің дамуы жүзеге асады, бала қимыл-қозғалыс, іс-әрекет, эмоция және мағына арқылы қарым-қатынасқа түседі, сөйлеуі үйлесімді, жүйелі болады. Мектеп жасына дейінгі балалардың көпшілігі суреттеме мен баяндама құрастыруды білмейді, сөйлемдерді байланыстыра алмайды. Бұл балалардың бір-бірімен, сыртқы әлеммен қарым-қатынас жасай алмауына, шығармашылық бастамасының болмауына әкеледі. Біздің ойымызша, мәселенің ең сындарлы шешімі – дамуда тәрбиеленуші өзін, өзінің даралығын толық көрсете алатындай жағдай жасау. Осылайша, балаларды театр іс-әрекетімен таныстыру идеясы пайда болды.

Мектеп жасына дейінгі балалардың сөйлеуін дамытуда неліктен театр әрекеті таңдалды деп ойлайсыз?

Себебі балалар театрының бірнеше түрлері бар. Әр театр түрі өзіндік артықшылықтармен ерекшеленеді. Мысалы:

Саусақ театрында – саусақтардың көмегімен қандайда болмасын ертегіні немесе өлең-тақпақ шумағын сахналау болып табылады. Саусақ театры арқылы баланың сөйлеуге деген талпынысы, қабілеті дамып, ынтасы артады және шығармашылық әрекетіне жол ашылады. Саусақ ойынын ойнай отырып, балалар қоршаған ортадағы заттар мен құбылыстарды, жан-жануарларды, құстарды және ағаштарды бейнелей алады. Саусақтарының қозғалыс қимылына қарап, бала қуанады шаттанады, сөз айтуға тырысады және өлеңде үйренген сөз шумақтарын қайталап айта отырып, есінде сақтайтын болады.

Сонымен қатар балалар екі қолын қимылдата отырып, оң, сол, жоғары, төмен т.б. түсініктерді бағдарлай алуда үйренеді.

Үстел үстіндегі театры - сәбилер тобынан бастап-ақ тақпақ пен қысқа өлеңдерді айтқызғанда көркем сөздер әсерлі естілу үшін стол үстіндегі театрды қолданған жөн. Мұнда үстелде құламай тұратын және қозғалтқанда еш кедергісіз жүретін ойыншықтар қолданылады. Үстел үстіндегі қуыршақтар театрдың бірнеше түрі бар: әр түрлі биіктегі конустан, цилиндрдан, қораптардан жасалған ойыншықтар; таяқшадан жасалған театр; магнит театры.

Көлеңкелі театр - жарық өте жақсы түскен экранда адамдар, жануарлар және құстардың пішіндерінің қозғалысына қарауды балалар өте жақсы көреді. Ертегі, әңгіме, өлең, әндерді көлеңке театры арқылы айтуға болады. Бұл көріністер балалардың шығармашылықтарын арттырады, ой өрістері дамытады.

Қуыршақ театры - бұнда балалар қысқа тақпақтарды жаттап, оның өзіне тән орындау кезінен бастап-ақ кішкене көлемді спектакльдер ойнайды. Ондағы адамдар рөлін ойыншықтар орындайды.

Қуыршақ театры күнделікті ұйымдастырылған оқу іс- әрекетінде балаларды мадақтау, мақтау үшін, олармен амандасып, қоштасу үшін қолданылады. Бұл қуыршақтар балаларға әнмен, бимен, ойынмен көрсету арқылы шығармашылықтарын дамытады. Бұл балалардың өздерін еркін сезінуіне, өз күшіне сене білуге көмектеседі. Тағы да суреттер (картиналар), стенд-кітапша театры, фланелеграф, трафарет театры болады.

Әр театрлық әрекет түріне сәйкес мектеп жасына дейінгі балалар таныс шығармаларды ойнауға, өздеріне ұнайтын кейіпкердің образына айналуға, олардың мінез ерекшеліктерін, мимика мен ым-ишарасын өз еркімен қабылдауға қуана қатысады. Батырлар күлсе – балалар күледі, жақсылық жеңсе – қуанады, батырлар қиындықтарды жеңіп, бақытты аяқталса – терең тыныс ала отырып, бірге уайымдайды. Театр әрекеті әр баланың шығармашылық мүмкіндіктерін ашуға көмектеседі. Қоршаған әлеммен танысады, қызықты идеяларды іске асыруға үйренеді, олардың шығармашылық қиялын, ойлауын, сөйлеуін дамытады. Театрлық іс-әрекет кішкентай адамға ұяңдықты, ұялшақтықты, өзіне деген сенімсіздікті жеңуге көмектеседі. Оқушылар шығарманың мазмұнын, оқиғалардың логикасы мен ретін, олардың дамуы мен себепті байланысын жақсы меңгереді. Театрландырылған әрекетте балалар бұл істі өздері қалап, жасайтындықтан, мәжбүрлеуді қажет етпейді. Балалармен бірге ойнай отырып, біз олармен олардың деңгейінде сөйлесеміз. Ойын әлеміне ену арқылы біз өзіміз көп нәрсені үйреніп, балаларымызға үйрете аламыз.

Бұл тақырыптың өзектілігі театр қызметі көптеген тәрбиелік мәселелерді шеше алатындығына байланысты. Мектепке дейінгі балалық шақ – бала дамуының ерекше кезеңі, іс-әрекеттің кез келген түріне қажетті жалпы қабілеттердің қалыптасуы. Балалар қоршаған әлемді бейнелер, түстер, дыбыстар арқылы көреді. Театрландырылған ойындардың тақырыбы мен мазмұнында ертегіде қамтылған, шығарма кейіпкері дұрыс істеп жатыр ма, соны ойлануға, талдауға, қорытынды жасауға, жалпылауға итермелейтін адамгершілік бағдар бар. Сүйікті кейіпкерлері үлгі болады. Диалогтік сөйлеу, оның грамматикалық құрылымы жақсартады. Театр әрекеті баланың сөйлеу тілін дамытуға үлкен әсер етеді, өйткені ол балалардың белсенді сөйлеуін ынталандырады, сөздік қорын кеңейтеді. Театрландырылған ойында диалогтік, эмоционалды бай сөйлеу қалыптасады. Театр қызметі әлеуметтік мінез-құлық тәжірибесін қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Мектепке дейінгі білім беру ұйымдарында театрдың барлық түрлеріне көңіл бөлу қажет, өйткені бұл баланы рухани құндылықтармен таныстыруға, қазіргі өмірдегі мінез-құлықтың дұрыс үлгісін қалыптастыруға, балаларды әдебиетпен, музыкамен, этикетпен ережелерімен, дәстүрлермен таныстыруға көмектеседі. Ойын мінез-құлқын, кез келген жағдайда шығармашылықпен жұмыс істей білуге ықпал етеді, қарапайым деңгейде театр түрлері туралы түсінік береді, шешендік өнердің дамуына ықпал етеді.

Тәжірибенің жетекші педагогикалық идеясы – жан-жақты дамытудың негізгі құралы ретінде театрландырылған іс-әрекеттер арқылы мектепке дейінгі білім беру мекемесінде балалардың сөйлеу тілін дамытудың тиімділігін арттыру жолдарын анықтау.

Сөйлеуді дамытуға театр қызметінің ықпалы даусыз екенін атап өткім келеді. Театрлық ҰОҚ көмегімен сөйлеуді дамыту бағдарламасының барлық дерлік міндеттерін шешуге болады және балалардың сөйлеуін дамытудың негізгі әдістері мен тәсілдерімен бірге халықтың ауызекі шығармашылығының бұл ең бай материалы пайдаланылуы қажет.

Қызылорда облысы, Жаңақорған ауданы
«Ақбота» бөбекжай-бақшасы
Тәрбиеші, педагог-модератор
Сұлейменова Тұмар Әбдіманапқызы

«ТӨРТ ТҮЛІК»

Білім беру саласы: Таным

Бөлімі: Жаратылыстану

Тақырыбы: «Төрт түлік»

Мақсаты: Балалардың есте сақтау қабілеттерін дамыту. Төрт түлікке не жататынын ұғындыру, олардың пайдасы, адам өміріндегі маңызы туралы білуге үйрету.

Көрнекіліктер: Төрт түлік малдың суреттері, олардың төлдерінің суреті.

Қажетті құрал жабдықтар: Суреттер

Алдын ала жүргізілетін жұмыс: Әңгімелесу.

Сөздік жұмыс: Малдар — животныее

Билингвальды компонент: сиыр – корова, ат – лошадь, қой – овца, ешкі – коза, түйе — верблюд

Іс-әрекет кезеңі	Тәрбиешінің іс-әрекеті	Балалардың іс-әрекеті
Мотивациялық – қозғаушылық	Шаттық шеңбері: Қуан шаттан, алақай! Қуанатын күн келді Қайырлы таң, Қайырлы күн, Күлімсіреп шықты күн.	Балалар шаттық шеңберге тұрып бірге өлең жолдарын қайталайды.
Ұйымдастырушылық — ізденістік	-Балалар, мен сендерге жұмбақ жасырайын деп едім, жауабын табасыңдарма? Кішкене ғана бойы бар, Айналдырып киген тоны бар. Бұл не екен, балалар? -Дұрыс, балалар. Ендеше келесі жұмбақтың шешімін табыңдар: Кезікті бір жануар, Үстінде екі тауы бар? -жарайсыңдар, балалар. Төрт аяғы бар, Басында екі таяғы бар, Иегінде екі сақалы бар. -Өте жақсы, жарайсыңдар, балалар. Ал осы жұмбақтың шешуіндегі қой, түйе, ешкі қайда мекен етеді? -Дұрыс айтасыңдар, балалар. Балалар түйені, қойды, ешкіні және сиыр мен жылқыны ата бабаларымыз «Төрт түлік мал» деп атап кеткен. Мына суретке қарандаршы, ненің суреті? -Сиырдың төлі қалай аталады? -Жарайсыңдар балалар. Стырдың адамдарға пайдасы барма? Оған қалай күтім жасайды?	-иә, табамыз -Қой -Түйе -Ешкі -олар үй жануарлары -Сиырдың суреті -Бұзау

	<p>-Иә, балалар, дұрыс айтасындар. Сиырдан сүт аламыз, одан қаймақ, май, сүзбе, құрт жасайды екен. Балалар сиырды әукім-әукім деп шақырамыз. Кәне қайталайықшы.</p> <p>Сиырдың атасын – Зеңгі баба деп атайды.</p> <p>-Келесі суретке назар аударындар, бұл ненің суреті?</p> <p>-Иә, бұл жылқы. Ол қандай жануарға жатады? Оның төлі қалай аталады?</p> <p>-Дұрыс айтасындар, балалар. Жылқыдан сүт аламыз, одан қымыз жасалады, және жылқыны ертеде көлік ретінде пайдаланған. Жылқыға су, жем, шөп береді. Жылқының атасы – Қамбар ата деп аталады. Жылқыны өкрау – құрау деп шақырады екен. Кәне қайталайық.</p> <p>-Ал мына суретте не бейнеленген?</p> <p>-Қойдың төлі қалай аталады? Оның адамдарға пайдасы барма?</p> <p>-Өте жақсы, балалар. Қойдың атасы – Шопан ата дейміз. Жайылып жүрген қойды пұшайт – пұшайт деп шақырады екен. Кәне қайталайық.</p> <p>-Енді балалар, мен сендермен ойын ойнағым келіп тұр. Ойынның аты «Дыбысын тап». Қазір мен сендерге төрт түлік малдың дыбысын қосамын, сіздер қай малдың дыбысы екенін табуларыңыз керек.</p> <p>-Өте жақсы, балалар. Ал енді, балалар сергіп алайық:</p> <p>Сергіту сәті: Қошақаным, тұршы, Беті – қолыңды жушы, Айнаға қарашы, Шашыңды тарашы, Орныңа отыршы.</p> <p>-Жақсы балалар, мен сендермен тағы ойын ойнағым келіп тұр. Ойынның аты «Төлін тап». Мына үстелдің үстіндегі суреттердің арасынан төрт түлік малдың төлін тауып, қасына апарып қою керек.</p> <p>-Жарайсындар, балалар. Балалар, осы төрт түлік малға қатысты ата – бабаларымыз тыйым сөздер айтқан. Кәне бәріміз осы тыйым сөздерді жаттап алайық: «Малды теппе», «Ақты төкпе», «Малды ұрма» —Балалар, төрт түлік малға қатысты тақпақ білесіздерме? Кәне кім айтады? Айбар айта ғой:</p> <p>—Жарайсың, Айбар. Тағы барма? Аяжан айта ғой:</p> <p>Керемет. Тағы айтасыздарма? Ал, Аңсар, айта ғой:</p> <p>-Жарайсындар, балалар, қандай керемет. мен сендермен тағы ойын ойнағым келіп тұр. Ойнайсындарма?</p> <p>-Ойынның аты «Артық затты тап». Алдарыңызда төрт түлік малдан алынатын өнімдер мен артық заттың суреттері жатыр. Солардың ішінен артық суретті тауып, оның неге артық екенін түсіндірулеріңіз керек.</p> <p>-Жарайсындар, балалар. Балалар ауылдан ата әжеміз сіздерге базарлық беріп жіберіпті. Кәне қарайық мұнда не бар екен? Мүнің барлығын ата әжеміз сіздерге беріп жіберген екен, кейінірек ауыз тиеміз жарайма?</p>	<p>-Пайдасы бар, одан сүт, қаймақ, май, ірімшік, құрт аламыз.</p> <p>Сиырға су береді, жем, шөп береді.</p> <p>-Әукім – әукім</p> <p>-Жылқы</p> <p>-Ол үй жануарына жатады. Оның төлі құлын деп аталады</p> <p>-Құрау – құрау</p> <p>-Қой</p> <p>-Қойдың төлі – қошақан, қойдың жүнінен киіз жасайды, жіне қолғап, шұлық тоқиды</p> <p>-Пұшайт – пұшайт</p> <p>-Сиыр, қой, ешкі, түйе, жылқы</p> <p>-Тәрбиешімен іс – қимылдарды қайталайды</p> <p>Ойын ойнайды</p> <p>-«Малды теппе», «Ақты төкпе», «Малды ұрма»</p> <p>-Құлыншак, құлыншак, Шапқылайсың даламен. Дос болсайшы, құлыншак, Мен сияқты баламен.</p> <p>-Тентек болма, ақ бұзау, Еріншек болма, ақ бұзау. Кең далада сенімен, Жарысып мен жүгірем.</p> <p>-Қой баласы қоңырым, Қойдан жуас момыным. Шопан ата түлегі Қошақаным қайдасың.</p> <p>-Иә, ойнаймыз</p> <p>-Кәмпиттің суреті артық, себебі ол төрт түлік малдан алынбайды.</p> <p>-Арыстанның суреті артық, себебі ол үй жануарына да жатпайды, және адамдарға пайдасы жоқ.</p> <p>-Құрт, май, ет, ірімшік</p> <p>-Иә</p>
--	---	---

<p>Рефлексиялық — түзетушілік</p>	<p>-Балалар, бүгінгі ашық ұйымдастырылған оқу қызметі сендерге ұнады ма? -Балалар, біз қандай жануарлармен таныстық? -Балалар, үй жануарларынан «төрт түлік малға» қандай жануарлар жатады екен? - Олардың адамдарға қандай пайдасы бар екен? -Балалар, сендерге ашық ұйымдастырылған оқу қызметіне өте жақсы қатысқандарына рахмет</p>	<p>-ұнады -Үй жануарларымен -Жылқы, сиыр, қой, ешкі, түйе -Сүт аламыз, етін жейміз, қойдың жүнінен шәлі тоқылады -балалар қуанады</p>
--	---	---

Күтілетін нәтиже:

Біледі: Үй жануарларының атауларын

Игереді: Төрт түлік малдың төлдерін атауды игерді.

Меңгереді: Төрт түлік малдың пайдасын, адамдардың оларға күтім жасайтынын меңгерді.

**Павлодар облысының білім беру басқармасы, Екібастұз қаласы білім беру бөлімінің
"№ 21 ресурстық орталық" коммуналдық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны
Жоғары санаты тәрбиеші
Рахимова Шолпан Шукеновна**

**БАЛАЛАРДЫ МЕКТЕПКЕ ДАЙЫНДАУДА ЗАМАНАУИ ТӘСІЛДЕР
ҚОЛДАНУДАҒЫ ТӘРБИЕШІНІҢ РӨЛІ**

Қазақстан Республикасының Білім беру жүйесін реформалау барысында әрбір баланы мектептегі оқу және әлеуметтік ортаға еркін бейімделе алатындай жағдай жасау аса маңызды міндет. Демек, қазіргі талап бойынша мектептің бірінші сыныбына келетін балалардың физиологиялық жағынан мықты, адамгершілік, мәдениеттілік, еңбексүйгіштік қасиеттері мол, ерік-жігері күшті, жұмыс қабілеттеріне ие, білімге қызығушылық сипаттары мол болуы қажет. Сондықтан да мектеп пен мектепке дейінгі мекеменің, ата-аналардың басты міндеті - баланы мектептегі оқуға, мектеп өміріне даярлау.

Кулагина И.Ю. зерттеулерінде психологиялық-педагогикалық дайындықтың екі аспектісі ерекшеленеді: жеке (мотивациялық) және интеллектуалды дайындық. Тәжірибе көрсеткендей, мектептегі дайындықтың қажетті деңгейін қалыптастыру және объективті бағалау, мұғалімдер мен ата-аналардың белсенді қатысуынсыз мотивациялық және интеллектуалдық дайындық мүмкін емес, бұл үшін оларға үлкен мектеп жасына дейінгі балалардың ерекшеліктері туралы белгілі бір білім қажет жасына, мектепке дайындықты қалыптастыру тәсілдеріне және мектептің басында мүмкін болатын қиындықтарға байланысты. Мектепке дейінгі білім беру баланы тәрбиелейді және ата-аналарға бала тәрбиесі туралы кеңес береді. Барлық жағдайда мектепке дейінгі білім беру мекемесі ата-аналармен жұмыс істеу шарттарын анықтап, өзгеріп отыратын жағдайларды ескере отырып, балабақша мен отбасы арасындағы балаларды тәрбиелеудегі ынтымақтастықтың мазмұнын, нысандары мен әдістерін жетілдіруі керек. Бүгінгі таңда мектепке дейінгі білім беру мекемесінде интеллектуалды даму бойынша күшейтілген дайындық жүріп жатқанын мойындау керек, яғни баланы жазуға, санауға, сондай-ақ мектеп жасына дейінгі балаларды дамытуға қойылатын мемлекеттік талаптарда білім алуға үйретеді. Сонымен қатар,

республикада әзірленген баланың мектепке дайындығын диагностикалау әдістемесі, ең алдымен, танымдық саланы тексеруге бағытталған.

Сондықтан балаларды мектепте оқуға эмоционалды-ерікті дайындаудың маңызды факторы ретінде балабақша мен отбасының өзара әрекеттесу мәселесі бүгінгі күні өзекті болып қала береді. Балаларды мектепте оқуға дайындау мектепке кірер алдында басталады және мектепке дейінгі білім беру мекемесіндегі сабақтарда балаға таныс іс-шаралар негізінде жүзеге асырылады: ойын, сурет салу, құрылыс және т. б. Бала қандай іс-әрекетпен айналысса да, ол жаңа нәрселерді білуге тырысады, бір нәрсені өз бетінше құруға тырысады. Бірақ бұл оқу іс-әрекетіне дайындықты қалыптастырудағы басты нәрсе емес. Айта кету керек, бірінші сыныпта және балабақшаның дайындық және аға топтарында оқытудың мазмұны негізінен сәйкес келеді.

Балаларды мектепке дайындау кезінде мектеп жасына дейінгі баланың мотивациясын ескеру қажет. Балаларда оқу мотивтерін және мектепке деген оң көзқарасты қалыптастыру бойынша мектепке дейінгі тәрбиешінің жұмысы үш негізгі мәселені шешуге бағытталған:

1. балаларда мектеп пен оқу туралы дұрыс түсініктерді қалыптастыру;
2. мектепке жағымды эмоционалды қатынасты қалыптастыру;
3. оқу іс-әрекетінің тәжірибесін қалыптастыру.

Осы мәселелерді шешу үшін мен жұмыстың әртүрлі формалары мен әдістері қолданылады: мектепке экскурсиялар, мектеп туралы әңгімелер, әңгімелер оқу және мектеп тақырыбындағы өлеңдерді үйрену, мектеп өмірін бейнелейтін суреттерді қарау және олар туралы әңгімелер, мектеп салу және мектеп ойнау.

Мектеп туралы әңгімелер мен өлеңдер балаларға мектеп өмірінің әртүрлі аспектілерін көрсету үшін таңдалады:

- мектепке баратын балалардың қуанышы;
- мектеп білімінің маңыздылығы;
- мектептегі оқу мазмұны;
- мектеп достығы және мектеп жолдастарына көмектесу қажеттілігі;
- сабақта және мектепте өзін-өзі ұстау ережелері. Бұл ретте-балаларға "жақсы оқушы" және "жаман оқушы" бейнесін көрсету, дұрыс және бұрыс (мектепте оқытуды ұйымдастыру тұрғысынан) мінез-құлық үлгілерін салыстыра отырып, балалармен әңгіме құру маңызды.

Үлкен мектеп жасына дейінгі балалар күлкілі мазмұны бар мәтіндерді қызығушылықпен қабылдайды және жақсы есте сақтайды. Мектеп жасына дейінгі баланың оқу мотивтерін қалыптастыруда отбасы шешуші рөл атқарады. Жаңа білімге деген қызығушылық тудыратын ақпаратты іздеудің қарапайым дағдылары (кітаптарда, журналдарда, анықтамалықтарда), мектеп ілімінің әлеуметтік маңыздылығын түсіну, жұмыс істеуге және басталған істі соңына дейін жеткізуге деген ұмтылыс, жұмыс нәтижелерін үлгімен салыстыра білу және өз қателіктерін көру, табысқа ұмтылу барабар өзін-өзі бағалау-мұның бәрі мектептегі оқытудың мотивациялық негізі болып табылады және негізінен отбасылық тәрбие жағдайында қалыптасады.

Егер отбасылық тәрбие дұрыс салынбаған болса (немесе мүлдем жоқ болса), тек мектепке дейінгі мекеменің күшімен оң нәтижелерге қол жеткізу мүмкін болмайды. Бұл шеберліктің қаншалықты қалыптасқанын балабақшадағы сабақ кезінде баланы бақылау арқылы анықтауға болады.

Сонымен қатар, біз мектеп жасына дейінгі баланың мінез-құлқының осындай ерекшеліктеріне назар аударамыз:

- ол ересек адамды мұқият тыңдай ма;
- тапсырманы соңына дейін тыңдай ма, тыңдамай ма, оны орындай бастайды ма;
- ол ересек адамның нұсқауларын мүмкіндігінше дәл орындауға тырысады ма;
- егер ол орындау барысында түсінбесе немесе бір нәрсені ұмытып кетсе, сұрақтар қояды ма;
- ересек адамның беделін таниды ма және онымен қарым - қатынасқа оң көзқараспен қарайды ма.

Осылайша, қазіргі тәрбиешілердің, ата-аналардың міндеті-жүйелі тәсілді қажет ететін баланың жан-жақты дамуын қамтамасыз ету. Оңтайлы шешімдердің бірі балалады ерте жасынан-мектепке дейінгі мекемелерге білім беру мен тәрбиелеу процестерін жеңілдетуге және жеделдетуге, оларды әр түрлі, қызықты және тиімді етуге бағытталған заманауи балалар білім беру және даму орталықтарына беру болып табылады.

**Абай облысы білім басқармасының Семей қаласы білім бөлімінің
"Мектеп жанындағы интернаты бар № 42 жалпы орта білім беретін мектебі" КММ
Мектепалды даярлық сыныбының тәрбиешісі
Мукушева Кенжегуль Анескановна**

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРҒА НЕЙРОЖАТТЫҒУДЫ ҚОЛДАНУ ӘДІСІ

Қазіргі замануи педагогикада баланы, оның шығармашылық және интеллектуалдық қабілеттерін дамытуға арналған көптеген технологиялар, әдістер, бағдарламалар бар. Айта кету керек, баланың қабілеті мен жетістігі оның психологиялық және физикалық денсаулығына байланысты. Балаларды оқытудың жетістігі көбінесе жартышараралық байланыстардың дер кезінде дамуына байланысты, ал дамудың өнімді кезеңі ми қыртысы әлі толық қалыптаспаған мектепке дейінгі жасқа келеді.

Таңертеңгілік жаттығулардың адам ағзасына тигізер пайдасы туралы бәрі біледі, бірақ жаттығу адам ағзасына ғана емес, миға да қажет.

Нейробика немесе нейрогимнастика - орындауға оңай бірқатар жаттығулардан тұрады, сондықтан балалар да, ересектер де оны күнделікті өміріне қауіпсіз түрде енгізе алады. Жаттығуды кез келген уақытта бір жерге байланбай өткізуге де ыңғайлы. Бұл жаттығулар жиынтығы мидың жарты шарларының өзара әрекеттесуін күшейтуге бағытталған. Баланың зияткерлік қабілеттері мен шығармашылық қабілетінің дамуы белгілі бір қозғалыстарды орындау арқылы жүзеге асады, бұл миға арналған гимнастиканың мәні.

Барлығымыз білетіндей, ми екі жарты шардан тұрады. Әрбір жарты шар белгілі бір әрекеттер мен операциялардың орындалуын реттейді, бірақ олардың екеуі бірге жұмыс істегенде ғана максималды өнімділікке қол жеткізіледі. Миға арналған гимнастика дәл осы мақсатқа жетуге мүмкіндік береді. Балаларда жарты шараралық өзара әрекеттестік неғұрлым жақсы дамыған болса, оларға мұғалімнің тапсырмаларын орындау оңайырақ болады, олардың оқу үлгерімі де соғұрлым жоғары болады.

Қазіргі уақытта технологияның қазіргі балалардың когнитивтік процестеріне әсері аз зерттелген, бірақ көптеген психологтар мен педагогтар ассоциативті байланыстарды құру қабілетінің нашарлауын, көкжиектің төмендеуін, абстрактілі ойлау мен шоғырланудың қиындығын атап өтеді. Бұл танымдық функциялар мектептегі оқу процесінде өте маңызды.

Педагогтар мен ата-аналар алдында танымдық қабілеттерді жетілдіру жаңа міндеті тұр. Танымдық (когнитивті) процестерді дамытуға ықпал ететін, шаршауды азайтатын және балаларға қызықты болатын жаттығулар кешенін табу қажет.

Бұл мақалада біз оқыту процесінде нейрогимнастиканың тиімділігін анықтау мақсатын қойдық.

Адам психикасында болатын танымдық (когнитивті) процестер – ақпаратты қабылдау, сақтау, өңдеу және жеткізуге байланысты операциялардың жиынтығы. Когнитивті процестер адамға келетін ақпаратты өңдеудің ең тиімді әдістерін табуға бағытталған когнитивтік психологияның пәні болып табылады.

Жыл сайын әлемде ақпарат көлемі 30%-ға артады, сондықтан оны тезірек және тиімді игеру қажеттілігі де артып келеді. Когнитивті психология адам психикасының қалай жұмыс істейтінін түсінуге бағытталған.

Танымдық гимнастиканың зерттелуі мен дамуының бастауын 70-жылдары американдық ғалым Пол И. Деннис қалады. Бастапқыда бұл жаттығулар оқуда қиындықтары бар балаларға арналған. Жаттығулар

кешені жүйке байланыстарын нығайтуға, психоэмоционалды жағдайды жақсартуға және жарты шараралық байланыстарды қалпына келтіруге көмектесті. Бұл экспериментке арнайы мектептен 19 оқушы қатысты. Әр оқушы жаттығуларды күнделікті 10-15 минуттан орындады. Білім алушылардың жыл бойы үлгерімі шамамен 50% құрады. Тапсырмаларды орындауда шоғырлану деңгейі, оларды орындау сапасы айтарлықтай артты. Сондай-ақ бұл жаттығулар балаларды шаршатпай, бұл мектеп жасына дейінгі балалармен және бастауыш сынып оқушыларымен жұмыс істеуде маңызды фактор болып табылады.

Кейін оның жаттығулар кешені оңалту орталықтарына енгізілді. Медицина қызметкерлері инсульттан және әртүрлі бас жарақаттарынан аман қалған адамдарға көмектесу үшін гимнастиканы қолданды. Алынған деректер жарты шараралық байланыстарды, ұсақ және жалпы моториканы қалпына келтіру процесінде оң динамика көрсетті.

Пол Деннисон жасаған жүйеге келесі сорттар кіреді:

- Дененің орта сызығын кесіп өтетін қозғалыстар. Бұл топтың жаттығулары қолдың, аяқтың және көздің бір мезгілде әрекетіне бағытталған (барлық жұпталған органдар қатысады). Мұндай қозғалыстар мидың екі жарты шарының жұмысын белсендіруге көмектеседі, бұл үйлестіруге, тепе-теңдікке және кеңістікті бағдарлауға пайдалы әсер етеді.

- Энергетикалық жаттығулар. Өзін-өзі реттеу мен зейінді жақсарту, сонымен қатар саналы оқу жылдамдығын арттыру.

- Созылу қозғалыстары. Ұзақ уақыт бойына зейінді сақтау, сіңірлерді босаңсу, сонымен қатар бұлшықет кернеуінен арылу дағдыларын дамытуға бағытталған.

- Позитивті ойлауды тереңдетуге бағытталған жаттығулар. Өзін-өзі бақылауға және жүйке процестерін тұрақтандыруға бағытталған. Зейін мен есте сақтауды белсендіріп, стресстік жағдайда тыныштықты сақтауға көмектеседі.

Білім беру кинезиология ұйымы 1987 жылы Америкада құрылды (кинезиология – қозғалыс арқылы миды дамыту туралы ғылым). Осы уақыттан бастап ми гимнастикасы бүкіл әлемге тарай бастады және жалпы білім беретін оқу орындарында да, арнайы оқу орындарында да оқушылардың дамуына тамаша нәтижелер әкелді. Кинезиология тәжірибесін қолданатын барлық педагогтар барлық жастағы адамдарда ерекше жетістіктерді атап өтеді.

Өкінішке орай, бұл тәжірибе негізінен дамуында артта қалған, әртүрлі логопедиялық мәселелері бар және аса ауыр психикалық, физикалық бұзылыстары бар балалармен жұмыс істегенде жиі кездессе де, нейро жаттығулар дамуы қалыпты баланың күнделікті іс-әрекетінде де көрініс табады. Бұл гимнастиканы қолданудың маңызды факторы жаттығуларды дәл және жүйелі түрде орындау болып табылады. Бұл жаттығуларды шағын топтарда қолдану тиімдірек, мұғалімге оқушылардың іс-әрекетін бақылауға және түзетуге мүмкіндік береді.

Нейрогимнастиканың көптеген артықшылықтары бар: жүйке жүйесінің жағдайын, жаңа ақпаратты қабылдауды және есте сақтауды жақсарту; танымдық қабілеттерін (есте сақтау, ойлау, зейін) дамыту; мидың жасырын қабілеттерін ашу, мидың екі жарты шарының жұмысын синхрондау; көңіл-күйді жақсарту; қорқыныштан, қобалжулардан және уайымдардан арылу; эмоцияларды басқара алу: агрессия көріністерін бақылау; есте сақтау және ақыл-ой белсенділігінің дамуын ынталандыру; ұсақ және жалпы моториканы дамыту; жазу және оқу процесіне жағымды әсер етіп, өнімділікті арттыру; шешендік өнерде өзіне деген сенімділікті қалыптастыру.

Нейрогимнастиканың миға пайдалы әсері шетелде де, Қазақстанда да ғылыми зерттеулермен дәлелденген. Қазірдің өзінде дене шынықтыру мен жаттығуларды ұйымдастыру тәсілі ескіргенін, дене шынықтырумен айналысу деңгейінің жыл сайын төмендеп бара жатқанын байқау қиын емес. Танымдық қабілеттердің дамуы үздіксіз қозғалыспен байланысты. Көптеген ата-аналар бұл қарым-қатынас туралы білмейді, сондықтан олар белсенді демалысты ұйымдастыруды мақсат етпейді. Сондықтан мектептегі оқу процесінде үзілістерді ұйымдастыруда мұғалімдерге аса сақтық пен ұқыптылық қажет. Нейрогимнастика бұл жағдайда физикалық минуттардың ең тиімді және қол жетімді түрі ретінде әрекет етеді, оны мектептегі оқыту процесіне енгізу қарқынды жүргізіліп келеді, бұл дегеніміз облысымызда бастауыш сынып мұғалімдері, тәрбиешілер мен логопед-дефектолог мамандары жұмысының даму көрсеткіші саналады. Аталған жаттығуларды негізінен дамуында қиындықтары бар балалармен жұмыста қолданғанына қарамастан, «нормадағы» балаларға оң әсері де анықталды.

Қарағанды облысы, Нұра ауданы, Нұра кенті
"Алтын дән" бөбекжайы
Тәрбиеші
Исаева Дамигуль Аманкеновна

СЕНСОРЛЫҚ ИНТЕГРАЦИЯНЫҢ МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ДАМУЫНА ӘСЕРІ

Сенсорлық даму баланың мектепке дейінгі жастағы негізгі дағдылары мен қабілеттерін қалыптастыруда шешуші рөл атқарады. Бұл балалардың сенсорлық сезімдерін қоршаған әлеммен өзара әрекеттесу арқылы дамытатын процесті білдіреді. Мектепке дейінгі жастағы сенсорлық дағдыларды дамыту оның маңыздылығын ақтайтын бірқатар негізгі себептерге ие:

1. Болашақ оқытудың негізі. Сенсорлық даму оқу, жазу және математика сияқты күрделі когнитивті процестердің негізі болып табылады. Сенсорлық дағдылары жақсы дамыған балалар оқу процесіне жақсы бейімделеді және мектептегі академиялық тапсырмаларды сәтті орындайды.

2. Моториканы дамыту. Сенсорлық материалдармен және ойындармен өзара әрекеттесу балаларда ұсақ және жалпы моториканың дамуына ықпал етеді. Бұл қозғалыстарды үйлестіруді, жазуға дайындықты және басқа манипуляциялық дағдыларды жақсарту үшін маңызды.

3. Әлемді тану. Сенсорлық қабылдау балаларға айналасындағы әлемді білуге көмектеседі. Көру, есту, жанасу, иіс пен дәм сезу арқылы балалар кеңістікті шарлауды, заттардың қасиеттерін түсінуді және олармен өзара әрекеттесуді үйренеді.

4. Эмоционалды саланың дамуы. Эмоциялар мен сезімдер көбінесе сенсорлық әсерлермен байланысты. Жағымды сенсорлық тәжірибелер жағымды эмоционалды реакцияларға ықпал етуі мүмкін, ал сенсорлық сезімдерді басқара білу балаларға стресс пен мазасыздықты жеңуге көмектеседі.

5. Шығармашылық пен қиялды ынталандыру. Сенсорлық дағдыларды дамытуға бағытталған ойындар мен іс-шаралар балалардың шығармашылық ойлауын дамытуға ықпал етеді. Олар әртүрлі материалдар мен өрнек формаларымен тәжірибе жасау арқылы айналасындағы әлемді жаңа жолмен көруді үйренеді.

Сенсорлық даму когнитивті, моторлық және әлеуметтік-эмоционалды дағдыларды дамытуда шешуші рөл атқарады. Сенсорлық тәжірибе арқылы балалар кеңістікті шарлауды, қозғалыстарды үйлестіруді, моторикасын жақсартуды үйренеді. Олар проблемаларды шоғырландыру, талдау және шешу қабілетін дамытады. Сонымен қатар, сенсорлық қабылдау қиял мен шығармашылық ойлаудың дамуына ықпал етеді.

Бастапқыда сенсорлық даму туылғаннан басталып, өмір бойы жалғасатынын атап өткен жөн. Мектеп жасына дейінгі кезеңде ол қарқынды даму сатысында, өйткені дәл осы кезеңде балалар айналасындағы әлемді белсенді түрде зерттейді. Олар сенсорлық мүшелерін - көру, есту, жанасу, иіс және дәм - ақпарат пен тәжірибе алу үшін пайдаланады. Маңыздысы, сенсорлық даму түстер, дыбыстар немесе текстуралар сияқты жеке сенсорлық тітіркендіргіштерді қабылдаумен ғана шектелмейді. Ол сондай-ақ балалардың осы сенсорлық тәжірибелерді біріктіру, оларды салыстыру, талдау және алынған ақпарат негізінде қорытынды жасау қабілетін қамтиды. Мысалы, бала ойыншықтардың әртүрлі текстураларын салыстырып, қайсысы ұнайтынын анықтай алады немесе нысандарды түсі немесе пішіні бойынша сұрыптау үшін визуалды деректерді қолдана алады.

Балаларды заттардың түсімен, пішінімен және өлшемімен таныстыруға бағытталған сабақтарды ұйымдастырудың маңызды аспектісі тапсырмалардың дәйекті күрделенуі болып табылады. Бұл принцип заттарды сенсорлық сипаттамалары бойынша топтастыру сияқты қарапайым тапсырмалардан объектілерді олардың мөлшері, пішіні мен түсі бойынша салыстыруды және осы сипаттамаларды шығармашылық әрекетте пайдалануды қамтитын күрделі тапсырмаларға біркелкі ауысуды қамтамасыз етеді. Сабақты жоспарлау кезінде балалар алдымен сенсорлық қасиеттермен танысады, мысалы, мөлшері мен формасы, олар сенсорлық арқылы зерттей алады. Содан кейін олар біртіндеп көрнекі қабылдау арқылы ғана қабылдай алатын түс сияқты абстрактілі қасиеттермен танысады.

Жүйелілік принципі сонымен қатар балаларды заттардың әртүрлі сипаттамаларына жүйелі түрде енгізуді қамтиды. Мысалы, балалар алдымен дөңгелек және шаршы пішіндер немесе қызыл және көк түстер сияқты айқын ерекшеленетін қасиеттері бар заттарды салыстыра алады. Содан кейін олар дөңгелек және сопақ пішінді немесе сары және қызғылт сары сияқты нәзік айырмашылықтарға ауыса алады.

Оқу процесін ұйымдастырудың маңызды аспектісі де жүйелілік болып табылады. Тұрақты сабақтар білім мен дағдыларды сәтті игеруге ықпал ететіндігін ескере отырып, алынған білімнің үнемі шоғырлануын қамтамасыз ету қажет. Бұл балалардың өзіндік іс-әрекеті кезінде де, пәндермен жұмыс істеу дағдыларын дамытуға және шығармашылық қызметке бағытталған арнайы сабақтарда да болуы мүмкін.

Сабақтардың жиілігіне ерекше назар аудару керек: ерте балалық шақта тез даму жүреді және әр жас кезеңіне оның ерекшеліктерін ескере отырып қарау керек. Қайталанатын сабақтар бұрынғыға мүлдем ұқсас болмауы керек. Бірдей тапсырмаларды қайталау сабақтарда интеллектуалды белсенділіктің кезең-кезеңімен дамуына емес, механикалық есте сақтауға әкелуі мүмкін. Балалардың ақыл-ой белсенділігін ынталандыру үшін тапсырмаларды қайта ұсыну жаңа материалда жүргізілуі керек. Бастапқыда балаларға әртүрлі материалдарды қолдана отырып және әртүрлілікті біртіндеп арттыра отырып, бірқатар сабақтарға арналған пәндерді топтастыруға арналған тапсырмалар ұсынылады. Балалар заттарды өлшемі бойынша, содан кейін пішіні бойынша, содан кейін түсі бойынша топтастырады. Дегенмен, қайталану және біртіндеп болу да нәзік асқынуды қамтамасыз етеді. Мысалы, алдымен әртүрлі сенсорлық сипаттамалары бар (пішіні немесе түсі), содан кейін ұқсас заттар топтастырылады. Механикалық есте сақтаудың орнына ұсынылатын тапсырмаларды орындаудағы әртүрлілік білім мен дағдыларды игерудің тұрақтылығы мен тереңдігіне ықпал етеді.

Ойын әрекеті мектепке дейінгі жастағы сенсорлық дамуды ынталандырудың негізгі әдісі екенін ескеру маңызды. Ойын балаларға сенсорлық тәжірибелерін кеңейте отырып, саз, құм, су сияқты әртүрлі сенсорлық материалдармен тәжірибе жасауға мүмкіндік береді. Сондай-ақ балаларды әртүрлі сенсорлық дағдыларды дамытуға ықпал ететін әртүрлі сенсорлық ойыншықтармен қамтамасыз ету маңызды. Мектепке дейінгі жастағы ойын әрекеті сенсорлық дамуды ынталандыруда ғана емес, сонымен қатар балалардағы басқа да маңызды дағдылар мен қасиеттерді дамытуда маңызды рөл атқаратынын атап өткен жөн. Ойын барысында олар әртүрлі сенсорлық материалдармен тәжірибе жасап қана қоймай, олардың қиялын, шығармашылық ойлауын, әлеуметтік дағдыларын және өзін-өзі реттеу қабілеттерін дамытады.

Ойын әрекеті балаларға саз, құм және су сияқты әртүрлі сенсорлық материалдармен өзара әрекеттесуге мүмкіндік береді, бұл олардың сенсорлық тәжірибесін кеңейтуге көмектеседі және айналасындағы әлемді ашуға және зерттеуге мүмкіндік береді. Бұл олардың тактильді қабылдау қабілетін дамытып қана қоймайды, сонымен қатар қозғалыс координациясы мен ұсақ моторикасын жақсартады.

Сонымен қатар, балаларды әртүрлі сенсорлық ойыншықтармен қамтамасыз ету олардың оқуы мен дамуында маңызды рөл атқарады. Бұл ойыншықтар әртүрлі текстураларды, пішіндерді, түстерді және дыбыстарды қамтуы мүмкін, бұл балаларға текстураны ажырату, түстер немесе пішіндер бойынша сұрыптау және есту қабілетін дамыту сияқты әртүрлі сенсорлық дағдыларды дамытуға көмектеседі. Осылайша, сенсорлық материалдар мен ойыншықтармен ойнау балалардың сенсорлық дамуына ықпал етіп қана қоймайды, сонымен қатар олардың жалпы физикалық, когнитивті, эмоционалды және әлеуметтік дамуында шешуші рөл атқарады.

Қорытындылай келе, мектепке дейінгі жастағы сенсорлық даму балалардың негізгі дағдылары мен қабілеттерін қалыптастыруда маңызды рөл атқарады. Сенсорлық дамудың негіздерін және оның маңыздылығын түсіну ата-аналарға, тәрбиешілерге және басқа ересектерге қолайлы жағдайлар жасауға және олардың өмірінің осы маңызды кезеңінде балалардың толыққанды дамуына ынталандыруға мүмкіндік береді.

Шымкент қаласы
"Таза бұлақ" бөбекжай бақшасы
Тәрбиеші
Нуршимова Гулзипа Рамазанқызы

**“ЕРТЕ ЖАСТАҒЫ БАЛАЛАРМЕН ЖҰМЫСТЫ ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ
ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ”**

Ерте жастағы балаларға туғаннан үш жасқа дейінгі балалар жатады. Бұл кезең балалардың дамуы үшін өте маңызды, өйткені дәл осы жылдары баланың болашақ психологиялық, физикалық және интеллектуалдық дамуының негіздері қалыптасады. Сондықтан жас балалармен жұмысты ұйымдастыру тәрбиешілерден, мұғалімдерден, ата-аналардан ерекше назар мен қамқорлықты қажет етеді.

Кішкентай балалармен жұмысты ұйымдастырудың маңызды ерекшелігі әр балаға жеке көзқарас болып табылады. Бұл жастағы балалардың даму қарқыны, қызығушылықтары, қажеттіліктері мен қабілеттері бойынша ерекшеленетінін ескере отырып, әрбір бала үшін жеке оқыту және дамыту бағдарламаларын жасау қажет. Бұл тәсіл баланың әлеуетін барынша арттыруға және оның таланты мен қабілеттерін дамытуға көмектесуге мүмкіндік береді.

Тағы бір маңызды аспектісі ата-аналардың балаларды тәрбиелеу мен оқыту процесіне қатысуы болып табылады. Отбасымен өзара әрекеттестік оқу-тәрбие процесінің табысты болуында шешуші рөл атқарады, сондықтан отбасы мен мектепке дейінгі мекеме арасындағы сенім мен серіктестікті сақтау қажет. Ата-аналар балабақша немесе даму орталығының өміріне араласып, іс-шараларға қатысып, педагогтармен байланысып, баласының дамуы туралы үнемі кері байланыс алып отыруы керек.

Кішкентай балалармен жұмыс істеудің басты ерекшеліктерінің бірі – қолайлы білім беру ортасын құру. Бұл балаларға ересектермен және басқа балалармен ойнауға, оқуға және қарым-қатынас жасауға ыңғайлы кеңістікті қамтамасыз ету керек дегенді білдіреді. Қоршаған әлемге қызығушылықты дамыту және балалардың білім мен дағдыларға құштарлығын сақтау үшін білім беру ортасы қауіпсіз, ынталандырушы және әртүрлі болуы керек.

Қазіргі мектепке дейінгі тәрбиенің маңызды міндеттерінің бірі – баланың дамуына, оның шығармашылық әлеуетін ашуға ықпал ететіндей жағдай жасау. Мектеп жасына дейінгі балаларда: есте сақтау, зейін, ойлау, сөйлеу сияқты танымдық процестердің дамуы маңызды. Когнитивті процестер бала санасында іс-әрекет барысын, белсенділік пен мінез-құлқын көрсетуін, әрекеттерінің нәтижелерін болжауға және оларды орындалу барысында басқаруға мүмкіндік береді.

Бұл мәселенің өзектілігі мектепке дейінгі жаста ойын әлемді танудың негізгі тәсілі ретінде қызмет ететін жетекші қызмет түрі болып табылады.

Балалардың эмоционалдық, интеллектуалдық саласына әсер ететін дидактикалық ойындар олардың белсенділігін ынталандырады, оның барысында шешім қабылдаудың дербестігі қалыптасады, алынған білімдер игеріледі және бекітіледі, балалар заттардың белгілерін игеріп, жіктеу, жалпылау, салыстыру дағдыларын меңгереді. Дидактикалық ойын өз бетінше әрекетте танымдық белсенділікті көрсетуге, өзіндік танымдық қызығушылықтары мен қажеттіліктерін кеңейтуге көмектеседі, баланың интегративті қасиеттерін дамытады, білім береді, әлеуметтендіреді, бала көңілін көтереді. Ойындарды білімді меңгерудің әртүрлі кезеңдерінде: жаңа материалды түсіндіру, оны бекіту, қайталау, бақылау кезеңдерінде қолдануға болады.

Ойын бірнеше кезеңге бөлінеді:

1 кезең балада ойынға, белсенді әрекетке деген ұмтылыстың пайда болуымен сипатталады. Ойынға қызығушылықты ояту үшін әртүрлі әдістерді қолдануға болады: әңгімелесу, жұмбақтар, санамақтар, балалардың өзіне ұнайтын ойынын еске түсіру. Қарым-қатынас дамиды, соның негізінде жолдастық, достық, өзара көмек, бәсекелестік сияқты қасиеттер қалыптасады. Педагог балаларды ойынға қызықтырады, жаңа қызықты ойынға қуанышты үмітті, ойнауға құштарлықты тудырады.

2 кезеңде бала ойын тапсырмасын, ойын ережелерін, әрекеттерін орындауға үйренеді. Педагог тек бақылаушы ғана емес, сонымен бірге ойын барысында балалардың мінез-құлқын әділ бағалау үшін дер кезінде көмекке келуді білетін тең құқылы серіктес ретінде әрекет етеді.

3 кезең. Бұл кезеңде шыншылдық, қайсарлық, табандылық, сәтсіздікті сезіну, өзінің ғана емес, жолдастарының табысына қуана білу сияқты маңызды қасиеттердің негізі қаланады.

Мұғалімнің міндеті – ойын есептерін шешуде балалардың шығармашылық қабілетін бағалау.

Кіші жас топтарында дидактикалық ойындар мектепке дейінгі педагогикада балаларды рөлдік ойындарға үйрету ретінде қарастырылады. Мектеп жасына дейінгі балалардың жоғарғы топтары үшін тапсырмалар жұмбақтар, ұсыныстар, сұрақтар түрінде ұсынылады, олар қоршаған әлем туралы білімдерін кеңейтіп, тереңдетіп қана қоймайды, сонымен қатар танымдық белсенділікті, қызығушылықты дамытады, оқу мотивациясын қалыптастырады. Бұл ойын түрлерінде балалар ережелер мен шарттарды меңгергеннен кейін сабақта да, сабақтан тыс уақытта да өз бетінше ойнай алады. Дидактикалық ойындардың мазмұны балалардың табиғат құбылыстарына, қоршаған дүние объектілеріне, қоғамдық өмірге, әртүрлі кәсіп пен ұлт өкілдеріне дұрыс қатынасын, еңбек туралы түсініктерін қалыптастырады, білімді жүйелеп және тереңдетеді, балаларды өз бетінше ойлауға, тапсырмаға сәйкес әртүрлі шарттар негізінде өз бетінше білімдерін пайдалана білуге үйретеді.

Тапқырлыққа арналған дидактикалық ойындар балалардың ақыл-ой операцияларында қолда бар білімді ұтымды пайдалану міндетін қояды:

- қоршаған дүние заттары мен құбылыстарына тән белгілерді табу;
- салыстыру, топтау, белгілі бір критерийлер бойынша жіктеу, дұрыс қорытынды жасау, жалпылау, ой елегінен өткізу.

Сөздік ойындар балалардың сөйлеуін дамытуға: сөздік қорын толықтыру және белсендіруге, дұрыс дыбысты айтуды қалыптастыруға, байланыстырып сөйлеуді дамытуға, өз ойын дұрыс жеткізе білуге, табиғаттағы және қоғамдық өмірдегі заттар, құбылыстар туралы өз бетінше әңгімелер құрастыруға, баяндау дағдыларын қалыптастыруға көмектеседі. «Бір сөзбен атау», «Үш нысанды ата» сияқты ойындар балалардан жалпы, нақты ұғымдарды белсенді түрде қолдануды талап етеді. Антоним, синоним, дыбыс жағынан ұқсас сөздерді табу - сөздік ойындардың негізгі міндеті. «Саяхат» ойындарында бала гид рөлін алса, ерікті түрде айтып, түсіндіре отырып, монологтық сөйлеуді дамытады.

Көптеген ойындар процесінде ойлау мен сөйлеуді дамыту бір-бірімен тығыз байланысты жүзеге асырылады. Мысалы, «Не ойлағанымды тап» ойынында балалар тек екі сөзбен, «иә» немесе «жоқ» деп жауап беретін сұрақтар қоя білу керек. Сөйлеу балалар ойында сөйлескенде, даулы мәселелерді шешкенде, өз мәлімдемелері мен дәлелдерін дәлелдеу қабілетін дамытқанда белсендіріледі.

Ойын барысында мектеп жасына дейінгі балалардың айналасындағы заттарға, ересектердің еңбегінің өнімі ретіндегі ойыншықтарға қамқорлық жасау, мінез-құлық нормалары, құрдастарымен және ересектермен қарым-қатынас туралы, тұлғаның жағымды және жағымсыз қасиеттері туралы адамгершілік идеялары қалыптасады.

Көптеген дидактикалық ойындар балалардың еңбек адамына деген құрметін қалыптастырады. Мысалы, «Бұл үйді кім салды?» ойынында балалар үй салмас бұрын сәулетші-дизайнерлердің сызбамен жұмыс істейтінін, содан кейін құрылысшылардың, тас қалаушылар, сылақшылар, сантехниктер, суретшілер және басқа жұмысшылардың да іске кірісетінін біледі. Балалар үй салуда адамдарға қандай машиналар көмектесетіні туралы білім алады. Сондықтан балалардың осы мамандық иелеріне деген танымдық қызығушылығы оянады, құрылыс, үй, темір жол және басқа да объектілерді ойнауға құштарлық пайда болады.

Ойын жағымды эмоционалдық серпіліс тудырады, жақсы көңіл-күй тудырады және сонымен бірге жүйке жүйесінің белгілі бір жұмысын талап етеді. Әсіресе дидактикалық ойыншықтары бар ойындардың маңызы зор, оның барысында қолдың ұсақ бұлшықеттері дамып, күшейеді, бұл да балалардың психикалық дамуына, баланың қолын жазуға, бейнелеу әрекетіне дайындауға, яғни болашақ мектептегі оқуға жақсы әсер етеді.

Ойындарда әрбір қатысушының жағымды және жағымсыз мінез-құлық қасиеттері (жағымды - табандылық, шешімділік, адалдық және басқалар, ал жағымсыз - өзімшілдік, қыңырлық, мақтаншақтық) көрінеді. Ойын барысында кейбір балалар көп нәрсені біледі, батыл жауап береді, сенімді әрекет етеді, басқалары аз біледі және біршама алшақ, жабық күйде қалады. Сондай-ақ бала көп біледі, бірақ тапқырлық, тапқырлық көрсетпейді, ойлау жылдамдығымен, икемділігімен ерекшеленеді. Жабық, енжар балаларда жеке қасиеттерді анықтау қиынырақ. Мұндай балалар көбінесе ойынды көру, жанкүйерлер рөлінде қалуды ұнатады. Олар ойын тапсырмасын орындай алмаймын деп қорқады. Ойын барысында балалар шешімсіздік, өзіне деген сенімсіздік жеңеді. Балалармен ойнай отырып, мұғалім оларға оңайырақ сұрақтар мен тапсырмалар береді. Әртүрлі ойындарда бірінен соң бірі орындалатын сәтті шешімдер балалардың бойында сенімділік ұялатып, ұялшақтықты бірте-бірте жеңуге көмектеседі. Ойында мұғалім әр оқушының жеке ерекшеліктерін ескеруі керек.

Сонымен, ойындардың көмегімен балалардың жеке ерекшеліктері ашылады, сол ойындар арқылы мұғалім өз тәрбиеленушілерінің мінезіндегі жағымсыз көріністерді жояды және табысты оқу үшін қажетті компоненттерді дамытады:

- интеллектуалдық (балалардың ақыл-ой қабілеттерін дамыту);
- мотивациялық (жаңа нәрсені үйренуге ұмтылу);
- практикалық (алған білім мен дағдыларды өмірде қолдану).

Жоғарыда айтылғандарды қорытындылай келе, келесі тұжырымдарды жасауға болады:

- ойын үлкен мектеп жасына дейінгі балаларды оқытуда күшті ынталандыру және жан-жақты, күшті мотивация болып табылады;
- ойында барлық психикалық процестер белсендіріледі, бұл мектеп жасына дейінгі балалардың эмоционалды және ұтымды оқуын үйлесімді біріктіруге мүмкіндік береді;
- ойын барлығын белсенді жұмысқа тартуға ықпал етеді;
- ойын басқа біреудің әңгімесі бойынша өзінің тікелей тәжірибесінде болмаған нәрсені елестете алатын баланың өмірінің шекарасын кеңейтуге мүмкіндік береді;
- ойында ұялшақтық жойылып, «менің де қолымнан келеді» деген сезім пайда болған кезде ішкі эмансипация пайда болады;
- ойын мұғалім мен бала арасындағы қарым-қатынасты үйлестіруге және демократияландыруға мүмкіндік береді;
- дидактикалық ойын – мектепке дейінгі кіші жастағы балалардың оқу әрекетін меңгеру үшін қажетті құрамдас бөліктерін (интеллектуалдық, мотивациялық және практикалық) қалыптастыратын танымдық іс-әрекетін дамыту құралы.

Біздің журналдар:

Қарағанды қаласындағы мекен-жайы:
Қазыбек би ауданы,
Нұрсұлтан Назарбаев даңғылы 19.
Журналдар “КЕМЕŃGER” ЖК
баспаханасында басылды.
Баспахана номері: + 7 775 056 10 11

